

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ

นางสาวกฤติยา ชัยยืน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

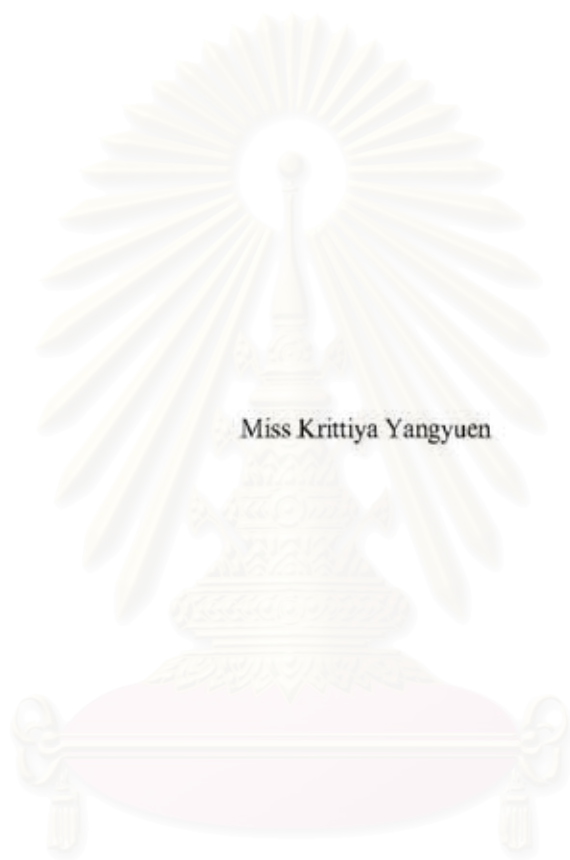
สาขาวิชาวิทยาศาสตรพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

UNIVERSITY STUDENT' PARTICIPATION IN THE POLITICAL CRISIS
DURING THE END OF THAKSIN GOVERNMENT

Miss Krittiya Yangyuen

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication
Department of Public Relations
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2006
Copyright of Chulalongkorn University

กฤติยา ชัยสิน : การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ (UNIVERSITY STUDENT' PARTICIPATION IN THE POLITICAL CRISIS DURING THE END OF THAKSIN GOVERNMENT)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.พัชนี เชษจรรยา, 162 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ทั้งสื่อบุคคลและสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง
2. นิสิต นักศึกษามีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง
3. นิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ
4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
5. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
6. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก
7. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....กฤติยา ชัยสิน.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4885055428 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : POLITICAL PARTICIPATION/ POLITICAL CRISIS/POLITICAL
INFORMATION EXPOSURE / DEMOCRATIC CONSCIOUSNESS
KRITTIYA YANGYUEN : UNIVERSITY STUDENT' PARTICIPATION IN
THE POLITICAL CRISIS DURING THE END OF THAKSIN GOVERNMENT
THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PATCHANEE CHEYJUNYA, 162 pp.

The purposes of this qualitative research were to study political information exposure, democratic consciousness, political participation, correlation between democratic consciousness and political participation, and also correlation between political information exposure and democratic consciousness among university students. Questionnaires were used to collect data from a total of 400 samples. Frequency, percentage, mean and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient were applied to data analyses. SPSS program was also used in the data processing.

Research result indicated that

1. The university students exposed political information from both interpersonal media and mass media are at intermediate level.
2. Democratic consciousness of university students are at the high level.
3. Political participation of university students are at the low level.
4. Political information exposure which was involved with mass media was positively correlated with political participation. In addition, the correlation of them is at the low level.
5. The political information exposure which was involved with personal media was positively correlated with political participation. In addition, the correlation of them is at the low level.
6. The democratic consciousness was positively correlated with political participation with the very low level of correlation.
7. The political information exposure was positively correlated to democratic consciousness with the low level of correlation.

Department Public Relations

Student's signature Krittiya Yangyuen

Field of study Development Communication

Advisor's signature Patchanee Cheyjunya

Academic year 2006

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์พจน์ เขจรธยา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาตรวจแก้พร้อมให้คำแนะนำ และแนวทางอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ทำให้สามารถผ่านไปได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ ผู้เป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจน อาจารย์ ดร.พนม คลีฉายา ผู้เป็นกรรมการสอบ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สดาศิตานนท์ ที่ให้โอกาสในการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยของท่าน และที่สำคัญท่านเป็นผู้จุดประกายให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเมือง

ขอขอบคุณที่โชคดีเป็นอย่างมาก ที่ทั้งช่วยเก็บข้อมูล และให้คำแนะนำดีๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ เพื่อนฝ่าย เพื่อนคัม เพื่อนเบ น้องแอน น้องแฮม ผู้ช่วยวิจัยทุกคนที่ช่วยเก็บข้อมูล ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ตลอดจนเพื่อนๆร่วมรุ่นนิเทศศาสตรพัฒนการ รุ่น 28 ทุกคน กะเบ๋ง ดิว ตาล หมู ก้อง เชน โอ เนน ตัก แก๊ส ที่ปูชนัน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันตลอดระยะเวลา 2 ปี ที่เรียนร่วมกันมา ขอขอบคุณประสบการณ์ดีๆที่ทำให้พวกเราได้รู้จักกัน ซึ่งทำให้การเรียนปริญญาโทของผู้วิจัยเป็นประสบการณ์หนึ่งที่มีค่าและน่าประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวที่สนับสนุนและให้อิสระในการเลือกเรียนในสิ่งที่ชอบ จนในที่สุดก็สามารถทำสำเร็จจนได้ ซึ่งทำให้ปริญญามหาบัณฑิตใบนี้ถือเป็นความภาคภูมิใจของทั้งครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	19
ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร.....	23
แนวความคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับนักศึกษากับการเมือง.....	43
สรุปสถานการณ์ทางการเมืองในยุคปลายรัฐบาลทักษิณ.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	65
ประชากร.....	65
กลุ่มตัวอย่าง.....	66
วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	66

ตัวแปรในการวิจัย.....	67
เครื่องมือในการวิจัย.....	68
การทดสอบเครื่องมือ.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
เกณฑ์การให้คะแนน.....	69
เกณฑ์การพิสูจน์สมมติฐาน.....	72
การประมวลผลข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	73
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติเชิงพรรณนา.....	74
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน	127
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	131
สรุปผลการวิจัย	132
อภิปรายผล.....	135
ข้อเสนอแนะ.....	148
รายการอ้างอิง.....	150
ภาคผนวก	156
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	162

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา.....	56
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางการเมือง ในแต่ละช่วง.....	61
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	74
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา.....	75
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะที่ศึกษา.....	76
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน.....	77
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามงานอดิเรก.....	78
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม.....	80
ตารางที่ 9 แสดงความถี่ จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน.....	82
ตารางที่ 10 แสดงความถี่ จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล.....	95
ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนก ตามจิตสำนึกประชาธิปไตย.....	102
ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนก ตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	116
ตารางที่ 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่าง การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา.....	127

ตารางที่ 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	
ระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลกับ	
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา.....	128
ตารางที่ 15 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	
ระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วม	
ทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา.....	129
ตารางที่ 16 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	
ระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับ	
จิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา.....	130

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองการพึ่งพาสื่อมวลชน	
(A Dependency Model of Mass-Media Effects)	14
แผนภาพที่ 2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	74
แผนภาพที่ 3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา.....	75
แผนภาพที่ 4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะที่ศึกษา.....	77
แผนภาพที่ 5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน.....	78
แผนภาพที่ 6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามงานอดิเรก.....	79
แผนภาพที่ 7 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกิจกรรมต่างๆ	
ทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม.....	81
แผนภาพที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม	
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน.....	84
แผนภาพที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม	
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน	
แยกย่อยประเภทของรายการโทรทัศน์.....	85
แผนภาพที่ 10 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการข่าวประจำวัน.....	86
แผนภาพที่ 11 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว.....	87
แผนภาพที่ 12 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการสัมภาษณ์พิเศษ.....	88
แผนภาพที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม	
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน	
แยกย่อยประเภทของรายการวิทยุ.....	89
แผนภาพที่ 14 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวประจำวัน/สถานการณ์ปัจจุบัน.....	90
แผนภาพที่ 15 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อวิทยุ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว/สนทนาปัญหาบ้านเมือง.....	91
แผนภาพที่ 16 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวต้นชั่วโมงของแต่ละสถานี.....	92

แผนภาพที่ 17 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อหนังสือพิมพ์.....	93
แผนภาพที่ 18 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อวิทยุ/วารสาร.....	94
แผนภาพที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม	
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล.....	95
แผนภาพที่ 20 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อบุคคล ของกลุ่มบุคคลในครอบครัว.....	97
แผนภาพที่ 21 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อบุคคล ของกลุ่มครูอาจารย์.....	98
แผนภาพที่ 22 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	
จากสื่อบุคคล ของกลุ่มเพื่อน.....	99
แผนภาพที่ 23 แสดงความดีในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล	
ของกลุ่มเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ.....	100
แผนภาพที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบ	
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล.....	101
แผนภาพที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจิตสำนึกประชาธิปไตย.....	105
แผนภาพที่ 26 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องวิกฤตการณ์ทางการเมืองในปี 2549 เป็นเรื่องจำเป็น.....	106
แผนภาพที่ 27 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องหากได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	107
แผนภาพที่ 28 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง.....	108
แผนภาพที่ 29 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย.....	109
แผนภาพที่ 30 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องหน้าที่ของพลเมือง.....	110
แผนภาพที่ 31 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องการเลือกตั้งเป็นวาระแห่งชาติ.....	111
แผนภาพที่ 32 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องหน้าที่ของพรรคการเมือง.....	112

แผนภาพที่ 33 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องหากพบการทุจริตในการเลือกตั้งฯ.....	113
แผนภาพที่ 34 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่องนิสิต นักศึกษาควรมีการติดต่อข่าวสารฯ.....	114
แผนภาพที่ 35 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย	
เรื่ององค์กรของรัฐ ให้นิสิต นักศึกษา ร่วมแสดงความคิดเห็นฯ.....	115
แผนภาพที่ 36 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	118
แผนภาพที่ 37 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการใช้สิทธิเลือกตั้งฯ.....	119
แผนภาพที่ 38 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองฯ.....	120
แผนภาพที่ 39 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองฯ.....	121
แผนภาพที่ 40 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการเข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมืองฯ.....	122
แผนภาพที่ 41 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยฯ.....	123
แผนภาพที่ 42 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ.....	124
แผนภาพที่ 43 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการร่วมส่งข่าวสาร บทความ smsฯ.....	125
แผนภาพที่ 44 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	
เรื่องการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองฯ.....	126

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารกับการเมืองมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดจัดว่าเป็นสื่อที่อยู่ควบคู่กันจนแยกไม่ออก เปรียบเหมือนด้านที่ต่างกันของเหรียญอันเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการเมืองเกิดขึ้นได้เฉพาะในระบบสังคม และระบบสังคมก็คือการสื่อสารนั่นเอง (Berlo , 1960) กล่าวคือชีวิตและสังคมจะเป็นไปอย่างไร ขึ้นอยู่กับความสามารถของประชาชนในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือเรียกร่องทางการเมืองนั่นเอง การสื่อสารเป็นพื้นฐานของศาสตร์สาขาต่างๆ ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของการพูด การจูงใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารถือเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพูด การจูงใจ และการกระทำทางการเมืองนั่นเอง

การสื่อสารถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง เพราะสถาบันการสื่อสารสามารถพัฒนากระบวนการของสถาบันทางการเมือง และระบบการเมืองเองก็มักจะพยายามขยายเครือข่ายการสื่อสารของตนเองให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงนโยบายการทำงานของรัฐบาลหรือจุดยืนทางการเมืองของแต่ละพรรคการเมือง หรือองค์กรอิสระทางการเมืองต่างๆ และในขณะเดียวกันการสื่อสารก็สามารถสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล พรรคการเมือง และองค์กรอิสระทางการเมืองนั้นๆกลับมาก็ได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาและการขับเคลื่อนทางการเมืองเพื่อพัฒนานโยบายต่างๆ ให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการประชาชนให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเพื่อประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาประเทศชาติ

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจะมีสิทธิที่จะเข้าไปร่วมบริหารหรือพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้จะมีขอบเขตมากน้อยแค่ไหนก็แล้วแต่ระบอบการปกครองที่แตกต่างกันไป จึงอาจกล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยนั้นก็คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นดัชนีวัดความเป็นประชาธิปไตยที่สำคัญ ประเทศใดมีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมาก ประเทศนั้นจะมีความเป็นประชาธิปไตยสูง และในประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้น พลเมืองของประเทศนั้นจะมีการพิทักษ์และการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของตน และของบุคคลอื่นอย่างสูง รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้ง

ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ประเทศนั้นจะมีความเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามในประวัติศาสตร์ของชาติที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้นหนทางที่จะให้ได้มา มิได้โรยไว้ด้วยกลีบกุหลาบ หากแต่จะได้มาด้วยการต่อสู้ และการเสียสละที่เกิดจากการผนึกพลังแห่งความสามัคคีของประชาชนในชาตินั้น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศสามารถทำได้หลายประการ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ การชุมนุมโดยสงบ การทำประชาพิจารณ์ ฯลฯ

สำหรับในสังคมไทยนั้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยลอกแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาจากประเทศตะวันตก ซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรม รวมทั้งประวัติศาสตร์เป็นมาของชาติแตกต่างจากสังคมไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย โดยการเปลี่ยนแปลงในระยะแรกนั้น ได้มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองไทยให้เป็นไปตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม 2475 ได้กำหนดชัดเจนว่าพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ โดยจะทรงใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินผ่านทางสถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการ และได้มีการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Rights or Fundamental Rights) และสิทธิของพลเมือง (Citizen's Rights) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political Participation) รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของประชาชนควบคู่กันไป (วัชร ไชยสาร , 2545)

สำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาในประเทศไทยนั้น เริ่มครั้งแรกในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 โดยการเลือกตั้งในครั้งนั้นถูกเรียกว่า “เลือกตั้งสกปรก” เพราะผลการเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใส บริสุทธิ์ยุติธรรม มีการโกงสารพัดวิธี จึงทำให้นิสิต นักศึกษา ประชาชน ไม่เชื่อถือผลการเลือกตั้งและได้ออกมาแสดงการคัดค้าน ทำให้เกิดการชุมนุมครั้งใหญ่ เพื่อขับไล่รัฐบาลจอมพล ป. พร้อมเสนอข้อเรียกร้องให้รัฐบาลประกาศให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ และเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ กระทั่งรัฐบาลต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ระหว่างวันที่ 2-14 มีนาคม 2500 (เนชั่นสุดสัปดาห์ , 31 มีนาคม 2549)

แต่สำหรับเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญของประเทศไทยในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 นั้น พลังของนิสิต นักศึกษา มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาทางการเมืองครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองในประเทศไทย

เริ่มจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีนิสิต นักศึกษา และประชาชนเข้าร่วมนับแสนคน เพื่อร่วมกันขับไล่รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร มีการปะทะกันระหว่างทหารกับนิสิต นักศึกษา และประชาชน จนกระทั่งจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องเดินทางออกนอกประเทศ จึงเป็นการเริ่มต้นประชาธิปไตยอีกครั้ง หลังจากที่รัฐบาลทหารปกครองประเทศมาเป็นเวลานาน และสำหรับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็เป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่นิสิต นักศึกษาและประชาชนต้องเสียชีวิต จากการล้อมปราบของเจ้าหน้าที่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พร้อมกับเกิดการรัฐประหาร นำโดยพลเรือเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งเป็นการพลิกประเทศไทยให้เข้าสู่ระบอบเผด็จการอีกครั้งหนึ่ง (สำราญ ธรรมโม , 2539)

ภายหลังเหตุการณ์ป่าแตกเพียง 4 ปี ซึ่งถือว่าเป็นยุกระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ ที่ยังคงมีการคอร์รัปชันและอำนาจการปกครองยังอยู่ในมือกลุ่มนายทหาร สภาพสังคมนั้นประชาชนถือว่าโดนกดขี่ รังแก กลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจและข้าราชการเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังส่งผลให้องค์กรนักกิจกรรมนิสิต นักศึกษาต่างๆ เริ่มหวาดกลัวและหันหน้ากลับเข้าสู่ร่วมมหาวิทยาลัยและปิดตัวลงมากขึ้น ขณะที่นิสิต นักศึกษาทั่วไปนั้นก็กลับปฏิเสธภารกิจทางสังคมและการเมือง และเบนความสนใจไปสู่ประเด็นชีวิตส่วนตัวมากยิ่งขึ้น

และหลังจากเหตุการณ์ครั้งสำคัญนั้นแล้ว กลุ่มนิสิต นักศึกษา ที่มีส่วนสำคัญทางการเมืองก็แทบไม่มีบทบาททางการเมืองเลย กลายเป็นกลุ่มชนชั้นกลางในการขับเคลื่อนการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 17-20 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สืบเนื่องมาจากการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(รสช.) เพื่อหวังโค่นล้มรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และกระทำได้เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยเกิดการชุมนุมประท้วงของประชาชนที่มีต่อพลเอกสุจินดา คราประยูร หนึ่งในผู้นำคณะรัฐประหารที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งเกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนกับทหาร จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ประเทศไทยกลับเข้าสู่ระบบรัฐสภาที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งอีกครั้ง (สำราญ ธรรมโม , 2539)

หากมองปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้ในสังคม ก็จะได้คำตอบว่า “เป็นพลังความขัดแย้งระหว่างพลังทางสังคมสมัยใหม่ที่ต้องการระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ดี และเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ากับพลังทางสังคมที่ล้าหลัง ที่ต้องการรักษาสภาพเดิมโดยไม่เข้าใจกระแสความเป็นไปในโลก ... (ธีรยุทธ บุญมี , 2535) กลุ่มที่มีแนวคิดเรื่องพลังสมัยใหม่นี้ประกอบด้วย นักวิชาการ ครู แพทย์ ทนายความ นักธุรกิจฯ ได้เข้าร่วมในการชุมนุมประท้วงฝ่ายรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร โดยมีจุดร่วมกันคือ “ความต้องการในระบอบประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพ มีส่วนร่วมของประชาชน พวกเขาต้องการรัฐสภาที่มีคุณธรรมและความสามารถเพียงพอ ที่จะนำประเทศในกระแสการแข่งขันเศรษฐกิจที่เข้มข้นของโลกและต้องการสังคมที่มีการหมุนเวียนของข่าวสารความเห็นที่สร้างสรรค์และเสรีอย่างแท้จริง (ธีรยุทธ บุญมี , 2535)

ในการแสดงความเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น คำถามคำถามหนึ่งที่มักมีผู้สอบถามกันค่อนข้างมากก็คือ “นักศึกษา” หายไปไหน ทำไมถึงไม่ออกมาแสดงความคิดเห็นหรือแสดงพลังกันเหมือนเมื่อครั้งในอดีตอย่างเช่นในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 หรือว่า พลังนักศึกษาหายไปจากสังคมไทยเสียแล้ว

ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี 2549 นี้ ถึงแม้ว่าจะไม่รุนแรงเท่าหลายๆครั้งที่ผ่านมาในอดีต แต่ก็ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เห็นกระบวนการนิสิต นักศึกษา ที่เคยถูกสับประมาทว่า “ตายแล้ว” ถูกปลุกให้ตื่นฟื้นขึ้นมาหลังจากการหลับใหลอยู่ภายในรั้วมหาวิทยาลัยอันยาวนาน คนหนุ่มสาวเหล่านี้ไม่เคยมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่วมกันมาก่อน ทำให้บทบาทของนิสิต นักศึกษาในสถาบันต่างๆ ยุคหลังพฤษภาทมิฬกระจัดกระจาย ขาดความเป็นปึกแผ่น ไร้ทิศทางที่เป็นเอกภาพ หรืออาจจะไม่เคยมีสถานการณ์ให้ต้องผนึกกำลังในลักษณะร่วมศูนย์ได้เหมือนในอดีต แม้แต่สหพันธ์นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย หรือ “สนนท.” เอง ก็ไม่สามารถเกาะเกี่ยวร้อยรัดองค์กรนักศึกษาต่างๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวได้ หน้าที่ยังมีกระแสไม่เอา สนนท. โผล่ขึ้นมาเป็นพักๆอีกด้วย กระทั่ง กชวรรณ ชัยบุตร นิสิตชั้นปี 4 คณะนิติศาสตร์ จากรั้วจามจุรี ที่ขึ้นไฮด์ปาร์กในฐานะเลขาธิการ สนนท. กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 และออกมาชี้แจงถึงจุดยืนของ สนนท. รวมถึงตระเวนเดินสายระดมพล ตลอดจนพยายามขบถบทบาทของ สนนท. ให้กลับมาโดดเด่น จุดนี้เองที่ทำให้แนวคิดในการเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษา จากทั่วประเทศ เริ่มตกผลึกเป็นหนึ่งเดียวอย่างชัดเจน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ , 24 ก.พ.-2 มี.ค. 49 : 14)

นอกจากนี้ยังมีพลังของนิสิต นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งใช้ชื่อว่า “นิสิต นักศึกษารักประชาชน” หรือในนามของกลุ่ม องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมร.) ได้เป็นแกนนำในการใช้สิทธิเข้าชื่อ เพื่อยื่นเรื่องถอดถอนนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ มีสาระสำคัญ คือ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งองค์กรดังกล่าวนี้มีเป้าหมายคือ ร่วมกันล่ารายชื่อประชาชนจำนวน 50,000 ชื่อ เพื่อยื่นเรื่องถอดถอนนายกรัฐมนตรี (สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ , 24 ก.พ.-2 มี.ค. 49 : 8)

จากการแสดงออกของพลังนิสิต นักศึกษาในครั้งนี้ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปเป็นจำนวนมาก ตลอดจนสื่อมวลชนที่มาร่วมเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่มนิสิต นักศึกษา เพราะ ได้เห็นการรวมตัวกันของนิสิต นักศึกษา จำนวนมาก ที่มาจากหลายๆ สถาบันทั่วประเทศ

จะเห็นได้ว่าการทำงานขององค์กรนิสิต นักศึกษา ในภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี 2549 นี้ เป็นการทำหน้าที่และใช้สิทธิของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและเป็นระเบียบแบบแผนอย่างแท้จริง (กชวรรณ ชัยบุตร , 2549) ซึ่งจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวหรือการทำงานในแต่ละขั้นตอนจะมีการออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายให้รับทราบและเข้าใจตรงกันโดยแสดงจุดยืนและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานต่างๆ อย่างชัดเจน

และจากการเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้น ทางคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้เล็งเห็นถึงพลังของนิสิต นักศึกษา จึงได้มีประกาศ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองฯ ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 5

เรื่อง การให้นิสิต นักศึกษา มีส่วนร่วมในทางการเมือง
ด้วยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้เห็นความสำคัญของ
นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน ต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งเป็นพลังบริสุทธิ์
ดังนั้น คณะปฏิรูปการปกครองฯ ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข เห็นควรที่จะให้นิสิต นักศึกษา
ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองในวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ
มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้น
ในเร็ววันนี้ เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการ
ซื้อเสียงและอิทธิพลใดๆ และหากนิสิต นักศึกษาท่านใดมี
แนวความคิดในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
แล้ว ขอให้ส่งความเห็นไปที่สำนักงานเลขานุการกองทัพบก
ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ประกาศ ณ วันที่ 20 กันยายน พุทธศักราช 2549

พลเอก สนิท บุญยรัตกลิน

หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(ผู้จัดการรายวัน , 21 ก.ย. 49 : 10)

จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของนิสิต นักศึกษา เป็นหน้าที่ที่
นิสิตและนักศึกษาไม่ว่าจะเรียนอยู่สถาบันหรือสาขาวิชาใดๆ จำเป็นต้องมีและถือปฏิบัติ ไม่ว่าจะอยู่
ในยุคสมัยหรือสถานการณ์ใดๆ ดังกล่าวเหล่านี้ถือเป็นมาตรวัดความเจริญรุ่งเรืองของการพัฒนาของ
สังคม (กชวรรณ ชัยบุตร , 2549) เพราะในอนาคตนิสิต นักศึกษา ก็จะก้าวเข้าสู่วัยแรงงานและเป็น
กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกันไป จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคลาชาธิปไตย” โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

ปัญหาการวิจัย

1. นิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอย่างไร
2. นิสิต นักศึกษามีจิตสำนึกประชาธิปไตยอย่างไร
3. นิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร
4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร

5. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร
6. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร
7. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษาหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมือง โดยมุ่งศึกษาในช่วงพ.ศ. 2549 เท่านั้น

นิยามศัพท์

ยุคลloydรัฐบาลทักษิณ หมายถึง ช่วงเวลาที่ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 ตั้งแต่ต้นปี 2548 จนถึงวันที่ 19 กันยายน 2549 ที่คณะปฏิรูปฯ ยึดอำนาจ

การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่ตรงกับความต้องการ จากสื่อประเภทต่างๆ คือ สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร /วารสาร สื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลในครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์ บุคคลในสมาชิกองค์กรทางการเมืองต่างๆ ฯลฯ

ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเมืองของรัฐบาล และข่าวสารความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆตลอดจนความเคลื่อนไหวขององค์กรอิสระทางการเมือง อาทิ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาชน สหพันธ์นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนท.) กลุ่มนิสิต นักศึกษารักประชาชนหรือองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) ฯ

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน หมายถึง การรับรู้ข่าวสารในการรับชมโทรทัศน์ รับฟังวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร /วารสาร

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล หมายถึง การรับรู้ข่าวสารในการรับฟัง พบปะ พูดคุย ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เช่นญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ

จิตสำนึกประชาธิปไตย หมายถึง ความตระหนักหรือสำนึกของนิสิต นักศึกษา ที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยวัดจาก

1. ความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. ความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การปฏิบัติตน การแสดงออกทางการเมือง การให้ความร่วมมือ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางการเมือง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ ได้แก่ เลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) การเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมือง การเข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง

นิสิต นักศึกษา หมายถึง นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
นักศึกษา อันจะเป็นแนวทางในการปรับกระบวนการสื่อสารและกลยุทธ์การใช้สื่อในทางการเมือง
และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับนิสิต นักศึกษาต่อไป
2. เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ใน
วิกฤตการณ์ทางการเมือง อันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม
หรือองค์กรอื่นๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเมืองใน
ระดับประเทศต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ” ประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
3. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
4. แนวความคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับนักศึกษากับการเมือง
7. สรุปสถานการณ์ทางการเมืองในยุคปลายรัฐบาลทักษิณ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร

การสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการ 2 ทาง (two-way process) ซึ่งประกอบด้วยแหล่งสาร สาร ช่องสาร ผู้รับสาร ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร และการสะท้อนกลับ (Roger, 1971:145) การสื่อสารมีอยู่ในสังคม สัมผัสทุกสมาชิกในสังคม บางครั้งส่งผ่านช่องทางบุคคลบ้าง ส่งผ่านสื่อมวลชนบ้าง (Schramm, 1964:58)

Lucian W. Pye (1963) กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นสายใยของสังคม โครงสร้างของระบบการสื่อสารเป็นเสมือนโครงกระดูกของร่างกายสังคม เนื้อหาของการสื่อสาร คือ สิ่งที่มีมนุษย์ใช้ติดต่อกัน การไหลของข่าวสารจะกำหนดทิศทางและความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น จึงอาจวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมทุกชนิดในแง่ของโครงสร้างเนื้อหา และการไหลของการสื่อสารได้

พัชนี เขยจรยา และคณะ (2533) สรุปว่า การสื่อสารของมนุษย์เกิดขึ้นโดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป แต่การสื่อสารจะดำเนินไปได้ต่อเมื่อทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม (social environment) ร่วมกัน หรือมีขอบข่ายของประสบการณ์ (field of experience) บางส่วนร่วมกัน จึงจะเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ (symbol) ที่ใช้ร่วมกัน

และการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยของผู้ส่งสาร อันได้แก่ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ แรงจูงใจ ทักษะการรับรู้ ความคาดหวัง รูปแบบการคิด ความรู้ และทักษะ รวมทั้งระดับของการสื่อสาร สถานภาพ และความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ตลอดจนบริบทและสภาพแวดล้อมต่างๆ

Harold Lasswell ได้กล่าวถึง หน้าที่ทางสังคมของการติดต่อสื่อสาร 3 ประการ คือ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2535:171-172)

1. หน้าที่ในการสังเกตการณ์เรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the environment) คือ การติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆและเผยแพร่การกระจายข่าวสารที่มีสาระประโยชน์ไปสู่ประชาชนในสังคม

2. หน้าที่ในการแสดงถึงสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อประชาชนสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมนั้น (Correlation of the different parts of society in responding to environment) หมายถึง หน้าที่ในการติดตามศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้องถี่ถ้วน แล้วทำหน้าที่อธิบายหรือชี้แจงให้ประชาชนในสังคมเกิดความเข้าใจและสามารถมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเรื่องราว เหตุการณ์ หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆได้อย่างเหมาะสม

3. หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมไปสู่อนุชนรุ่นใหม่ (Transmission of the social heritage one generation to the next) หมายถึง หน้าที่ในการถ่ายทอดหรือสืบทอดความเชื่อ ทักษะ ค่านิยม ของสังคมจากยุคสมัยหนึ่งไปสู่ยุคสมัยต่อไป เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังหรืออนุชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ถึงบทบาทและระเบียบมรดกทางสังคม

Lasswell ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่ากลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ทั้ง 3 ประการข้างต้น ได้แก่ สื่อมวลชน นักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ นักการทูต นักการศึกษา เป็นต้น

สื่อมวลชน

Rogers และ Shoemaker (1971:145) กล่าวว่า สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งข่าวอาจเป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้น สามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มพูนความรู้และแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งเปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้

สื่อมวลชนแต่ละประเภทอาจมีผลต่อสังคมในระดับต่างกัน และนับเป็นแหล่งข่าวที่สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ จึงทำให้สังคมค่อนข้างมั่นใจว่าข่าวที่เสนอทางสื่อมวลชนเป็นความจริง มีการพบว่าจากการที่คนในปัจจุบันมีเวลาว่างอันจำกัด ความต้องการในการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา จากการศึกษาของ Schramm (1973) พบว่า ยิ่งคนมีการศึกษามากเท่าใด ก็มีแนวโน้มที่จะสนใจสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่คนต้องการมากที่สุดและเห็นว่าเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือที่สุด(พัชนี เขยจรรยา และคณะ, 2533:49-50)

บทบาทสื่อมวลชนต่อพฤติกรรมทางการเมือง

จากงานวิจัยของ Nimmo and Sanders (1981:317) ชี้ว่า ข่าวที่เสนอในสื่อมวลชนมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเมือง นอกจากนี้การเปิดรับสื่อมวลชนยังกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายระหว่างบุคคล(Interpersonal Discussions) ในเรื่องการเมืองอีกด้วย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ก็ปรากฏชัดเจนว่า ถูกกระตุ้นโดยการเปิดรับต่อหนังสือพิมพ์และข่าวโทรทัศน์

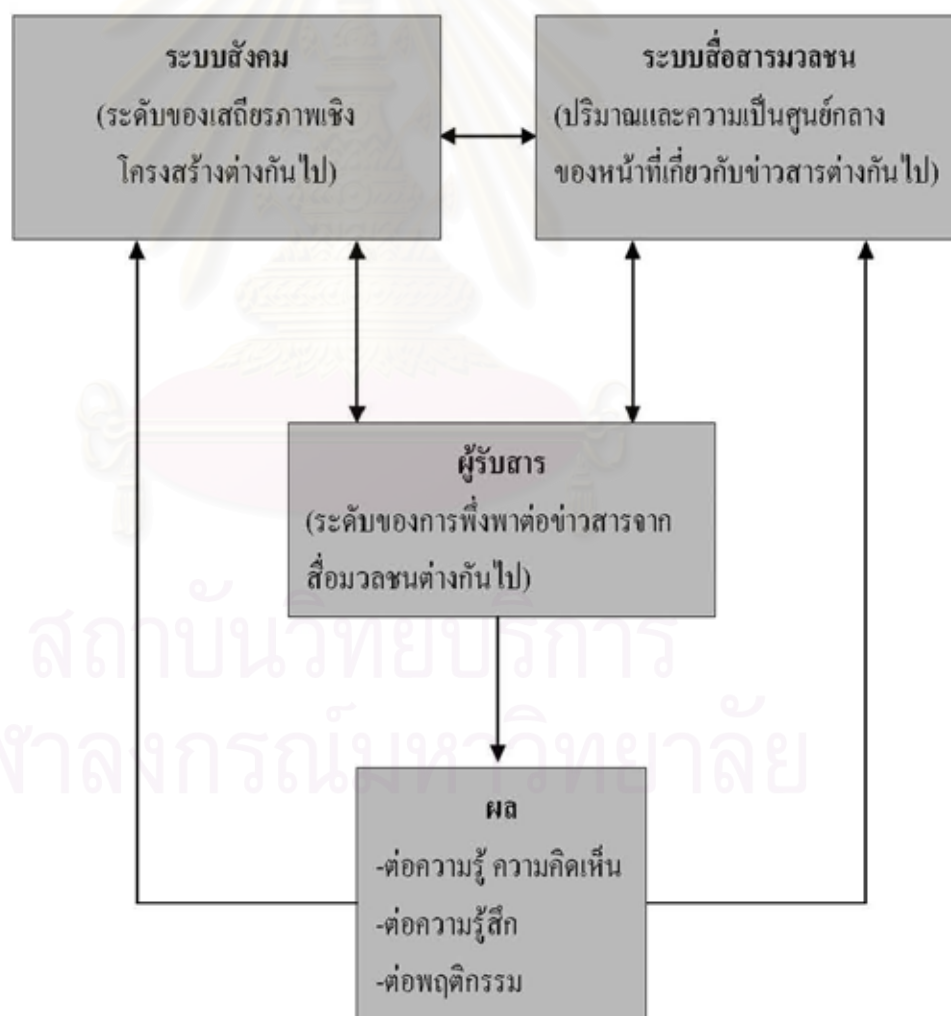
ลิขิต ธีรเวคิน(2526:10) ได้กล่าวถึง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยประการหนึ่งว่าหนังสือพิมพ์ เป็นสถาบันที่ประชาชนพึ่งพาได้ในบางครั้ง ในแง่ของการต่อสู้เพื่อความถูกต้องและความยุติธรรม เช่นกรณีการบริหารงานบกพร่อง หรือการใช้อำนาจในทางผิดๆของรัฐบาลหรือข้าราชการ หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ท้วงติงหรือวิพากษ์วิจารณ์ จนทำให้ประชาชนที่นิ่งเฉย เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ด้วย

แบบจำลองการพึ่งพาสื่อมวลชน (A Dependency Model of Mass-Media Effects)

Ball-Rokeach, S. and De Fleur, M.L.(1976) ได้เสนอแบบจำลองการพึ่งพาสื่อมวลชน เพื่ออธิบายการสื่อสารมวลชนมีผลหรืออิทธิพลต่อผู้รับสารหรือไม่เพียงใด และจะมีผลต่อผู้รับสารอย่างไร ซึ่งได้เสนอแนะว่า การที่สื่อมวลชนจะมีผลต่อผู้รับสารหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรสามหน่วย คือ ระบบสื่อมวลชน ผู้รับสาร และระบบสังคม การที่ข่าวสารจากสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อและการกระทำของผู้รับสารเมื่อใดนั้น จะขึ้นอยู่กับระดับความพึ่งพาของผู้รับสารจากสื่อมวลชน

แผนภาพที่ 1 แบบจำลองการพึ่งพาสื่อมวลชน

(A Dependency Model of Mass-Media Effects)

การพึ่งพา(Dependency) ตามแบบจำลองข้างต้นนี้ หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งจะบรรลุเป้าหมาย หรือจะได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการนั้น จะขึ้นอยู่กับทรัพยากรของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยข้อเสนอ(proposition)พื้นฐานแบบจำลองนี้สรุปได้ว่า ศักยภาพในการนำเสนอสารของสื่อมวลชน จะประสบสัมฤทธิ์ผลในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมมากขึ้น เมื่อระบบของสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านและการมีความเป็นศูนย์กลางของข่าวสาร(central information function) โดยมีข้อเสนอแนะว่า ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้รับสารนี้ จะมีปฏิกิริยาตอบกลับ(feedback)กลับสู่สังคมและตัวสื่อมวลชน ทั้งนี้ เพราะตัวผู้รับสาร สถาบันสื่อมวลชน และสังคมต่างมีความสัมพันธ์กัน

Denis McQuail and Sven Windahl ได้สรุปผลของการสื่อสารมวลชนที่จะเกิดขึ้นต่อผู้รับสารดังนี้

1. ด้านความคิด

- การทำให้เกิดความกังวล และการตัดสินใจความกังวล
- การก่อให้เกิดทัศนคติ
- การกำหนดเรื่องพิจารณา
- การขยายระบบความเชื่อของบุคคล
- การทำความเข้มแข็งเกี่ยวกับค่านิยม

2. ด้านความรู้สึก

- การทำให้เกิดความกลัว และความวิตกกังวล
- การเพิ่มหรือการลดกำลังใจ (การทำให้หมดความรู้สึกผูกพัน)

3. ด้านพฤติกรรม

- การเร่งเร้าให้ลงมือกระทำ หรือหยุดยั้งการกระทำ
- การก่อให้เกิดประเด็นปัญหา หรือการตัดสินใจประเด็นปัญหา
- การบรรลุถึงหรือการจัดให้มียุทธวิธีเพื่อการลงมือปฏิบัติ
- การทำให้เกิดพฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์สุขของผู้อื่น

อย่างไรก็ตามในการพิจารณาผลของการสื่อสารมวลชนนี้ ยังต้องคำนึงถึงส่วนประกอบที่สำคัญ 3 หน่วย อันจะมีผลโดยตรงที่จะทำให้ผลของการสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันไป โดยองค์ประกอบทั้ง 3 หน่วย ดังนี้

1. ระบบสังคม จะแตกต่างกันไปตามระดับอัตราแห่งเสถียรภาพของสังคมนั้นๆ สังคมอาจตั้งขึ้นอย่างมั่นคง แต่ดำเนินไปโดยผ่านวิกฤตการณ์บ้างเป็นครั้งคราว หรือเช่นในกรณีของประเทศที่กำลังพัฒนา สังคมอาจจะอยู่ในสภาพของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยทางกลับกันสังคมอาจจะตั้งขึ้นอย่างแข็งแรง แต่ต้องประสบกับการถูกทำลายให้พิสูจน์ว่าควรที่จะตั้งขึ้นและดำรงอยู่เช่นนั้นต่อไป ภายใต้สภาพการณ์ต่างๆ เช่นนั้น ก็มักจะมีจุดมุ่งหมายใหม่ที่จะต้องกำหนดขึ้น มีทัศนคติที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มีค่านิยมเก่าที่จะย่ำยืนย่น หรือมีค่านิยมใหม่ที่จะต้องส่งเสริมต่อไป สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทั้งหมดจะเป็นตัวเร่งเร้าการให้และการรับสารสนเทศ

2. กลุ่มผู้รับสาร จะแตกต่างกันไปเมื่อพิจารณาพร้อมกับระบบสังคม และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ บางกลุ่มอาจดำรงอยู่โดยเป็นฝ่ายได้ ในขณะที่บางกลุ่มอาจเป็นฝ่ายเสีย แต่ก็จะมี การพึ่งพาสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นแหล่งสารสนเทศและเป็นผู้ชี้นำในระดับต่างๆ กันไป

3. สื่อมวลชน จะแตกต่างกันไปในแง่ปริมาณ ความหลากหลาย ความเที่ยงตรงและความเป็นที่ยอมรับภายใต้เงื่อนไขบางประการหรือในบางสังคม

การนำแบบจำลองการพึ่งพาสื่อมวลชนมาใช้เป็นแนวทางในงานวิจัยนี้ เพื่ออธิบายถึงการพึ่งพาสื่อมวลชนของนิสิต นักศึกษา ตลอดจนผลที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลด้านจิตสำนึกประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ด้วย ตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองหรือระบบสังคมในขณะนั้น ทั้งนี้เพราะหน่วยต่างๆ ในสังคมต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสื่อสารระหว่างบุคคล

Lazarsfeld และคณะ (1948:151) อธิบายกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลว่าจะเกิดขึ้นในโอกาสที่เหมาะสม และมีการเข้าไปมาได้จนกว่าผู้รับสารจะสนใจ และแก้ไขจนเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด ข่าวสารหรือข้อมูลที่จะส่งผ่านจะได้รับการปรับเปลี่ยนจนน่าสนใจ และสอดคล้องกับแรงจูงใจ หากมีการปฏิเสธสารที่ส่งไปนั้น ผู้ส่งสารหรือผู้นำความคิดเห็นสามารถชี้แจงโต้แย้ง ให้เหตุผลเพิ่มเติมได้ จัดว่าเป็นการสื่อสารกลับ(feedback)อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้ส่งสารยังสามารถใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและสถานภาพทางสังคมเพื่อให้เกิดการส่งและรับสารอย่างได้ผลอีกด้วย

ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในฐานะผู้ถ่ายทอดข่าวสาร เป็นแหล่งข้อมูลที่มีเสถียรภาพและความน่าไว้วางใจสูง แต่มักไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในแง่เนื้อหาของสาร(พัชนี เสงี่ยมรักษา และคณะ, 2533:23)

Katz and Lazarsfeld (1955:27) เห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจการต่างๆมากที่สุด ฉะนั้นสื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นจูงใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญมากกว่าในชั้นของการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติ ในเรื่อง ที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

กลุ่มสังคม(Social groups)

กลุ่มสังคมในที่นี้หมายถึงกลุ่มปฐมภูมิ(Primary groups)ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของคนที่มีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกัน มีขนาดของสมาชิกไม่มากนัก โดยปกติไม่เกิน 12 คน ตัวอย่างของกลุ่มปฐมภูมิได้แก่ ครอบครัว, เพื่อนบ้าน, เพื่อนสนิทในที่ทำงานหรือโรงเรียน เป็นต้น ความสัมพันธ์ของบุคคลกับกลุ่มปฐมภูมิต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติ, ค่านิยมและพฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งพฤติกรรมในการสื่อสารของคนด้วย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างสมาชิกของกลุ่ม ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีประสบการณ์ร่วมกัน จากการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นประจำทำให้คนเรียนรู้ความคิดพื้นฐาน(basic ideas) และความเชื่อ(beliefs) ประสบการณ์และค่านิยม(values) เหล่านี้ กำหนดการรับรู้ของคน(what he perceives and how he perceives it)

กลุ่มปฐมนิเทศนี้กำหนดมาตรฐานในการประเมิน(standard of evaluation)แก่บุคคลสอนให้เขารู้จักค่านิยมของกลุ่ม และกำหนดของเขาให้สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่ม เมื่อคนปฏิบัติหรือมีความคิดเห็นคล้อยตามค่านิยมของกลุ่ม กลุ่มจะเห็นชอบ(approve) และให้รางวัล(reward)แต่เมื่อใดก็ตามที่เขาไม่ปฏิบัติตาม กลุ่มก็อาจไม่เห็นชอบ(disapprove) หรือลงโทษ(sanction) ดังนั้นคนเรายังมักจะคล้อยตามกลุ่มเพื่อให้ได้รับความเห็นชอบหรือเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ชื่อเสียงที่ดีเพิ่มขึ้น”(“an increment of good repute”)

นอกจากนี้ทฤษฎีกลุ่มอ้างอิง(Reference-Group Theory) ยังได้อธิบายว่าคนจะยึดถือกลุ่มปฐมนิเทศที่สำคัญๆ(the significant “primary” groups) ทั้งที่ตนเป็นสมาชิก และที่ตนอยากจะเป็นสมาชิก(the primary groups to which he belongs or aspires) เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน กลุ่มปฐมนิเทศประเภทนี้จึงเป็นกลุ่มอ้างอิง(Reference Group) สำหรับคนๆนั้น (ปรมะ สตะเวทิน, 2546 : 90-91)

ประสิทธิผลของสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ในการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสื่อมวลชนกับสื่อบุคคล มีผู้วิจัยพบว่า สื่อบุคคลนั้นมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจมากกว่าสื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ แต่สื่อบุคคลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ Rogers (1971:252) นอกจากนี้ จากการศึกษาของสำนักงานวิจัยการศึกษามหาวิทยาลัยยูทาห์ เรื่อง การใช้สื่อหลายประเภทเพื่อการโน้มน้าวใจ พบว่า การใช้สื่อหลายประเภทจะช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการโน้มน้าวใจ โดยเฉพาะการใช้สื่อบุคคลและสื่อมวลชนเสริมซึ่งกันและกัน(Bettinghaus, 1968 อ้างใน พรทิพย์ เข็นจะบก, 2527:25)

Klapper (1960:5) ได้ศึกษาและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลต่อประชาชน โดยตรง แต่จะมีอิทธิพลโดยอ้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียง คือ ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม และความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อนที่จะมาสัมผัสกับสื่อมวลชน

1.2 การเลือกรับสาร ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะเลือกตีความหมายของสารตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม

1.3 อิทธิพลของบุคคล บางครั้งข่าวสารจากสื่อมวลชนจะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนอยู่มาก

1.4 กลุ่มและบรรทัดฐานของกลุ่ม

1.5 ระบบสื่อมวลชน

2. สื่อมวลชนจะเป็นเพียงแรงเสริมที่สนับสนุนทัศนคติ รสนิยม ความมีใจโน้มเอียงตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้เข้มแข็งขึ้น และพร้อมที่จะแสดงออกมาเมื่อมีแรงจูงใจหรือเมื่อโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้เล็กน้อย และมักเป็นทัศนคติที่ยังไม่มั่นคง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกหรือเปลี่ยนไปในทางตรงกันข้ามนั้นเปลี่ยนได้ยาก อาจเปลี่ยนได้บ้าง แต่ต้องใช้เวลา และบุคคลต้องได้รับข่าวสารเพียงพอ อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสื่อในด้านการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติให้แก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลไม่เคยมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน และต้องได้รับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม ไม่ใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลทันทีทันใด

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

การเรียนรู้และการพัฒนาด้านการเมือง การปกครองของประชาชนนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและดำเนินไปตลอดชีวิตในลักษณะของการสะสม ดังนั้น สถาบันต่างๆ ในสังคม จึงล้วนแล้วแต่มีส่วนในการทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาได้ทั้งสิ้น นับตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน พรรคการเมือง สมาคมวิชาชีพ และสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่สามารถถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชนได้ดังต่อไปนี้ คือ (ปรเม สตะเวทิน, 2533:157-158)

1. **ทำให้เกิดความสนใจ** การเสนอข่าวสาร เรื่องราวต่างๆทั้งในแง่ของตัวบุคคล ซึ่งเป็นผู้นำนโยบาย ความคิดเห็น เป็นประจำสม่ำเสมอและต่อเนื่องย่อมทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเมืองการปกครองโดยอัตโนมัติและค่อยๆสะสมจนเกิดเป็นความสนใจขึ้น

2. **ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ** เรื่องของการปกครองเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับคนโดยทั่วไป การได้รับข่าวสารอยู่เป็นประจำจากสื่อมวลชน ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และนิตยสาร ซึ่งช่วยอธิบายเรื่องการเมืองและการปกครองซ้ำแล้วซ้ำเล่า ย่อมเป็นโอกาสที่ดีจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ละเอียดจนถึงขั้นใช้งานได้

3. **การทำให้เกิดทัศนคติ** การเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อโต้แย้งทางการเมืองการปกครองของสื่อมวลชน จะสามารถช่วยกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และการตัดสินใจแก่ประชาชนได้ ทัศนคติต่างๆทางการเมือง เช่น สำนึกทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง เป็นต้น สามารถปลูกฝังได้โดยอาศัยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน

4. **ทำให้เกิดการปฏิบัติ** เมื่อประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ยอมรับทัศนคติใหม่เกิดความตระหนักรู้แล้ว สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนลงมือปฏิบัติต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง หรือนโยบายการปกครองของรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน การออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การปดงประชาติ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประทุม ฤกษ์กลาง (2532:211-214) รายงานว่า สิ่งที่ได้รับด้านการเมืองจากสื่อมวลชน ได้แก่

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
2. ความรู้สึกทางการเมือง
3. ทศนคติทางการเมือง
4. ความสนใจทางการเมือง
5. ทราบความต้องการของประชาชน
6. สังคมประกิตทางการเมือง
7. การสร้างมติมหาชน
8. การเลือกตั้ง
9. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข่าวสารทางการเมือง

ในแง่ของการสื่อสาร ข่าวสารมีลักษณะเป็นสาร (message) อย่างหนึ่งที่ส่งมาตามสื่อต่างๆ ในรูปลักษณะของสัญลักษณ์หรือสัญญาณ (Symbol or Sign) ดังนั้น ข่าวสารจึงหมายถึง “เนื้อหา” ของสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร Wilbur Schramm อธิบายว่า ข่าวสาร หมายถึง เนื้อหาอะไรก็ได้ที่จะช่วยลดความไม่แน่ใจ หรือจำนวนทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ในสถานการณ์หนึ่ง ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างภาพที่ชัดเจน ขยายภาพแวดล้อมที่เขากำลังเกี่ยวข้องและช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เขาควรจะกระทำในสถานการณ์นั้นๆ (Wilbur Schramm and Donald F. Roberts, 1971 : 15)

Steven Chaffee(1975) ได้ให้คำนิยามที่ชี้เฉพาะเจาะจงลงไปถึง “ข่าวสารการเมือง” โดยอาศัยแนวการวิเคราะห์ระบบของ David Eston ว่า ข่าวสารการเมืองเป็นความรู้ของสมาชิกในระบบการเมืองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใดๆ ในสภาวะของระบบ

จะเห็นได้ว่า Wilbur Schramm และ Steven Chaffee ต่างก็ให้ความหมายของข่าวสารทางการเมืองไว้ใกล้เคียงกัน ซึ่ง Schramm เน้นว่า ข่าวสารจะทำให้เกิดความชัดเจนในอันที่จะช่วยกำหนดพฤติกรรมที่ควรทำในสถานการณ์นั้นๆ โดยที่ Chaffee เน้นถึงความรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในระบบการเมือง

หน้าที่ของการสื่อสารทางการเมือง

เสรี วงษ์มณฑา (2537) ได้รวบรวมหน้าที่ของการสื่อสารในกระบวนการทางการเมืองไว้ดังนี้

1. สร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่ การประชุม การอบรม การแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชน

2. สร้างความสนใจในการเมือง ในสมัยก่อนนั้นคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองนัก เพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวคราวของการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมืองหรือผู้บริหาร แต่ในปัจจุบันนี้ ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้อ่านกันประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เสียงพูดของเขามีให้ได้ยินทางวิทยุกระจายเสียง เรื่องราวของเขาจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ทางนิตยสารอยู่เป็นประจำ เพราะฉะนั้นคนยุคนี้ก็จะสนใจข่าวการเมืองมากขึ้น

3. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาใช้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยสื่อมวลชนที่ดี หรือโดยสื่อสารมวลชนที่ดี ได้ทำให้ประชาชนเข้าใจดีขึ้นว่าประชาธิปไตยคืออะไร การพูดถึงกฎหมาย การออกพระราชบัญญัติต่างๆ ในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น ทุกครั้งที่มีการออกกฎหมายใหม่ มีการออกพระราชบัญญัติใหม่ ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจเพื่อปฏิบัติในฐานะพลเมืองดีก็มีการนำเสนอสู่ประชาชนด้วยการสื่อสาร

4. สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคตินั้น นำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมือง ประชาชนในปัจจุบันได้รู้ถึงบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นประชาชนได้ดีขึ้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่บอกให้นักการเมืองรู้ว่าเราต้องการใครหรือไม่ต้องการใคร ว่าเราสนใจเลือกตั้งบุคคลหรือพรรค การได้รับข่าวสารทำให้เรารู้บทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองก็เป็นการส่งข่าวสารไปยังผู้บริหารเช่นกัน

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure)

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์นั้นใช้ข่าวสารเพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมถึงการใช้ข่าวสารในการตัดสินใจในกิจกรรมและสถานการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

วุฒิชัย จานง(2523) ให้คำจำกัดความ “การเปิดรับข่าวสาร” ว่า ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตมนุษย์ ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะมากขึ้น

Cherry (1978) กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์ กระทำเพื่อแบ่งปันข่าวสาร(An act of Sharing) นั่นเอง การแบ่งปันข่าวสารระหว่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและกระทำกิจกรรมที่ประสานสอดคล้องกัน

Atkin(1973) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ยังมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัย ทันทต่อเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

ในการเปิดรับข่าวสารของบุคคลแต่ละบุคคลนั้น จะมีองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและผลักดันให้บุคคลนั้นเลือกเปิดรับสาร หรือเลือกรับสื่อ ซึ่งอาจจะเกิดจากคุณลักษณะพื้นฐานของผู้รับสารในด้านต่างๆ ได้แก่ (จารุณี บุญนิพัทธ์ , 2538 : 11)

1. **องค์ประกอบทางด้านจิตใจ** ซึ่งมีความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจากแต่ละบุคคลจะรับข่าวสารที่ตนมีความสนใจ และจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่อยากรับรู้ข่าวสารนั้น แม้ปริมาณข่าวสารนั้นจะมีมากเพียงใด ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารจะไม่เกิดขึ้นเลย องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกรับข่าวสาร การเลือกรับรู้ตามทัศนคติและประสบการณ์เดิมของตน

2. องค์ประกอบทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ ภูมิฐานะ การศึกษา ตลอดจนสถานภาพทางสังคม ซึ่งต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยใช้ความต้องการของผู้รับสารและผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความต้องการอะไร ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ตรงกัน ผู้รับสารอาจมีปฏิกิริยาผิดไปจากที่ผู้ส่งสาร อันส่งผลให้เกิด ความล้มเหลวของการสื่อสาร (Communication Breakdown) ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติ การยอมรับ ตลอดจนพฤติกรรม ซึ่งโดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสารมีดังนี้ (Schramm, Nature of Communication Between Humans: 19 อ้างใน ประมะ สตะเวทิน, 2546: 31)

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform)
2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (Teach or Education)
3. เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (Please or Entertain)
4. เพื่อเสนอหรือชักจูง (Propose or Persuade)

วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร

1. เพื่อทราบ (Understand)
2. เพื่อศึกษา (Learn)
3. เพื่อสร้างความพอใจ (Enjoy)
4. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or Decide)

Wilbur Schramm (1973) กล่าวถึง องค์ประกอบด้านต่างๆ ในด้านการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสาร ดังนี้

1. การประเมินสาร ประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินจะช่วยให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ว่า ข่าวสารแต่ละข่าวนั้นมีประโยชน์ต่างกัน และก่อให้เกิดการพัฒนาการปรับปรุงอุปนิสัย และรูปแบบการแสวงหาข่าว
2. ประสบการณ์ของผู้รับข่าวสาร ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุ สิ่งของ ฯลฯ ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งประสบการณ์ของผู้รับสารนั้น จะเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันออกไป

3. ภูมิหลังของผู้รับข่าวสาร ภูมิหลังจะมีผลทำให้ผู้รับข่าวสารมีความสนใจข่าวสารที่แตกต่างกัน

4. ความสามารถในการรับข่าวสารของผู้รับข่าวสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีส่วนทำให้ความสามารถในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน

5. บุคลิกภาพของผู้รับสารในการรับข่าวสาร เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ทำให้มีผลเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติ การโน้มน้าวชักจูงจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร

6. การศึกษาและสภาพแวดล้อมของผู้รับสาร นับเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ในขั้นตัวบุคคล และเป็นตัวชี้นำพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคล ทำให้บุคคลมีความแตกต่างในพฤติกรรมกรเลือกรับสื่อ และเนื้อหาข่าวสาร

7. อารมณ์ของผู้รับสาร สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคของความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้

8. ทัศนคติของผู้รับสาร เป็นตัวที่กำหนดค่าที่ของการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้พบ หรือสิ่งเร้าต่างๆด้วยการแสดงออกมาทางพฤติกรรมของผู้รับที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ ทัศนคติของผู้รับสารเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลง การรับข่าวสาร และการตอบสนองต่อข่าวสารก็จะแตกต่างกันไปด้วย

ซึ่ง Schramm ได้อธิบายเสริมว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารจะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

John C.Merril and Ralph L.Lowenstein (1981) ได้สรุปแรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกรับสื่อว่า เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความเหงา

ปกติแล้วมนุษย์เรามักจะไม่ชอบการอยู่เพียงลำพัง และเมินเฉยจากสังคมเพราะเกิดความกังวลสับสน ดังนั้นคนเราจึงมีการรวมกลุ่มกัน แต่ถ้าบุคคลต้องอยู่กันตามลำพัง ไม่สามารถติดต่อสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆในสังคมได้ สิ่งที่ดีที่สุดก็คือ การอยู่กับสื่อต่างๆ สื่อมวลชนจึงเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ และบางทีบางคนก็พอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับสื่อบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือในทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้ อยากเห็น

มนุษย์มีความอยากรู้ อยากเห็นในสิ่งต่างๆ อยู่แล้วตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการ ในความอยากรู้ อยากเห็นเหล่านี้ได้ ตั้งแต่สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจนกระทั่งสิ่งที่อยู่ไกลออกไปตามลำดับ ทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ รวมทั้งความคิด หรือการกระทำต่างๆ ของผู้อื่น

3. ประโยชน์ใช้สอยของตัวเอง

มนุษย์สามารถแสวงหาข่าวสารและใช้ข่าวสารนั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ของตัวเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผล และใช้ข่าวสารที่ได้มาเสริมบารมี ความสะดวกสบาย หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงของตนเอง ไม่ว่าข่าวสารนั้นจะเป็นประโยชน์ด้านใดก็สามารถหาได้จากสื่อมวลชน Wilbur Schramm (1954) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effort) และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่ดีที่สุด (Preconceptions) โดยแสวงหาข่าวสารที่มาสนับสนุนความคิดที่มีอยู่ก่อนแล้ว (Predispositions) ข่าวสารที่แสวงหาจะไม่ขัดแย้งกับความเชื่อของตน

4. ลักษณะเฉพาะ

ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป ซึ่งสื่อมวลชนแต่ละอย่างก็จะมีลักษณะเฉพาะที่ผู้รับข่าวสาร แต่ละคนแสวงหาและได้รับประโยชน์ไม่เหมือนกัน ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่างนี้ จะมีส่วนที่ทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้รับสารแต่ละคนย่อมเข้าใจ และหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ เช่น หนังสือพิมพ์มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ ให้ข่าวสารได้ละเอียด ราคาถูก ข่าวสารเก็บได้ทันทัน เป็นต้น

McComb and Becker(1979) ได้ให้ความเห็นว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์ต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชนเพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัยและรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้

2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ(Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆรอบตัวได้

3. เพื่อการพูดคุยสนทนา(Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม(Participation) เพื่อรับรู้ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมและรอบๆตัว

Rogers and Sevenning(1969) ได้ขยายแนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชน ให้กว้างออกไปอีก โดยให้คำนิยามว่าสื่อมวลชนนั้น ครอบคลุมถึงสื่อห้าประเภท คือ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ นิตยสาร และโทรทัศน์ เหตุนี้ ดัชนีในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนในความหมายของเขาทั้งสองจึงต้องประกอบด้วยจำนวนรายการวิทยุที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อปี และอื่นๆ

ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ผู้รับสารอาจเปิดรับสารโดยผ่านกระบวนการในการเลือกรับข่าว (Selective Process) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ คือ (Klapper, 1960:5)

1. การเลือกรับหรือการเลือกใช้ (Selective Exposure)

บุคคลจะเลือกรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งต่างๆตามความสนใจ และความต้องการของตนเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและเป็นข้อมูล เพื่อสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Process)

นอกจากบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องหรือเข้ากันได้กับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติ หรือความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขา จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจและสับสนได้

3. การเลือกรับรู้และตีความ (Selective Perception and Selective Interpretation)

เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารที่ได้รับด้วย ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเองหรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของตนในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention)

หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจ เลือกรับรู้ และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะที่เดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลนั้น Rogers and Shoemaker(1971) กล่าวว่า ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใด ๆ เกิดการยอมรับในสารที่เสนอออกไป หรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้มีการยอมรับสารนั้น ควรที่จะใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มาก ในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติ และพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท (เสถียร เขยประทับ, 2525) คือ

1. การติดต่อโดยตรง (Direct Contact)

เป็นการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ หรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชาชนโดยตรง แต่มีข้อจำกัด คือ ต้องใช้บุคคลเป็นจำนวนมากสิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงานในการเผยแพร่ข่าวสาร

2. การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public)

กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม โดยที่กลุ่มต่างๆ จะช่วยให้การสื่อสารของบุคคล บรรลุเป้าหมายได้ เช่น การประชุม สัมมนา โดยการจัดกลุ่มของคนที่มีความสนใจร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิริยาโต้ตอบกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจ ยอมรับหรือปฏิเสธข่าวสารได้ ดังที่Blumer(1969) กล่าวว่า สังคมมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มที่ต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่อยู่ร่วมกันทั้งหมด จะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติ และมีพฤติกรรมร่วมกันของกลุ่ม เมื่อกลุ่มสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย

การเลือกเปิดรับข่าวสารเป็นกระบวนการภายในบุคคล ที่พิจารณาว่าตนเองพร้อมจะเปิดรับสารหรือไม่ จะเลือกเปิดรับสารประเภทไหน จากสื่ออะไร และเวลาใด เมื่อเปิดรับแล้วก็มาถึงขั้นของการเลือกสนใจ ก็จะเลือกอ่านหรือรับเฉพาะตัวสารที่ตนเองสนใจอยากรู้หรือมีความสอดคล้องกับความคิดของตนเอง และเมื่อตัดสินใจรับสารใดแล้วก็พยายามหาความรู้จากสารนั้น เพื่อที่จะเลือกจดจำ เป็นความรู้ต่อไป (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533:53-54)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า นักวิชาการในปัจจุบันให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารในฐานะผู้กระทำ (Active Audience) มิใช่ผู้ถูกกระทำ (Passive Audience) ดังเช่นทฤษฎีการสื่อสารมวลชนในอดีต และการเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่แตกต่างกันนั้นเกิดจากคุณสมบัติที่แตกต่างกันของผู้รับสารอันได้แก่ องค์ประกอบทางด้านจิตใจ และองค์ประกอบทางด้านสังคม

สำหรับเหตุผลในการที่มนุษย์เลือกสนใจ หรือตั้งใจรับข่าวสารอย่างไรจากสื่อ นั้น นักวิชาการหลายท่านที่มีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

Friedson Riley and Flowerman มีความเห็นว่าแรงจูงใจที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในสังคมจะเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดความสนใจ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ก็เพื่อตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ Merton Wright เรียกว่า “พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร” นักวิชาการเหล่านี้มีความเห็นตรงกันว่าผู้รับข่าวสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาท และสถานภาพในสังคมของผู้รับสารและเหตุผลในการรับสารก็เพื่อนำไปเป็นหัวข้อในการสนทนา ซึ่งจะทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (บุญจิระ พุทธิศรี, 2541:18)

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกำหนดให้เกิดความแตกต่างกันในการเลือกสรรข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งการศึกษาของ Defleur (1966) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรแทรก (Intervening Variables) ที่มีอิทธิพลในกระบวนการสื่อสารมวลชนระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยตรงทันทีทันใด แต่มีปัจจัยบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสารแต่ละคน เช่น จิตวิทยาและสังคม ตลอดจนอิทธิพลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นสังกัดอยู่ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสารนั้นๆ ทำให้เกิดผลไม่เหมือนกันหรือไม่เป็นไปตามเจตคติของผู้ส่งสาร

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก

จิตสำนึก(Consciousness) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทางจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ว่า มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องพฤติกรรมเลย

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึง “จิตสำนึก” ก็ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ มีความสัมพันธ์กับระบบประสาทกลาง กล่าวคือ เมื่อระบบประสาทกลางสร้างวิถีประสาทที่เกิดความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเมื่อใด ย่อมหมายถึงจิตสำนึก จึงมักเข้าใจว่าจิตสำนึกเป็นความรู้สำนึกตัวหรือรู้สึกมีสติ การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นปกติสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี เกิดจากการที่มันสมองส่วนสูงเป็นศูนย์กลางบังคับให้ปฏิบัติงานด้วยดี ยิ่งกว่านั้นยังต้องอาศัยความรู้สึกตัวที่เรียกว่า “จิตสำนึก” เป็นเครื่องมือให้มนุษย์ทำงานได้ถูกต้องด้วยความมีสติ หากปราศจากจิตสำนึก ร่างกายก็จะไม่สามารถทำกิจกรรมไปด้วยดีตามความมุ่งหมาย ผู้รู้ในเรื่องนี้ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์และสัตว์จะต้องมีอยู่เสมอ ขาดเสียมิได้ โดยเฉพาะในทางสังคมศาสตร์มีผู้รู้ในเรื่องนี้เคยกล่าวว่า จิตสำนึกนี้เป็นสมบัติที่เกิดมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ แต่สามารถพัฒนาและอบรมกล่อมเกล้าได้ด้วยกระบวนการปลูกฝังทางวัฒนธรรมหรือผ่านกระบวนการเรียนรู้

คำว่า Consciousness เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จะถูกแทนด้วยคำว่า “จิตสำนึก” หรือ “ความสำนึก” ซึ่งทั้งสองคำนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้แล้วจะให้ความหมายใกล้เคียงกัน จะแตกต่างกันในเพียงขอบเขตของคำเท่านั้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า Consciousness ไว้ดังนี้

สำหรับพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกไว้อย่างกว้างๆว่า จิตสำนึกเป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากความสนใจ (Interest)ความเห็น(Opinion)ค่านิยม(Values)ความเชื่อ(Beliefs)และทัศนคติ(Attitude)ซึ่งความแตกต่างของสิ่งเหล่านี้อยู่ที่ระดับความรู้สึกเป็นสำคัญ ความสำนึกมีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ(Beliefs)ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กับของประสบการณ์ของคนทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญหากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่างๆที่ตนมีอยู่นั้นเพียงให้ความทรงจำไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อตนนั้นเกิดความสำนึกถึงสิ่งนั้น

กาญจนา แก้วเทพ (2527) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึก(Consciousness)ไว้ว่าคำนี้มี ความหมายหลายนัย ในสาขาทางจิตวิทยา หมายถึง สภาวะรู้ตัวจากจิต เช่น คนที่รู้สึกตัวอยู่ว่ากำลัง กินข้าว กำลังคิดอะไร เป็นภาวะที่ตรงข้ามกับจิตไร้สำนึก(Unconscious) หรือจิตใต้สำนึก (Subconscious)จิตสำนึกใช้อธิบายลักษณะทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคล ส่วนในทางการเมือง จิตสำนึก หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของคนกำลังสอดคล้องรับใช้ประโยชน์ของ ชนชั้นตนเองหรือชนชั้นอื่น จิตสำนึกในความหมายนี้มีลักษณะทางชนชั้นเป็นตัวกำหนด และ ส่วนมากเป็นความหมายทั่วไปที่ใช้ในภาษาไทยว่า คนๆนั้นมีจิตสำนึกหรือไม่มีจิตสำนึก ซึ่ง อาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับความหมายทางจิตวิทยาก็ได้

กาญจนา แก้วเทพ ทำการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกของชาวนา ในปีพ.ศ. 2527 ได้ข้อค้นพบบางประการ ดังนี้

- 1 จิตสำนึกของบุคคลมีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งเวลาและสถานที่ อีกทั้งมีลักษณะไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 2 บุคคลในระดับฐานะทางสังคมเดียวกัน จะมีจิตสำนึกที่ใกล้เคียงกัน
- 3 บุคคลโดยทั่วไป จะมีการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกต่อปัญหาหนึ่งๆเป็นลำดับขั้น คือ เริ่มจากวิธีการคิดวิเคราะห์และการอธิบายปัญหา เห็นวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ จนถึงขั้นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิด ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก และการปฏิบัติต่อปัญหานั้นๆ
- 4 จิตสำนึกที่บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรม มีทั้งลักษณะที่เป็นจิตสำนึกแท้และจิตสำนึกเทียม ดังนั้น ต้องพิจารณาเบื้องหลังของพฤติกรรมหนึ่งๆก่อนที่จะมีการตีค่าพฤติกรรมนั้นๆ

Paulo Freire (2516:15-20) ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกว่า จิตสำนึกของมนุษย์ไม่ได้มีความหมายแต่ในเชิงจิตวิทยาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายที่ลึกซึ้งในเชิงปรัชญาว่า เป็นความรู้สึกในสิ่งที่ เป็นสัจการ สิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์และสิ่งที่ เป็นโลกของมนุษย์

Paulo Freire ได้แบ่งจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1 จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง(Intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อในเรื่องโชคกลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และโชคชะตา
- 2 จิตสำนึกกึ่งเปลี่ยนแปลง(Semi-intransitivity Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนยอมลดค่าตนเอง มีความคิดที่ไม่เชื่อมั่นตนเอง รับค่านิยมที่มีการถ่ายทอดมาอย่างเต็มที จะมีการใช้ความรุนแรงและอารมณ์ในการตัดสินใจปัญหา
มาก
- 3 จิตสำนึกเปลี่ยนแปลงที่ไร้เดียงสา(Native-transitivity Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เริ่มตระหนักเห็นปัญหาสังคมของตน เริ่มมีการประท้วงวิพากษ์วิจารณ์ แต่มักจะถูกปลุกกระดมให้เป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆของสังคมและยังไม่ชัดเจนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปรากฏการณ์นั้นๆ
- 4 จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์(Critical Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนมีการคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาต่างๆในสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่นและไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเอง

ประเภทของความสำนึก บุญเพรง บ้านบางขุน (2526:19) ได้กล่าวว่ามีผู้มีความต้องการใหญ่ๆอยู่ 3 ด้าน คือ

- 1 ต้องการทำความเข้าใจ คือ ด้านเศรษฐกิจ
- 2 ต้องการสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้การดำรงอยู่นั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ ด้านสังคม
- 3 ต้องการคาดคะเนว่า ในอนาคตตนเองและลูกหลานจะมีชีวิตอยู่อย่างไร ซึ่งก็คือด้านอนาคต

ทั้งสามด้านนี้เกิดขึ้นตลอดเวลาในชีวิตจริง และได้สะท้อนออกมาเป็นระบบคิดของมนุษย์ ซึ่งอาจเรียกระบบคิดนี้ว่าเป็นความสำนึกที่เกิดขึ้น

ดังนั้น มนุษย์จึงมีความสำนึกเกิดขึ้นตลอดเวลา และมีความสำนึกในหลายๆด้าน อาทิ ความสำนึกของด้านการเมือง ความสำนึกทางด้านการพัฒนาสังคม เป็นต้น และการมีความสำนึกในแต่ละด้านก็จะต้องแสดงบทบาทที่แน่นอนในมิติ เจอนึงหนึ่งๆ เช่น ถ้าบุคคลใดติดตามเรื่องราว

ทางการเมือง ซึ่งจัดได้ว่า เขามีความสำนึกทางการเมืองและมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต(ชวนะ ภวากานนท์, 2525:96)

จากคำนิยามของจิตสำนึก(Consciousness)ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆของมนุษย์ที่รวมตัวกันขึ้นแล้วมีความสัมพันธ์กันระหว่างประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้นและประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นความสำนึก ดังนั้นความสำนึกจึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆในลักษณะที่ต้นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการหรือต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเกิดจากการรับรู้ ซึ่งชัยพร วิชาวุธ ได้กล่าวถึง พฤติกรรมภายในของมนุษย์ไว้ว่า พฤติกรรมที่เป็นการตีความหมายตามข่าวสารที่ได้รับจากความรู้สึก เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นนั้นคืออะไร เรียกว่าการรับรู้ การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ความรู้สึก และการตีความ ดังนั้น จิตสำนึกประชาธิปไตยจากการวิจัยชุดนี้จึงหมายถึง ความตื่นตัวหรือความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา

จิตสำนึกมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบด้านความคิด(Cognition)เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการรับรู้หรือเกิดความรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ (Perception)ความทรงจำ(Memory)ความมีเหตุผล(Reasoning)และการใช้ปัญญา (Intellect) เป็นต้น
2. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบด้านท่าที ความรู้สึก(Affection)เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้น “ความคิด” อีกต่อหนึ่งเป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ เป็นต้น
3. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติหรือการกระทำ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด(Concept)เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

ผู้ที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เช่น ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย คือ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
3. ต้องมีความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นผลจากการที่บุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม สิ่งแวดล้อมต่างๆ คือ สิ่งเร้านั่นเอง โดยเน้นเฉพาะเรื่องของการเรียนรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงกล่าวได้ว่าความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย เรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นส่วนประกอบด้านท่าที ความรู้สึก เป็นส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้น “ความคิด” อีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของจิตสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านดีหรือไม่ดีต่อการที่จะปฏิบัติในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การวัดความรู้สึกสึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การวัดความรู้สึกสึกรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษา ที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นองค์ประกอบด้านการปฏิบัติของจิตสำนึกในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การวัดความสนใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย จึงหมายถึง การเอาใจใส่ที่จะรับรู้และปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ สนใจที่จะรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรม

ทางการเมืองและสนใจปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำและปฏิบัติถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นสำหรับการเมืองเกือบทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งที่แสดงถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง

Robert G. Meadow (1980) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่ไม่ใช่เป็นเครื่องมือที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย แต่เพื่อความพอใจของบุคคล ทำให้บุคคลรู้สึกดีขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเสมือนแหล่งที่มาของการสื่อสารทางการเมือง

Myron Weiner (1971 : 161-164) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆที่จะสำเร็จผลหรือไม่ก็ได้ มีการจัดองค์กรหรือไม่ก็ได้ จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องก็ได้ และจะใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่การกระทำนั้นต้องมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จากความหมายนี้ Weiner ได้เน้นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประเด็น ประการแรก ต้องเป็นการกระทำที่มีใช้เพียงความรู้สึกหรือทัศนคติ ประการที่สอง หมายความว่าเฉพาะกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นไปโดยสมัครใจ ไม่รวมถึงการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปโดยสมัครใจ เช่น การถูกเกณฑ์ทหาร เป็นต้น และประการที่สาม การใช้ความหมายนี้พึงใช้กับระบบการเมืองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้บริหารงานของรัฐบาลในระดับใดระดับหนึ่งด้วย

McClosky(1968:77-79) เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่างๆโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรืออ้อมในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อาจพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การ

รณรงค์หาเสียง การแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเป็นทหาร และหน้าที่ด้านตุลาการ

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาของ Samuel P. Huntington และ John M. Nelson ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้คร่าวๆ ว่าเป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มุ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดย Huntington ได้กำหนดขอบเขตของคำนิยามนี้ไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง เฉพาะการกระทำ ไม่รวมทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้ที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่ข้าราชการเมืองอาชีพ กล่าวคือ กิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดานั้น มีลักษณะเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง (intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา และเป็นบทบาทรองจากบทบาทหลักอื่นๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังหมายถึง เฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือเพื่อมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเข้าร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปด้วยความสมัครใจของตนเองหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

Sidney Verba & Norman H. Nie (1972) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า จะต้องเป็นกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคม หรือก่อตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลุ่มอื่นๆ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูดการชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่ออิทธิพลต่อรัฐบาลทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือการเลือกการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งเป็นการเข้าร่วมส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรม แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็พยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่ต่อต้าน เช่น การเดินขบวนประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเกณฑ์ทหาร การเสียภาษี เป็นต้น

Samuel P. Huntington & George I. Dominguez (1985) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

จตุฎ สุภาพ (2527 : 310) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า การที่ประชาชนจะพึงมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและในทางการเมือง หรืออาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง

ทิพาพร พิมพ์สุทนต์ (2521 : 104-105) ได้ให้ความหมายของการเข้าร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล การมีส่วนร่วมจะมาจากแต่ละบุคคลโดยตรงต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล เรียกว่า Autonomous Participation และจากการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยอ้อม นอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยอ้อมแล้ว เรียกว่า Mobilized Participation

Gabriel A. Almon & James S. Coleman (1960 : 17-18) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. ส่วนที่เรียกตามภาษาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมว่า “ส่วนที่ใส่เข้าไป” (Input function) ซึ่งแยกได้เป็น

- 1.1 การเรียนรู้ของประชาชนที่เกี่ยวกับการเมืองและการเข้าร่วมในกระบวนการเมือง (Political socialization and recruitment)
- 1.2 การแสดงออกเพื่อรักษาผลประโยชน์ (Interest articulation)
- 1.3 การรวมกลุ่มของประชาชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Interest aggregation)
- 1.4 การแสดงความคิดเห็นของประชาชนในปัญหาการเมืองเพื่อให้ผู้บริหารรับรู้และนำไปปฏิบัติ (Political communication)

2. ส่วนที่เรียกตามภาษาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม “ส่วนที่เป็นผลผลิตออกมา” (Output function) ซึ่งแยกได้เป็น

2.1 การออกระเบียบข้อบังคับ (Rule making)

2.2 การนำระเบียบข้อบังคับไปปฏิบัติ (Rule application)

2.3 การตัดสินใจชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ (Rule adjudication)

Lester W. Millbrath (1987) ได้เรียงลำดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก 14 รายการ ดังนี้

1. การที่บุคคลสนองตอบต่อสิ่งเร้าทางการเมือง
2. การที่บุคคลลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. การที่บุคคลริเริ่ม อภิปราย ถกเถียงทางการเมือง
4. การที่บุคคลพยายามพูดจาท้วงติงให้ผู้อื่นออกเสียงเลือกตั้งทางใดทางหนึ่ง
5. การที่บุคคลติดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาทางการเมืองบนเสื้อผ้า
6. การที่บุคคลติดต่อเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง
7. การที่บุคคลช่วยเหลือทางการเงินต่อพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. การที่บุคคลเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง
9. การที่บุคคลสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
10. การที่บุคคลเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองหนึ่ง
11. การที่บุคคลเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค หรือการประชุมวางแผนของพรรค
12. การที่บุคคลช่วยหาทุนให้กับพรรค
13. การที่บุคคลเข้าสมัครเป็นผู้รับการเลือกตั้ง
14. การที่บุคคลได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐและพรรคการเมือง

ในปัจจุบัน รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พบเห็นอยู่ในระบบการเมืองส่วนใหญ่ มีดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สำหรับประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยที่มีตัวแทน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ได้อย่างเต็มที่นั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่พลเมืองกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีอิทธิพลต่อผู้นำในระบบการเมือง โดยทำให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงมักจะเป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีความสำนึกเกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม และการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องการข้อมูลข่าวสาร หรือแรงจูงใจมากเหมือนกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบอื่น ๆ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงนั้น อาจไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระทำของตนเองว่าก่อให้เกิดผลทางการเมืองอย่างไร บุคคลเหล่านั้นอาจไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในรูปลักษณะอันใดเลย ในทางกลับกัน ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เกิดขึ้นเมื่อผู้ลงคะแนนเสียงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะว่าพวกเขามีเนื้อหาที่จะสื่อสารเกี่ยวกับผลประโยชน์บางประการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความต้องการถูกแสดงออกโดยผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งพลเมืองบางคนถูกจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเป็น โอกาสครั้งหนึ่งที่พวกเขาจะสามารถสื่อสารกับผู้นำทางการเมืองได้ ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีมุมมองว่าบัตรลงคะแนนเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญของเขา (Robert G. Meadow , 1980)

2. กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการณรงค์หาเสียง หมายถึง การชักชวนให้ผู้อื่นมาลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนการทำงานในพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น การเข้าร่วมประชุม หรือการชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง และผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง รวมทั้งการเป็นสมาชิกชมรมทางการเมือง

Millbrath และ Goel กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้เป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองในระยะเวลาการเลือกตั้ง หรือระหว่างการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เป็นการมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการรณรงค์หาเสียง รวมถึงการให้เงินสนับสนุน การชักชวนให้ประชาชนไปตรวจรายชื่อในทะเบียนบ้านเพื่อไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและการสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง พยายามชักชวนให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนตลอดจนการลงสมัครรับเลือกตั้ง

3. *กิจกรรมของชุมชน* เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองและสังคม กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มที่ให้ความสนใจ หรือดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เป็นสาธารณะ แต่ทั้งนี้ กลุ่มดังกล่าวต้องไม่ใช่เป็นองค์กรของรัฐบาล เช่น สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน องค์กรสลัมเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายเดือนตุลา เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ฯลฯ

4. *การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล* หมายถึง การกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ปัญหาที่เขาสนใจและนำไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลนั้น เป็นสิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อตัวเขา

5. *การชักจูง (Lobbying)* หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในอันที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือผู้นำในระบบการเมือง เพื่อสนองความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือปัญหาที่มีผลกระทบถึงประชาชน มักอยู่ในรูปของการกระทำเพื่อสนับสนุน หรือคัดค้านร่างกฎหมาย หรือนโยบายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ

6. *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะการประท้วง และการใช้ความรุนแรง* Lester W. Millbrath อธิบายว่า ลักษณะของการประท้วงนั้น ได้แก่ การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะ การก่อจลาจล การก่อความวุ่นวาย เพื่อให้รัฐบาลแก้ไขในสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง อาจจะเป็นการประท้วงโดยเปิดเผยในรูปการชุมนุม การเดินขบวน ตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งกฎหมาย และนโยบายที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการประท้วงในรูปซ่อนเร้น

ส่วนการใช้ความรุนแรง นั้น Huntington ใช้ในความหมายที่ว่า เป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ด้วยการก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพต่อบุคคลและทรัพย์สิน

7. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทบาทของผู้สื่อข่าวสาร (Communicators) หมายถึง การที่บุคคลติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ส่งจดหมายแสดงการสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในนโยบายที่เห็นว่าถูกต้องเหมาะสม ส่งคำประท้วงต่อการดำเนินงานที่เห็นว่าไม่ครอบคลุม การพูดคุยแสดงความคิดเห็นของตนต่อรัฐบาล เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นไปยังสื่อมวลชนต่างๆ

ลักษณะของการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะต้องมีการแลกเปลี่ยนด้านวาจา และผู้ที่จะมีส่วนร่วมในลักษณะนี้มักจะมีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างดี มีความสนใจทางการเมือง และมีการรับรู้ข่าวสารการเมืองในระดับสูง

Daniel Lerner ได้เสนอแบบจำลองของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

Lerner (อ้างใน เสถียร เชยประทับ , 2536) ลำดับขั้นต่อไปนี้ คือ ขั้นแรก ความเป็นเมือง (ดัชนีที่แสดงถึงภาคสังคม-เศรษฐกิจ) จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนการอ่านออกเขียนได้ (ดัชนีที่แสดงถึงภาควัฒนธรรม) ซึ่งเป็นขั้นที่สอง การอ่านออกเขียนได้จะก่อให้เกิดเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ขั้นสามของการพัฒนา นั่นคือ การเจริญเติบโตของสื่อมวลชน ในขั้นนี้将有ความสัมพันธ์ในลักษณะการเกื้อกูลกันเกิดขึ้น คือ การอ่านออกเขียนได้ทำให้การเจริญเติบโตของสื่อมวลชนที่ทันสมัยจะช่วยพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และขั้นสุดท้ายของการพัฒนาก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า เมื่อสังคมเกิดความเป็นเมืองขึ้นแล้วนั้นจะนำไปสู่การอ่านออกเขียนได้ และเมื่อประชาชนอ่านออกเขียนได้แล้วก็จะทำให้การเจริญเติบโตของสื่อมวลชนก่อตัวและขยายตัวขึ้น โดยสื่อมวลชนจะเป็นผู้นำหรือกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตย

ดังนั้นการสื่อสารมวลชน จึงมีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ การเปิดรับสื่อมวลชนจะมีลักษณะเป็นการส่งข่าวสาร (Transmitter) มากกว่าการส่งผ่านอิทธิพล ผู้ที่รับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นจะได้รับข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะมีพฤติกรรมเช่นใด และจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่เป็นไปด้วยความสำนึกของตนเองมากกว่าโดยการถูกชักจูง

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การได้รับข่าวสารทางการเมืองทำให้มีการสื่อสารทางการเมือง อันจะมีผลต่อความรู้สึกถึงผลกระทบจากการปฏิบัติงานของรัฐบาล ความรู้สึกด้านความสามารถทางการเมืองและความสนใจ โดยจะกระตุ้นให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน หรือจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การสนทนา พบปะติดต่อสื่อสาร การประชุม การสัมมนา เป็นต้น

นอกจากสื่อมวลชนแล้ว ปัจจัยสำคัญที่นักรัฐศาสตร์พบว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือ ระดับการศึกษาและอาชีพ โดยทั่วไปพบว่าพลเมืองที่มีระดับการศึกษาสูงมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพวกที่มีระดับการศึกษาน้อย อย่างไรก็ตาม ในกรณีประเทศไทย ยังไม่มีผู้ใดวิเคราะห์ไว้อย่างชัดเจนว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการอ่านออกเขียนได้นั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราเพิ่มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชั้นทางสังคม (Social class) มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้วัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา โดยใช้ตัวชี้วัดเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันเช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) การเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมือง การเข้าร่วมลงชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเองหรือมหาวิทยาลัยอื่นหรือองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง การร่วมส่งข่าวสาร บทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน และการร่วมแสดงแนวความคิดในการพัฒนาการเมือง แล้วส่งความเห็นไปที่องค์กรของรัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับนักศึกษากับการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับการเมือง เป็นสิ่งที่มีลักษณะร่วมกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มิใช่เป็นสิ่งที่นิ่งที่ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า นักศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับ การศึกษาสูง และมีบทบาทอย่างสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่ประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อีกทั้งยังเป็นผู้นำซึ่งความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและด้านวิชาการ อันจำเป็นต่อสังคมสมัยใหม่ และมีความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา

บทบาทของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยนั้น ได้แก่การศึกษาหาความรู้เพื่อประกอบอาชีพ และไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง แต่ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองโดยตรงอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นประเทศตะวันตกที่มีเสรีภาพทางการเมือง ประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์หรือประเทศโลกที่สาม

ในยุโรปสมัยก่อน นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นมา นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรุนแรงอันเกิดขึ้นจากการขัดแย้งระหว่างนักศึกษากับผู้ บริหารงานของมหาวิทยาลัย นักศึกษากับชุมชน และนักศึกษากับการเมืองในระดับชาติอยู่เสมอมา

ในประเทศฝรั่งเศส การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์การนักศึกษาแห่งชาติฝรั่งเศสขึ้น เพื่อแสดงความรู้สึกร่วมกันเกี่ยวกับ สังคมและการเมือง นับเป็นโฉมหน้าใหม่ของนักศึกษาฝรั่งเศส เพราะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นักศึกษามักเป็นพวกผู้รู้ส่วนน้อยซึ่งมาจากครอบครัวชั้นสูงเท่านั้น องค์การนักศึกษาแห่งนี้ได้ ประกาศหลักกรรมขององค์การโดยมีสาระสำคัญดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. นักศึกษาในฐานะคนงานผู้รู้ที่หนุ่มแน่น มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะคนหนุ่มของประเทศ
2. นักศึกษาเป็นคนหนุ่มที่ควรมีสิทธิได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษจากสังคมในแง่ของกายภาพ ความรู้ กำลังขวัญที่เหนือกว่าผู้อื่น
3. ในฐานะคนหนุ่ม นักศึกษามีหน้าที่จะปฏิบัติต่อคนหนุ่มในชาติและต่อคนหนุ่มของโลก
4. สิทธิและหน้าที่ของนักศึกษา ในฐานะของคนงาน มีสิทธิที่จะอยู่ในสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มีอิสระทั้งในด้านส่วนบุคคลและสังคม มีหน้าที่ที่จะแสดง แสวงหาใช้ความสามารถสูงสุดเท่าที่จะทำได้
5. ในฐานะเป็นผู้รู้ นักศึกษามีสิทธิที่จะชักจูง แนะนำสิ่งที่ถูกต้องแก่ประชาชน เหนือสิ่งอื่นใด จะต้องแผ่ขยาย และป้องกันสิ่งที่ถูกที่ควรหรือสัจธรรมอีกทั้งช่วยกันพิทักษ์เสรีภาพจากผู้กดขี่ตามที่เห็นควร

ในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี 1969 เกิดการเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายสงครามในเวียดนามครั้งยิ่งใหญ่ของนักศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย อันประกอบด้วยมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย เบคิลีย์ และมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

ในประเทศกำลังพัฒนา นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นพลังการเมืองที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มชนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมใดๆ ได้โดยง่าย มีผลประโยชน์และอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งร่ำหรือสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งการที่มึนักศึกษาจำนวนมากมารวมกันอยู่ในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความสับสนที่จะเผยแพร่ข่าวสาร และความคิดให้เข้าถึงนักศึกษา ลักษณะเช่นนี้เป็นผลให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแสดงบทบาททางการเมืองได้เป็นอย่างดี ดังเห็นได้จากนักศึกษาในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมในเอเชียและแอฟริกา ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการกอบกู้เอกราชของชาติให้รอดพ้นจากจักรวรรดินิยมตะวันตกในอดีต (เสถียร เชษประทับ , 2516 : 5-13)

เอ็ดเวิร์ด ชิลส์ (Edward Shils) ได้แบ่งบทบาททางการเมืองของปัญญาชนรวมทั้งนักศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกเป็นยุคของการเริ่มต้นรับอิทธิพลรัฐธรรมนูญเสรีนิยมตะวันตกนับแต่ปี ค.ศ. 1920 เป็นต้นมา ขั้นที่สองเป็นยุคของชาตินิยม กลุ่มปัญญาชนที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเริ่มมีบทบาททางการเมืองอย่างมากแทนที่ปัญญาชนที่เป็นนักวิชาการอย่างในยุคแรก ส่วนขั้นสุดท้าย เป็นยุคของการต่อสู้กับรัฐบาลเผด็จการ ในยุคนี้กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยยิ่งมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น (Edward Shils , 1971 : 255 - 273)

แฟรงค์ พินเนอร์ (Frank Pinner) เสนอความเห็นว่ ในฐานะที่เป็น “ชนชั้นนำส่วนเกิน” นักศึกษาจึงมีฐานะทางสังคมที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ ในข้อที่ว่า นักศึกษามักจะมีมูลเหตุ

จุดใจผลักดันพฤติกรรมที่มีลักษณะสองด้าน คือ ความต้องการที่จะมีความแตกต่างทางสังคมกับการมีจิตใจเพื่อมวลชน และเพราะความแตกต่างทางสังคมจึงทำให้มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด นอกจากนั้น การที่สื่อมวลชนสมัยใหม่ก้าวหน้าไปมาก นักศึกษาจึงเป็นกลุ่มที่สามารถถูกปลุกกระดมได้ง่ายที่สุด การเคลื่อนไหวของนักศึกษาจะมีผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ (ก) การเป็นสมาชิกของชุมชนทางปัญญาของเขา ได้รับความเชื่อถือจากสาธารณชนมากน้อยเพียงใด และ (ข) ความสามารถของเขา ในการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคม ถ้านักศึกษาไม่สามารถอาศัยปัจจัยทั้งสองประการมาเป็นประโยชน์ได้ นักศึกษาก็จะถอยหนีจากสาธารณกิจ และมักจะหันไปใช้ยุทธวิธีการข่มขู่และความรุนแรงแทน อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรจัดว่าเป็นทรัพยากรทางการเมืองที่สามารถใช้ได้ผลมากกว่าวิธีการอื่นๆ (Frank Pinner, 1971 อ้างใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ, 2529 : 20-21)

ขณะเดียวกัน ในการพัฒนาทางการเมืองนั้น ระบบการเมืองต้องเอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา นักศึกษาในฐานะผู้เข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้ศึกษาหรือได้รู้ได้เห็นจากสังคมจะเป็นผู้ช่วยชี้นำ หรือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้เป็นไปตามความคิดเห็นที่ตนเห็นว่าเหมาะสมไม่ว่าในแง่ของการต่อสู้ เพื่อเปิดทางให้มวลชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนการเป็นผู้นำการต่อสู้เพื่อให้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา มีความต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรีมากที่สุด และต้องการเข้ามามีส่วนผลักดันการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นเดียวกับเพื่อนๆของตนในสังคมอื่นๆที่นักศึกษาได้เรียนรู้มานั่นเอง (เอกกมล สายจันทร์, 2519 : 230 -238)

นอกจากนี้ นักศึกษาได้รับการยอมรับจากสังคมว่า รู้อะไรดีกว่า เข้าใจปัญหาอะไรมากกว่า ดังนั้นกลุ่มสังคมอื่นๆจึงให้การสนับสนุนเป็นผู้นำ และเมื่อกลุ่มนักศึกษา เริ่มการเรียกร้องเปลี่ยนแปลง จึงมักสามารถกระตุ้นให้กลุ่มอื่นๆคล้อยตามและเข้าร่วมสนับสนุน (ระคม วงษ์น้อม, 2517 : 8 -9)

อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาระดับสูงเช่นมหาวิทยาลัย มิได้เป็นเพียงสถาบันเดียวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมือง และความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย หากทว่ายังมีสถาบันสังคมอื่นๆด้วย โดยเฉพาะสื่อมวลชน ได้เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการให้ความรู้ ความคิด และความเข้าใจทางการเมืองแก่นักศึกษาด้วย

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับนักศึกษากับการเมืองนี้ ให้เป็นกรอบอ้างอิงของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิต นักศึกษา

สรุปสถานการณ์ทางการเมืองในยุคปลายรัฐบาลทักษิณ

เนื่องจากกระแสการเมืองที่สับสนและวุ่นวายในขณะนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปสถานการณ์ทางการเมืองในยุคปลายรัฐบาลทักษิณ มาเพื่อให้ความชัดเจนและเห็นภาพรวมของกระแสการเมืองและการเคลื่อนไหวจากกลุ่มองค์กรต่างๆ นอกจากนี้จะทำให้เห็นการเข้าไปมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา ในแต่ละเหตุการณ์ ตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชน และกระแสการตื่นตัวของประชาชนทั่วไป ดังรายละเอียดของสถานการณ์ต่อไปนี้ (ที่มา : th.wikipedia.org/wiki/คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ)

จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันอาทิตย์ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้นได้ 374 ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด 500 ที่นั่ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จึงได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2

ในรัฐบาลทักษิณ 2 นี้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดรายการ "นายกฯ ทักษิณพบสื่อมวลชน" ขึ้นเป็นครั้งแรก ในวันพฤหัสบดีที่ 25 สิงหาคม 2548 ที่ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศที่มาพร้อมสัมภาษณ์ ประมาณ 100 คน

ในการบริหารประเทศของรัฐบาลทักษิณ 2 นี้ เกิดปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รัฐบาลไม่สามารถจัดการได้ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันกรณี สยามบินสุวรรณภูมิ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ทั้งนี้มีหลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่า เป็นการบริหารประเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัว โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการสัมปทานจากรัฐ ปัญหาและข้อสงสัยต่างๆถูกสะสมมานาน

จนมาถึงจุดเปลี่ยนในวันศุกร์ที่ 9 กันยายน 2548 เมื่อรายการ "เมืองไทยรายสัปดาห์" ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ออกอากาศทุกคืนวันศุกร์ เวลา 22.00 - 23.00 น. ทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ออกรายการเป็นครั้งสุดท้าย และหลังจากนั้นทาง บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ก็ได้สั่งให้ระงับรายการนับแต่นั้นมา สร้างความไม่พอใจให้แก่นายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นอย่างมาก และรายการนี้ก็ถือได้ว่าประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ เพราะเป็นรายการที่นำเสนอด้านลบของรัฐบาลทักษิณ อย่างดุเดือด แต่การถอดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์จากช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ในครั้งนั้น ก็ไม่สามารถที่จะหยุดการเผยแพร่ของรายการฯได้ เพราะนายสนธิ ลิ้มทองกุล ก็ได้นำรายการไปออกอากาศทางเคเบิลทีวี (ASTV) ซึ่งต้องยอมรับว่าทำให้มีผู้ได้รับชมรายการน้อยลง ดังนั้นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์จึงได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็น "รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร" ซึ่งจัดครั้งแรกที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยการนำเสนอของรายการยังคงเป็นการโจมตีรัฐบาลทักษิณเช่นเดิม แต่ทวีความรุนแรงขึ้น และได้รับความสนใจจากบุคคลหลายกลุ่มมากขึ้น

ในช่วงนี้จะเห็นความนิยมของคนกรุงเทพฯต่อรัฐบาลทักษิณลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งปลายปี ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล ร่วมกันตั้งฉายาให้กับรัฐบาล นายกรัฐมนตรี และ คณะรัฐมนตรีประจำปี 2548 เพื่อสะท้อนความคิดเห็นของสื่อมวลชน ต่อการทำงานของรัฐบาล โดย รัฐบาลได้รับฉายา "ประหาระทม" พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ฉายา "พ่อมดมนต์เสื่อม" วาตะ แห่งปี "จังหวัดไหนมอบความไว้วางใจให้เรา ต้องดูแลเป็นพิเศษ" (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

ในวันจันทร์ที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 ตระกูลชินวัตรและคามาพงศ์ ได้ขายหุ้นที่ครอบครองอยู่ทั้งหมดในกลุ่มบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (ชินคอร์ป) ให้แก่บริษัทเทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ (พีทีอี) จำกัด (เทมาเส็ก) หรือ กองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาลสิงคโปร์ ผ่านบริษัท ชีดาร์ โฮลดิ้งส์ จำนวน 1,487,740,000 หุ้น (49.595% ของจำนวนหุ้นทั้งหมด) มูลค่าหุ้นละ 49.25 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 73,271,200,910 บาท ซึ่งเป็นการขายหุ้นที่มีมูลค่าสูงที่สุดในประเทศไทย ผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในสังคมไทย โดย พ.ต.ท. ทักษิณ ชีเจนวาท เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน

จากการที่ตระกูลชินวัตรและตระกูลคามาพงศ์ขายหุ้นให้แก่เทมาเส็กนี้ ทำให้เกิดเป็นชนวนสำคัญ ที่นำไปสู่การนัดชุมนุมครั้งใหญ่ที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า ในวันเสาร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 การชุมนุมครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการชุมนุมยึดเอื้อขำคิน มีการถวายฎีกาแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านทางพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และสำนักพระราชวัง โดย พล.ร.ท. พระจุล ตามประทีป เป็นตัวแทนรับ และยื่นหนังสือเรียกร้องให้ทหารแสดงจุดยืนต่อ พล.อ. สันติ บุญรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ในครั้งนี้มีการเปิดตัวกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นแกนนำในการชุมนุมครั้งต่อไป นอกจากนี้การชุมนุมครั้งนี้ยังเป็นครั้งแรกที่ใช้ชื่อว่า "การชุมนุมกู้ชาติ" การชุมนุมครั้งนี้มีผู้ชุมนุมมากกว่าทุกครั้งเนื่องจากความไม่พอใจในข่าวการขายหุ้นทั้งหมดในบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของครอบครัวนายกรัฐมนตรีกให้กับเทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ กองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาลสิงคโปร์โดยไม่ต้องเสียภาษีโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย(กรุงเทพธุรกิจ)

ในวันเสาร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดการชุมนุมขึ้นอีกครั้งที่ลานพระบรมรูปทรงม้า โดยใช้ชื่อว่า "ปิดบัญชีทักษิณ" มีผู้ร่วมชุมนุมหลากหลายมากขึ้น รวมถึงสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) ที่มีกชวรรณ ชัยบุตร เลขานุการ สนนท. ขึ้นเวทีร่วมกล่าวปราศรัยชี้แจงเหตุผลที่นักศึกษาต้องออกมาร่วมขับไล่นายกรัฐมนตรี พร้อมนัดชุมนุมนักศึกษาด้วยตนเองเพื่อขับไล่ทักษิณ ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2549 ที่ห้องพักรักษาธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งในครั้งนี้นี้มีความพยายามขัดขวางจากทางรัฐบาลถึงความ

เหมาะสม ว่าสถานที่ที่นี้เป็นเขตพระราชฐาน มีการนัดชุมนุมใหญ่ครั้งต่อไปที่สนามหลวงในวันอาทิตย์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 โดยจะเป็นการชุมนุมยึดเชื้อไม่มีกำหนด จนกว่านายกรัฐมนตรีจะลาออกจากตำแหน่ง

Get Out!!!

การตุนสัญลักษณ์การชุมนุมต่อต้านฯ ของกลุ่ม สนนท.

จนกระทั่งในวันศุกร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศยุบสภา ตามที่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นำความกราบบังคมทูลฯ โดยจะมีการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน ทั้งนี้เพื่อเป็นการยุติปัญหา และคืนอำนาจให้แก่ประชาชน (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

แต่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ถูกพรรคฝ่ายค้านแบนไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง ซึ่งให้เหตุผลว่าเป็นการเลือกตั้งที่เอื้อประโยชน์ต่อพรรคฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งมีการโต้เถียงถึงบทบาททางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ว่าอยู่ในสถานภาพใด จนกระทั่งในวันอาทิตย์ที่ 5 มีนาคม 2549 เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยราว 1.5 แสนคน เคลื่อนขบวนไปยังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและทำเนียบรัฐบาล เพื่อแสดงพลังขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้นเป็นรักษาการนายกรัฐมนตรี)และยุติบทบาททางการเมือง (มติชน)

และในวันเดียวกันกลุ่ม 96 คนตั้งในวงสังคมและราชสกุลลงชื่อถวายฎีกาในหลวง ขอ
รัฐบาลพระราชทานมาทำหน้าที่ชั่วคราว แก่รัฐธรรมนูญและคณะกรรมการเลือกตั้ง ให้ทุกพรรคได้สิทธิ
แข่งขันเท่าเทียมกัน (มติชน)

ด้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ยืนยันจะไม่ลาออกจากตำแหน่ง และพร้อม
ประกาศภาวะฉุกเฉินหากสถานการณ์การชุมนุมเกิดความรุนแรง ในขณะเดียวกัน ยังคงเดินหน้าหา
เสียงในภาคอีสานต่อไป (The Nation)

ในวันพุธที่ 29 มีนาคม 2549 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เคลื่อนขบวนไป
ชุมนุมที่สยามพารากอน เพื่อเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมการชุมนุมและกดดันให้พ.ต.ท.ทักษิณ
วางมือทางการเมือง

ด้านพรรคไทยรักไทย ยกเลิกการปราศรัยใหญ่ที่สวนลุมพินี เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

ทางฝ่ายที่สนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างมีอบการรวนคนจนก็มีการเปิดอภิปรายกันบริเวณสวนจตุจักร และในวันศุกร์ที่ 31 มีนาคม 2549 มีอบการรวนคนจนก็ได้เดินทางไปปิดล้อมอาคาร สำนักงานหนังสือพิมพ์คมชัดลึก เพื่อประท้วงในกรณีที่ตั้งบทสัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่พูดหมิ่นพระบรมเชษานุภาพ ทั้งนี้ถือเป็นการคุมคามสื่ออย่างเห็นได้ชัด

ในวันเลือกตั้ง วันอาทิตย์ที่ 2 เมษายน 2549 ประชาชนจำนวนมากที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้องเรียนและแสดงความข้องใจต่อการจัดพื้นที่ในการเข้าลงคะแนน โดยทุกหน่วยจัดคูหาเลือกตั้งหันหน้าเข้าหาผนัง ขณะที่ผู้เข้าใช้สิทธิยืนหันหลังออกนอกหน่วยเลือกตั้ง ทำให้ผู้ที่อยู่น้าหน่วยเลือกตั้ง สามารถมองเห็นการลงคะแนนของผู้ใช้สิทธิได้ (เนชั่น)

และเกิดเหตุวุ่นวายที่หน่วยเลือกตั้งเขตประเวศ รศ.ดร.ไชยงค์ ไชยพร หัวหน้าภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง แล้วฉีกบัตรเลือกตั้งจนขาด ระบุเหตุผลว่าไม่ต้องการอยู่ภายใต้ระบอบทักษิณ อย่างไรก็ตามได้ถูกควบคุมตัวไปสอบสวน เนื่องจากการทำผิดกฎหมาย (เนชั่น)

ในวันเดียวกันนี้ นายสนธิ ลิ้มทองกุล เดินทางกลับจากประเทศจีนแล้ว หลังจากก่อนหน้านี้ นั้นถูกฟ้องร้องให้ดำเนินคดีข้อหาหมิ่นพระบรมเชษานุภาพ กรณีให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนไปลงตีพิมพ์จนทำให้การรวนคนจนปิดล้อมอาคาร สำนักงานหนังสือพิมพ์คมชัดลึก เมื่อวันที่ 31 มีนาคม ขณะที่องค์กรวิชาชีพสื่อ นัดชุมนุมใหญ่ด้านอำนาจมีดคุกคามสื่อ 5 เมษายน (เนชั่น) (คมชัดลึก)

วันรุ่งขึ้น(3 เมษายน 2549) พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ในรายการกรอกลงสถานีทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 แสดงความมั่นใจว่ามีผู้ไปใช้สิทธิทั่วประเทศ ไม่เกินครึ่งที่กาช่องไม่ลงคะแนน และพูดคุยถึงแนวทางทางการเมือง(สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

ในวันอังคารที่ 4 เมษายน 2549 ภายหลังเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี ประกาศไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมขอโทษประชาชน 16 ล้านคนที่ลงคะแนนให้พรรคไทยรักไทย โดยเหตุผลหลักคือเพื่อความสมานฉันท์ของชาติในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

วันพุธที่ 5 เมษายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มอบหมายให้ พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ ปฏิบัติหน้าที่แทน จนกว่าจะมีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐบาล และนายกรัฐมนตรีคนใหม่ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

ด้านสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย และสมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ ต่อต้านการคุกคามสื่อ โดยมีนายเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์ข่าวสด เป็นผู้อ่านแถลงการณ์ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) สรุปรายงานผลการเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อวันที่ 2 เมษายน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการว่า ได้รับรายงานผล 398 เขต จาก 400 เขต ขาดเพียงเขต 3 นนทบุรี ที่ไม่มีผู้สมัคร และเขต 3 สมุทรสาคร ที่มีปัญหาเกี่ยวกับผลคะแนนยังไม่ถูกต้อง มียอดผู้มาใช้สิทธิทั่วประเทศ 29,791,294 คน คิดเป็นร้อยละ 65.24 บัตรเสีย 3,815,870 ใบ คิดเป็นร้อยละ 12.81 และบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 9,842,197 ใบ คิดเป็นร้อยละ 33.04 โดย

ผู้สมัครพรรคไทยรักไทยได้ 397 เขต พรรคคนขอบลคนี้ ได้ 1 เขต การเลือกตั้งซ่อมจะจัดให้มีขึ้นในวันที่ 23 เมษายน ใน 39 เขตเลือกตั้ง 16 จังหวัด โดยจะเปิดรับสมัครในวันที่ 8-9 เมษายนนี้ โดยไม่มีการลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าแต่อย่างใด และในวันศุกร์ที่ 21 เมษายน 2549 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) มีมติยุบพรรคแผ่นดินไทย และพรรคพัฒนาชาติไทย หลังสอบสวนพบว่าการแก้ไขข้อมูลผู้สมัครเพื่อให้มีคุณสมบัติครบในการสมัครรับเลือกตั้ง (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

เหตุการณ์เริ่มมีทางออกมากขึ้นเมื่อวันอังคารที่ 25 เมษายน 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ แสดงความห่วงใยปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีผู้สมัครพรรคเดียวว่าไม่เป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ทรงกล่าวว่ามาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจทำอะไรตามชอบใจ และทรงแนะแนวทางให้ฝ่ายตุลาการ คือ ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด และศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมกันหารือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์)

บทบาทของนิสิต นักศึกษา เริ่มมีมากขึ้นเมื่อวันศุกร์ 19 พฤษภาคม 2549 ที่กลุ่มนักศึกษามาชุมนุมกันอยู่หน้าอาคารศรีจุลทรัพย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) โดยได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขอให้เชิญพล.ต.อ.วาสนา เพิ่มลาภ ประธาน กกต. ให้ลงมารับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกล่าวหา ผูกติดกับป้ายคัดค้านและผูกประตูกทางเข้าออกอาคารศรีจุลทรัพย์ เพื่อเปรียบเทียบว่า เมื่อมีข้อเสนอลบ 3 ศาลให้กกต. ลาออก แต่กกต. กลับเมินเฉย หลงชั้นขมพลาจากดอกไม้ที่จัดฉากกันมอบให้ ภายใต้การเจริญเติบโตของต้นประชาธิปไตย กลับมีกกต. ทั้ง 3 คน ทำตัวเสมือนกาฝากคอยดูดน้ำเลี้ยงของต้นไม้ประชาธิปไตยไม่ให้เติบโต จึงขอให้กกต. ทั้ง 3 คน ลาออกอย่างเร่งด่วน เพื่อรับผิดชอบความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดวิกฤตการเมือง(มติชน)

ในช่วงนี้ความสนใจและสถานการณ์เป็นความวุ่นวายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ไม่ว่าจะเป็น เรื่องการวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองที่ทำผิดกฎการเลือกตั้ง การกำหนดวันเลือกตั้งครั้งต่อไป ในขณะที่เดียวกันศาลก็กำลังวินิจฉัยการทำงานของกกต.ด้วย จนในที่สุด มีคำสั่งศาลออกมาว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เม.ย. ถือเป็นโมฆะ และสั่งจำคุกกกต.ทั้ง 3 คน อันได้แก่ วาสนา เพิ่มลาภ ปริญญ์ นาคฉัตรีย์และวีระชัย เนาวบุญเนียร

เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในศูนย์การค้าชื่อดัง 2 แห่งในกรุงเทพฯระหว่างผู้สนับสนุนและผู้ต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ โดยในวันเสาร์ที่ 19 สิงหาคม 2549 เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ไปเปิดงานในฐานะประธานเปิดตัวหนังสือและซีดีที่ระลึก นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปีที่ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน ได้มีเสียงประชาชนกลุ่มหนึ่งจำนวนประมาณ 20-30 คน ตะโกนเสียงดังขึ้นมาว่า "นายกฯ....คนเลว...ออกไป" จนในที่สุดเกิดเหตุการณ์หุลุมจากทั้งกลุ่มสนับสนุนและต่อต้านนายก จนเกิดเหตุเจ้าหน้าที่ รปภ.รุมทำร้ายกลุ่มคนที่ต่อต้านนายกฯ และในวันจันทร์ที่ 21 สิงหาคม 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ไปเปิดงานอุทยานเรียนรู้ - ดิจิตอล ทีเคปาร์ค ที่ชั้น 8 เซ็นทรัลเวิลด์ เกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มต่อต้านและกลุ่มที่สนับสนุนนายกทักษิณ โดยได้มีการปะทะการมกันของฝ่ายผู้สนับสนุนนายกฯและฝ่ายต่อต้าน จนเป็นเหตุให้ รปภ.และชายฉกรรจ์ในชุดสีเข้มไม่ทราบสังกัด ทำร้ายร่างกาย เป็นชนวนให้เกิดการปะทะกันรุนแรงขึ้น ผลคือมีการบาดเจ็บหลายคน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ที่ต่อต้านนายกฯ บางส่วนของผู้ต่อต้านนายกฯยังถูกตำรวจจับในข้อหาหลบหนีความสงบด้วยการก่อให้เกิดเสียงเอะอะรำคาญ โดยมีผู้ถูกนำไปโรงพัก 3 ราย และบาดเจ็บอีก 3 ราย (มติชน)

วันเสาร์ที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2549 กลุ่มเครือข่ายแพทย์ เกสัช พยาบาล อาจารย์มหาวิทยาลัย 43 องค์กร 11 มหาวิทยาลัย ลาชื่อกว่า 92 คน ปลุกกระแส "ต้านทักษิณ" และออกแถลงการณ์ให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ยุติบทบาท นายกฯ ทันที มีการเสวนาโต๊ะกลมเรื่องการร่วมกันแก้ไขวิกฤตปัญหาของบ้านเมือง เน้นการต่อต้านทักษิณตามแนวทางอหิงสาด้วยกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการถวายสัตย์ปฏิญาณในฐานะข้าราชการต่อพระบรมรูป 2 รัชกาลที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นการรวมตัวกันครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งของแกนนำเครือข่ายการต่อต้าน พ.ต.ท. ทักษิณ

ลำดับสถานการณ์ก่อนการปฏิรูปการปกครองรัฐบาลทักษิณ ในวันที่ 19 กันยายน 2549

วันเสาร์ที่ 9 กันยายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี ขึ้นเครื่องบิน.6 เพื่อเดินทางไปประเทศทาจิสถาน ท่ามกลางการอารักขาของหน่วยทหารพร้อมอาวุธสงครามและวันอาทิตย์ที่ 10 กันยายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ เดินทางถึงกรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ เพื่อเข้าร่วมประชุมอาเซียน มีข่าวลือเรื่องปฏิวัติหนาหูขึ้น พ.ต.ท.ทักษิณ บอกกับนักข่าวว่าเป็นเพียงการปล่อยข่าว ในขณะที่เมืองไทย รองปลัดกระทรวงกลาโหม พล.ร.อ. บรรณวิทย์ เก่งเรียน แสดงความไม่พอใจอย่างมากต่อการแทรกแซงโซ่ใยอาหารของรัฐบาลและ พล.อ. ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ และคณะ เดินทางไปพักผ่อนที่อังกฤษ เนื่องจากเกิดเป็นไข้ขึ้นมากะทันหัน หลังเสร็จการประชุมอาเซียนที่ประเทศฟินแลนด์ เพื่อเตรียมตัวร่วมประชุมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่ประเทศคิวบา

วันพุธที่ 13 กันยายน 2549 เริ่มมีกระแสข่าวเรื่องรัฐประหาร โดยพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ก็ออกมาปฏิเสธว่าเป็นการปล่อยข่าวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดรัฐประหาร (มติชน)

วันศุกร์ที่ 15 กันยายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ให้สัมภาษณ์นักข่าวระหว่างเดินทางไปประเทศคิวบาว่าอาจจะเว้นวรรคทางการเมือง ในช่วงนี้พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้มีการนัดชุมนุมครั้งใหญ่ในวันที่ 20 กันยายน และจะชุมนุมยึดเยื้องจนกว่าพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะวางมือจากการเมือง

วันอังคารที่ 19 กันยายน 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี โทรศัพท์ทางไกลจากสหรัฐอเมริกา ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปลดพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ออกจากตำแหน่ง ผบ.ทบ. และมีรายงานการเคลื่อนกำลังทหารออกจากที่ตั้ง (เบื้องต้น)

เกิดรัฐประหาร นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน โดยมีการยกเลิกการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินก่อนหน้านี้ของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี แล้วประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร

หลังจากเกิดการปฏิรูปฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็ไม่ได้เดินทางกลับมาประเทศไทยอีกเพราะเป็นมติของคณะปฏิรูปฯ(ในขณะนั้น)ว่าจะทำให้เกิดความไม่สงบ เนื่องจากอาจยังมีผู้ที่สนับสนุนทักษิณอยู่ ดังนั้นเพื่อความสงบของประเทศจึงให้พ.ต.ท.ทักษิณ พำนักอยู่ในต่างประเทศก่อน

วันอังคารที่ 3 ตุลาคม 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ในขณะที่ถูกพรรคที่ทยอยกันลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเช่นกัน (กรุงเทพมหานคร)

และหลังจากนั้นพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ก็ได้เชิญพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อรักษาการในช่วงที่กำลังร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และจัดการเลือกตั้งใหม่เพื่อสรรหานายกรัฐมนตรีคนต่อไป

สำหรับสรุปสถานการณ์ทางการเมืองในยุคปลายรัฐบาลทักษิณนี้ เป็นการรวบรวมเหตุการณ์สำคัญๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการอภิปรายผล เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยทางการเมืองในภาวะปกติที่เคยศึกษามา

สรุปเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา

ปาจริย์ ณะสมบุรณ์กิจ(2538),สำรวย ธรรมโม(2539)

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา

	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุคลปลายรัฐบาลทักษิณ (2549)
ข้อ เรียกร้อง	เรียกร้อง รัฐธรรมนูญของ นิสิต นักศึกษา และประชาชน	คัดค้านการ เดินทางกลับเข้า ประเทศไทยของ จอมพลถนอม กิตติขจร	คัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง	เรียกร้องให้ทักษิณ ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา (ต่อ)

	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุครัฐบาลทักษิณ (2549)
ช่วง 1	ช่วงก่อนการประกาศจัดตั้งกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ - หลังจากที่จอมพลถนอมปฏิบัติตัวเองได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่กลุ่มปัญญาชน โดยเฉพาะนักวิชาการและนิสิต นักศึกษา - เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างนิสิต นักศึกษากับรัฐบาล	ช่วงก่อนการเดินทางกลับเข้าประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจรในวันที่ 19 กันยายน 2519 - ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) จัดประชุมพลั้งกลุ่ม 165 ที่จุฬาฯ และยื่นหนังสือคัดค้านการกลับเข้าประเทศของจอมพลถนอม ต่อ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี	1 มี.ค.-7 เม.ย. 2535 ช่วงเวลาในการสรรหานายกรัฐมนตรี - หลังการเลือกตั้ง 22 มี.ค. 2535 ผลปรากฏว่าพรรคสามัคคีธรรมได้เสียงมากที่สุด นายธนะกร วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคจึงได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกฯ แต่โดนข้อหาพัวพันค้ายาเสพติด ดังนั้นหลายฝ่ายจึงหันมาสนับสนุน พล.อ. สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี - เกิดเสียงคัดค้านจากหลายฝ่าย อาทิ พรรคฝ่ายค้าน ประชาชน และนิสิต นักศึกษา ที่ พล.อ. สุจินดา เสียสัจจะที่เคยให้ไว้ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกฯ และไม่ยอมรับการสืบทอดอำนาจเก่า (รสช.)	ตั้งแต่วันที่รัฐบาลทักษิณ 2 บริหารประเทศจนถึงเหตุการณ์ก่อนตระกูลชินวัตรและตระกูลคามาพงศ์ ขายหุ้นชินคอร์ปให้แก่บริษัทเทมาเส็กประเทศสิงคโปร์ - เกิดการเคลือบแคลงสงสัยในการบริหารประเทศของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ต่อธุรกิจครอบครัว - รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล นำเสนอเนื้อหาในด้านลบของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ จนถูกถอดออกจากช่อง 9 และมาออกอากาศทาง ASTV จนเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร จนในที่สุดกลายเป็นที่มาของการชุมนุม

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา (ต่อ)

	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุครัฐบาลทักษิณ (2549)
ช่วง 2	ช่วงหลังจัดตั้งกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญจนถึงช่วงวิกฤตการณ์ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 - ทันทิที่ประกาศจัดตั้งกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญก็เกิดการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะทีมร. ภายใต้แกนนำของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) - นิสิต นักศึกษาทั่วประเทศมาชุมนุมที่มร.แล้วเคลื่อนขบวนไปที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	ช่วงหลังเดินทางกลับของจอมพลถนอม กิตติขจร ไปจนถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 - ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) และกลุ่มพลังจัดการชุมนุมที่สนามหลวง ต่อมาได้ย้ายมาที่มร.และส่งตัวแทน 12 คนเข้าพบนายกฯ เพื่อดำเนินการกับพระถนอม - ต่างจังหวัดก็มีการชุมนุมของนิสิต นักศึกษา โดยเฉพาะ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา และสงขลา	8 เม.ย.-25 พ.ค.2535 ช่วงเวลาของรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เกิดการชุมนุมของประชาชนเพื่อต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(รสช.) และรัฐบาลใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชน - ร.ต.ฉลาด วรฉัตร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ออกอาหารประท้วง จนกว่าพล.อ.สุจินดา จะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี - มีการปักหลักชุมนุมประท้วงของประชาชน - มีการจัดปราศรัยทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์	ตั้งแต่ตระกูลชินวัตรและตระกูลคามางค์ ข่ายหุ้นชินคอร์ปให้แก่บริษัทเทมาเส็ก จนถึง 19 ก.ย.2549 ที่มีการปฏิรูปการปกครองฯ - เกิดการปราศรัยและชุมนุมเพื่อขับไล่ทักษิณให้ลาออกจากตำแหน่งนายกฯ โดยแกนนำของนายสนธิ ลิ้มทองกุลและพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยมีตัวแทนจากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนทท.) เข้าร่วมปราศรัยด้วย - การชุมนุมในครั้งนี้เป็นการชุมนุมโดยสงบใช้สันติวิธี ทำให้ไม่เกิดการนองเลือดเหมือนอย่างครั้งอื่นๆที่ผ่านมา

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา (ต่อ)

	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุคลายรัฐบาลทักษิณ (2549)
ช่วง 2 (ต่อ)	- มีการปะทะกันระหว่างตำรวจกับนิสิต นักศึกษาที่มาชุมนุม ทำให้รัฐบาลต้องปราบปรามอย่างเด็ดขาด เป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก	- ชัดแย้งกันระหว่างฝ่ายซ้ายกลุ่มนิสิต นักศึกษาที่อยู่ในมธ.กับฝ่ายขวา กลุ่มนวพล ซึ่งพยายามที่จะเข้าไปในมธ. เกิดความรุนแรง จนตำรวจต้องดำเนินการจับกุม คุมขัง กระทบกระเทือนถึง จนทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก		- กลุ่มนักศึกษาไปชุมนุมหน้ากกต.เพื่อขอพบพล.ต.อ. วาสนา เพิ่มลาภ ประธาน กกต.กรณีที่ไม่ยอมลาออกเพื่อรับผิดชอบในหน้าที่ - นักศึกษาที่มธ.ได้เป็นแกนนำในการล่ารายชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลา (ต่อ)

	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุคลาชาธิปไตย (2549)
ช่วง 3	ช่วงหลังจากจอมพลถนอม กิตติขจร บินหนีไปต่างประเทศ - แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่	ช่วงหลังวิกฤตการณ์ 6 ตุลาคม 2519 - คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้เข้าทำรัฐประหารพร้อมยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2517	26 พ.ค.-30 มิ.ย.2535 ช่วงเวลาในการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นด้วยการเสนอให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร - แต่งตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่	ช่วงหลังการปฏิรูปการปกครองฯ ในวันที่ 19 ก.ย.2549 - แต่งตั้งพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อรักษาการในช่วงที่กำลังร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และจัดการเลือกตั้งใหม่เพื่อสรรหานายกรัฐมนตรีคนต่อไป

จากตารางที่ 1 พื้นแรงา แสดงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับ 6 ตุลาคม 2519 นิสิต นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ช่วงต้นของสถานการณ์ อีกทั้งยังเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวต่างๆด้วย แต่เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 จะเห็นได้ว่า นิสิต นักศึกษา มีบทบาทน้อยมาก กล่าวคือ เข้าไปเป็นส่วนสนับสนุนของกลุ่มแกนนำเท่านั้น และเหตุการณ์ยุคลาชาธิปไตย(2549) นี้ ถือได้ว่า นิสิต นักศึกษา เข้ามามีบทบาทมากกว่าพฤษภาทมิฬ 2535 แต่ก็ยังเป็นเพียงการเข้าไปมีส่วนร่วมที่เสริมกับกลุ่มแกนนำหลักเท่านั้น ไม่ได้เป็นแกนนำหรือมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเหมือนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับ 6 ตุลาคม 2519 ดังนั้นเพื่อให้เห็นที่ภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา

รายการ	14 ตุลาคม 2516	6 ตุลาคม 2519	พฤษภาทมิฬ 2535	ยุคลลายรัฐบาลทักษิณ(2549)
มูลเหตุ	ต่อต้านเผด็จการ (ระบบ)	ขับไล่เผด็จการ (บุคคล)	ต่อต้านเผด็จการ (ระบบ)	ขับไล่เผด็จการ รัฐสภา (บุคคล)
ระบบการปกครอง	เผด็จการ	ประชาธิปไตย	เผด็จการ	ประชาธิปไตย
แกนนำ	นิสิต นักศึกษา	นิสิต นักศึกษา	ประชาชน	ประชาชน
พันธมิตร	ประชาชน/NGO	ประชาชน/NGO	นิสิต นักศึกษา/NGO	นิสิต นักศึกษา/NGO
สถานที่	-ม.ธรรมศาสตร์ -อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย -ถนนราชดำเนิน	-ม.ธรรมศาสตร์ -สนามหลวง	-สนามหลวง -หน้ารัฐสภา -อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย -ถนนราชดำเนิน	-สวนลุมพินี -ลานพระบรมรูปฯ -สนามหลวง -อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย -ถนนราชดำเนิน -สยามพารากอน
วิธีการแสดงออก	ประท้วง	ประท้วง	ประท้วง	ประท้วง
ความรุนแรง	ปราบปราม โดยใช้กำลัง (จลาจล)	ปราบปราม โดยใช้กำลัง (จลาจล)	ปราบปราม โดยใช้กำลัง (จลาจล)	-
บทสรุป	โค่นล้ม เผด็จการสำเร็จ	รัฐประหาร	โค่นล้ม เผด็จการสำเร็จ	รัฐประหาร

จากตารางที่ 2 พบว่า ทั้งมูลเหตุของเหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองในช่วงเวลานั้นๆ แกนนำและพันธมิตร ตลอดจนสถานที่เกิดเหตุการณ์ ในแต่ละครั้งแตกต่างกัน ทั้งนี้จึงทำให้การเคลื่อนไหวและบทบาทของนิสิต นักศึกษา ในแต่ละช่วงแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในการอภิปรายผลต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิภาดา บุนนาค (2533) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับการสื่อสาร เพศ อายุ และการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน สื่อมวลชนที่เปิดรับบ้อยที่สุด คือ วิทยุ ส่วนสื่อบุคคลที่พูดคุยกันมากที่สุด คือ เพื่อนบ้าน

อรรณณ วิจักขณะ (2533) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนของ นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ อ่านหนังสือพิมพ์รายวันค่อนข้างบ่อย โดยอ่านพาดหัวข่าวและข่าวหน้าหนึ่ง อ่านเป็นบางเรื่องที่ตนเองสนใจและเชื่อเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันเป็นบางส่วน ส่วนโทรทัศน์ดูเป็นประจำทุกวัน เพื่อความสนุกสนานบันเทิง โดยดูร่วมกับบุคคลในครอบครัว

จิตกานต์ ธนาโอฬาร (2536) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิตมหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารกับสื่อบุคคลมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ นิสิต นักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนเพื่อข่าวสารประเภทให้ความบันเทิง ส่วนการเปิดรับข่าวสารการเมืองนั้น นิสิต นักศึกษาส่วนใหญ่ติดตามจากสื่อโทรทัศน์ในระดับค่อนข้างสูงและจากหนังสือพิมพ์และวิทยุในระดับปานกลาง สื่อบุคคลที่นิสิต นักศึกษา มีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุด คือ กลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว โดยมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลทั้งสองกลุ่มเป็นครั้งคราว ส่วนครู อาจารย์ เป็นสื่อบุคคลที่นิสิต นักศึกษา มีการสื่อสารทางการเมืองในระดับค่อนข้างน้อยมาก

จริญญา เจริญสุขใส (2538) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง รวมถึงการไปใช้สิทธิออกเสียง แต่สื่อเฉพาะกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียง ปังจัยเพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง แต่ปังจัยการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อบุคคล

อุษา โหราเรื่อง (2540) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล และมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ โดยระดับการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น แตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

จิตติ วิทยสรณะ (2540) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ทัศนคติและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน ลักษณะทางประชากรเรื่องอาชีพของบิดา มารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ เหลือต่อเดือนที่นักศึกษาได้รับแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน แต่ลักษณะทางประชากรเรื่องเพศที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับความรู้ทางการเมืองนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตามทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

จินตนา ปัญญาอาวุธ (2541) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองโดยรวมน้อย ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองโดยรวม ได้แก่ รายได้ แต่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงผกผัน คือ คนที่มีรายได้น้อยมีส่วนร่วมมากกว่าคนที่มียาได้ปานกลางและรายได้มาก นอกจากนี้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมก็มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองโดยรวมด้วย ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองโดยรวม ได้แก่ การเปิดรับข่าวปฏิรูปการเมืองจากวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อบุคคล

นิลุบล ใจอ่อนน้อม (2543) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลในระดับปานกลาง โดยระดับการเปิดรับแตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมนั้น กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับต่ำ โดยระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และในส่วนในระดับ

ความเข้าใจวิธีการเลือกตั้งแบบใหม่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ นอกจากนี้ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ชฎานิน เจิมมาก (2547) ศึกษาเรื่อง การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง ได้แก่ การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านโดยตรง การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ตลอดจนเหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง พบว่า มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำ จิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก กลุ่มตัวอย่างมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันตามเพศ และอายุ จิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันตามอาชีพ การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่า ผลการวิจัยแตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงเวลา และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยสามารถสรุปภาพรวมได้ดังนี้ ความรู้ข่าวสารทางการเมือง แต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก การเปิดรับข่าวสาร/การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง แต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระจายกันไปมีตั้งแต่ น้อย ปานกลางมาก และการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ” ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่จะใช้ในการศึกษานี้ คือ นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	จำนวนนักศึกษา (2549)
1	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	21,396
2	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์(วิทยาเขตบางเขน)	20,342
3	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	22,330
4	มหาวิทยาลัยมหิดล	15,679
5	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	440,228
6	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	18,874
7	มหาวิทยาลัยศิลปากร	15,009
8	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	9,994
9	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	18,024
10	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	20,301
11	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	31,680
12	มหาวิทยาลัยรังสิต	18,934
13	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	20,809
14	มหาวิทยาลัยสยาม	12,403
15	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	19,236
16	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	7,625

รวม

712,864

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา www.mua.go.th

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยจะสุ่มมาจากจำนวนประชากรด้วยวิธีการเปิดตารางสุ่มของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 5% ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ

1. Disproportionate Stratified Sampling คือ การแบ่งชั้นและสุ่มออกมา โดยกำหนดจำนวนเท่าๆกันทุกสถาบันที่จะศึกษา ในงานวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 5 มหาวิทยาลัย ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เลือกตามสัดส่วนที่เป็นจริง แต่กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นโควต้า มหาวิทยาลัยละ 80 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น คือ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล

จำนวน 10 สถาบัน

กลุ่มที่ 2 นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของเอกชน

จำนวน 6 สถาบัน

- ใช้วิธีสุ่มแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Random Sampling) โดยใช้การจับฉลากจากกลุ่มย่อยที่ได้แบ่งไว้ข้างต้น

กลุ่มที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐบาล ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กลุ่มที่ 2 มหาวิทยาลัยของเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

- สถาบันการศึกษา 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	80	คน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	80	คน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	80	คน
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	80	คน
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	80	คน
	รวมกลุ่มตัวอย่าง	<u>400</u>	คน

2. ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ(Accidental Sampling) โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งพยายามที่จะให้ได้กลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้จำแนกตามสมมติฐานของการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปรอิสระ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปรอิสระ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล

ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา

ตัวแปรอิสระ จิตสำนึกประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

ตัวแปรอิสระ การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปรตาม จิตสำนึกประชาธิปไตย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed – Ended Questionnaire) โดยมีส่วนประกอบของคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ จิตสำนึกประชาธิปไตย

ส่วนที่ 4 ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลจริง

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดลองใช้ (Pre-Test) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) ของเนื้อหา ความเป็นไปได้ (Feasibility) ในแง่ของคำตอบที่จะได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนถึงความง่ายและความเข้าใจในภาษาที่ใช้ ว่าสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการหรือไม่ โดยนำไปทดสอบกับนิสิตปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 30 คน และนำข้อมูลจากการทดสอบแบบสอบถามไปหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) หรือ Alpha Coefficient ตามวิธีของ Cronbach โดยในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 1 2 3 4 5 (วิเชียร เกตุสิงห์ 2543:93) ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ทำให้ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- ค่าความเชื่อมั่นของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	=	.8342
- ค่าความเชื่อมั่นของจิตสำนึกประชาธิปไตย	=	.8836
- ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	=	.8444
ซึ่งถือว่ามีความเชื่อถือได้ดี		

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปเก็บข้อมูลโดยแยกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามสถาบันการศึกษาที่ได้กำหนดไว้จนครบตามจำนวน ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 30 วัน (เดือนธันวาคม 2549)

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัดจากความถี่ของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล โดยมีข้อความที่กำหนดตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

1.1 สื่อมวลชน (โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร)

ทุกวัน	ได้	5	คะแนน
สัปดาห์ละ 5-6 วัน	ได้	4	คะแนน
สัปดาห์ละ 3-4 วัน	ได้	3	คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 วัน	ได้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ได้	1	คะแนน

1.2 สื่อบุคคล (บุคคลในครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน เจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ)

ทุกวัน	ได้	5	คะแนน
สัปดาห์ละครั้ง	ได้	4	คะแนน
เดือนละครั้ง	ได้	3	คะแนน
นานกว่านั้น	ได้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ได้	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00-1.50	มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำมาก
คะแนนระหว่าง 1.51-2.50	มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง 2.51-3.50	มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 3.51-4.50	มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับสูง
คะแนนระหว่าง 4.51-5.00	มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับสูงมาก

2. จิตสำนึกประชาธิปไตย วัดจากความสำนึกทางการเมืองที่นิสิต นักศึกษา มีต่อวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ โดยมีข้อความที่กำหนดเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก	ได้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ได้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	3	คะแนน

ไม่ค่อยเห็นด้วย	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยเลย	ได้	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00-1.50	มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ในระดับต่ำมาก
คะแนนระหว่าง 1.51-2.50	มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ในระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง 2.51-3.50	มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 3.51-4.50	มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ในระดับสูง
คะแนนระหว่าง 4.51-5.00	มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ในระดับสูงมาก

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง วัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา โดยมีข้อความที่กำหนดตามกิจกรรมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

เป็นประจำ	ได้	5	คะแนน
บ่อย	ได้	4	คะแนน
เป็นครั้งเป็นคราว	ได้	3	คะแนน
นานๆครั้ง	ได้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ได้	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00-1.50	มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมาก
คะแนนระหว่าง 1.51-2.50	มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง 2.51-3.50	มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 3.51-4.50	มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง
คะแนนระหว่าง 4.51-5.00	มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก

เกณฑ์การพิสูจน์สมมติฐาน

การหาค่าความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543) ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
0.0 – 0.19	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก
0.20 – 0.39	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.40 – 0.59	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.60 – 0.79	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลลงรหัส(Coding) แล้วจึงนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อกำนวณค่าสถิติต่างๆที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอข้อมูลโดยตารางแจกแจงความถี่ เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างจากลักษณะทางประชากร การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlations) เพื่อหาความสัมพันธ์ของการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเสนอรายงานผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ใน
วิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ การแจก
แจงความถี่ แสดงตารางแบบร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

1. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา คณะที่ศึกษา
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน งานอดิเรก สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทางการเมือง
2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
3. จิตสำนึกประชาธิปไตย
4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบ
สมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

สมมติฐานที่ 2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

สมมติฐานที่ 3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
นักศึกษา

สมมติฐานที่ 4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต
นักศึกษา

ในสมมติฐานทั้ง 4 ข้อนี้ ใช้สถิติการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
(Pearson Product Moment Correlations) ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ผลการวิเคราะห์ด้านลักษณะทางประชากร

เป็นการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา คณะ ที่ศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อเดือน งานอดิเรก และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทาง การเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

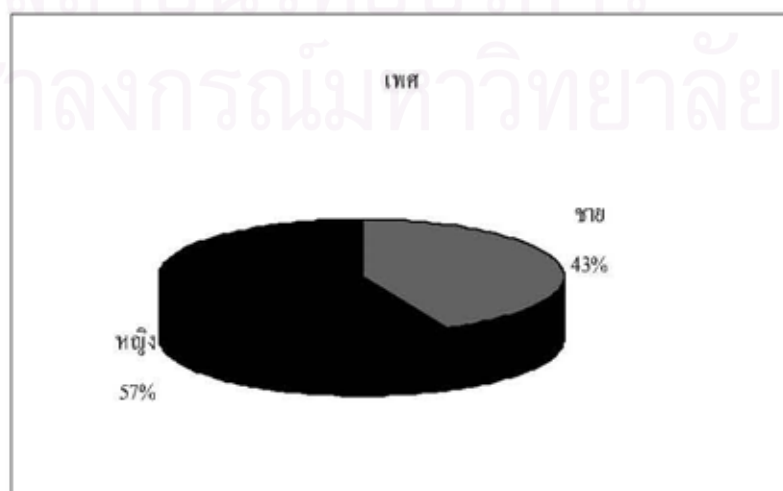
เพศ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	172	43.0
หญิง	228	57.0
รวมทั้งสิ้น	400	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 57.0 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 43.0 เป็นเพศชาย ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

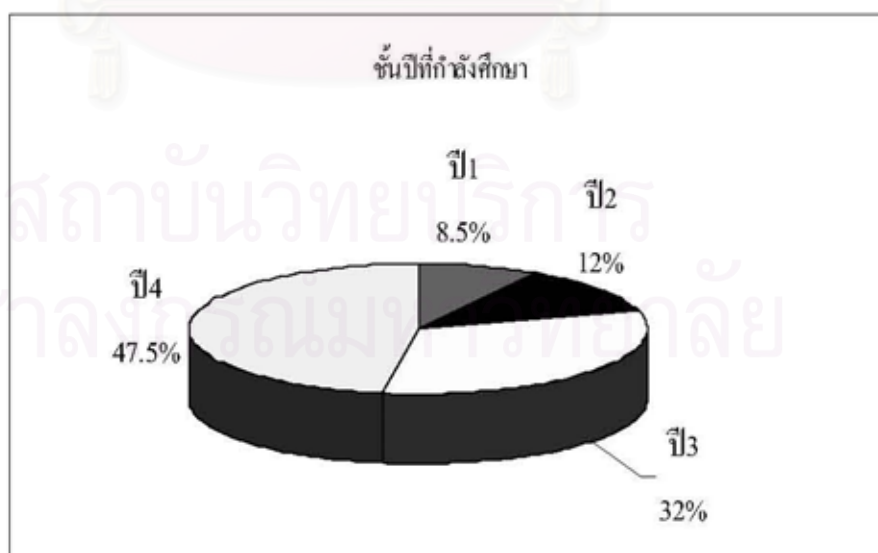
ชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	34	8.5
ปี 2	48	12.0
ปี 3	128	32.0
ปี 4	190	47.5
รวมทั้งสิ้น	400	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 47.5 รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 32.0 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 12.0 ตามลำดับ ในขณะที่ชั้นปีที่ 1 มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 8.5 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

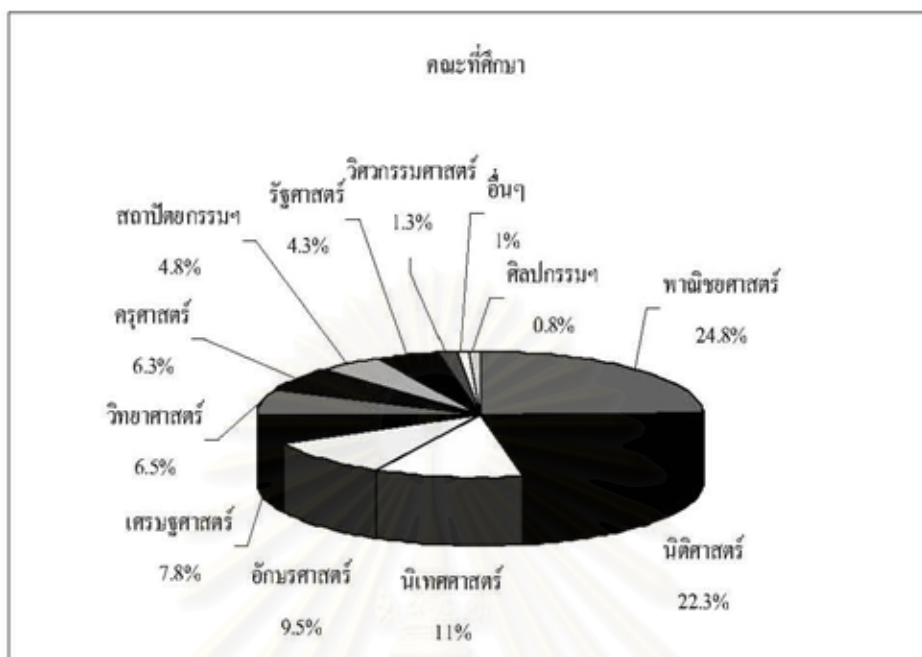
คณะที่ศึกษา

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะที่ศึกษา

คณะที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี/บริหารธุรกิจ	99	24.8
นิติศาสตร์	89	22.3
นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์และสื่อสารฯ	44	11.0
อักษรศาสตร์/ศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์	38	9.5
เศรษฐศาสตร์	31	7.8
วิทยาศาสตร์	26	6.5
ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	25	6.3
สถาปัตยกรรมศาสตร์	19	4.8
รัฐศาสตร์	17	4.3
วิศวกรรมศาสตร์	5	1.3
อื่นๆ เช่น สังคมสงเคราะห์ฯ สังคมวิทยาฯ	4	1.0
ศิลปกรรมศาสตร์	3	0.8
รวมทั้งสิ้น	400	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ คณะทางด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี/บริหารธุรกิจ มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 24.8 รองลงมา คือ คณะนิติศาสตร์ ร้อยละ 22.3 คณะนิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ร้อยละ 11.0 คณะอักษรศาสตร์/ศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ร้อยละ 9.5 คณะเศรษฐศาสตร์ ร้อยละ 7.8 คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 6.5 คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 6.3 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ร้อยละ 4.8 คณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ 4.3 คณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 1.3 และคณะอื่นๆ เช่น สังคมสงเคราะห์ฯ สังคมวิทยาฯ ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ในขณะที่คณะศิลปกรรมศาสตร์มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.8 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะที่ศึกษา

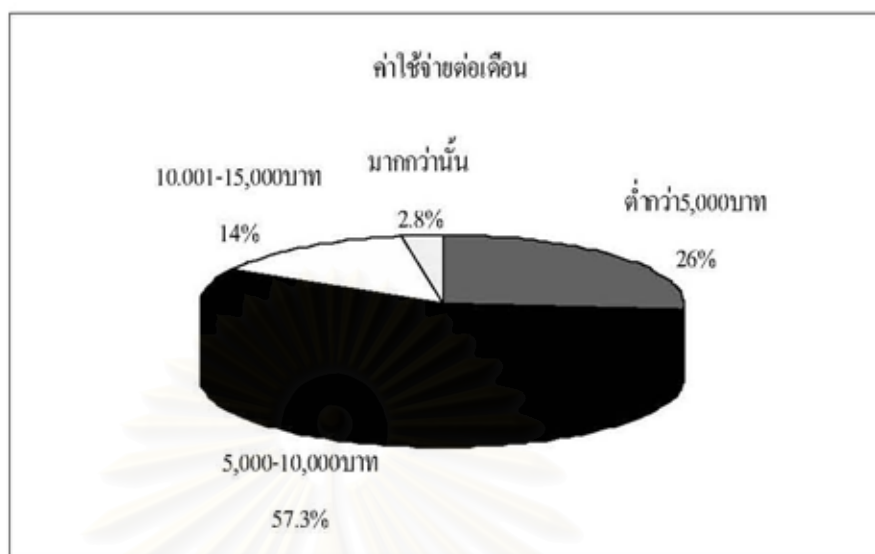
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	104	26.0
5,000-10,000 บาท	229	57.3
10,001-15,000 บาท	56	14.0
มากกว่านั้น	11	2.8
รวมทั้งสิ้น	400	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 57.3 มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท รองลงมา คือ ร้อยละ 26.0 มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท นอกนั้นคือ ร้อยละ 14.0 และ 2.8 มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท และมากกว่านั้น ตามลำดับ ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน

งานอดิเรก

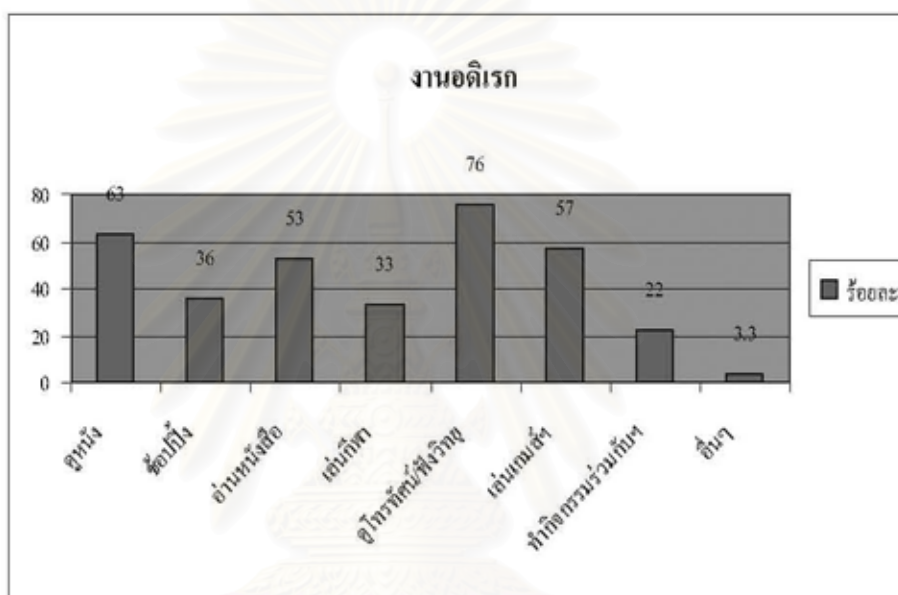
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามงานอดิเรก

งานอดิเรก *	จำนวน	ร้อยละ
ดูหนัง	252	63.0
ช้อปปิ้ง	144	36.0
อ่านหนังสือ	212	53.0
เล่นกีฬา	132	33.0
ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ	304	76.0
เล่นเกมส์/เล่นอินเทอร์เน็ต	228	57.0
ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในครอบครัว เช่น ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ	88	22.0
อื่นๆ เช่น คาราโอเกะ ท่องเที่ยว ฯลฯ	13	3.3

* ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 7 พบว่า งานอดิเรกที่กลุ่มตัวอย่างทำมากที่สุด คือ ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ ร้อยละ 76.0 รองลงมา คือ ดูหนัง ร้อยละ 63.0 เล่นเกมส์/เล่นอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 57.0 อ่านหนังสือ ร้อยละ 53.0 ซ้อมปิ้ง ร้อยละ 36.0 เล่นกีฬา ร้อยละ 33.0 ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในครอบครัว เช่น ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ ร้อยละ 22.0 ตามลำดับ ในขณะที่งานอดิเรกประเภทอื่นๆ เช่น คาราโอเกะ ท่องเที่ยว ฯลฯ มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 3.3 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามงานอดิเรก

กิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม

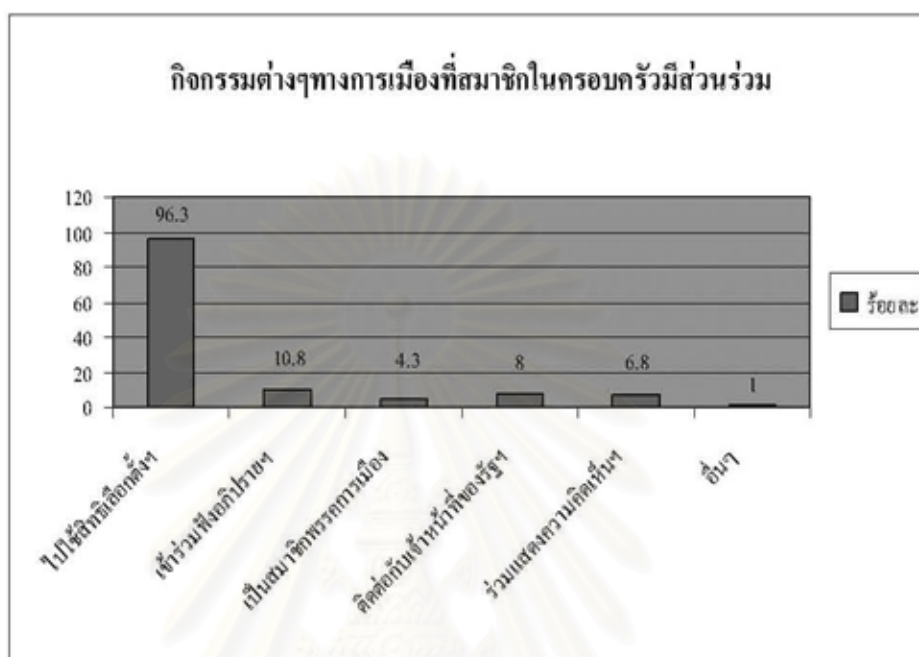
กิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิก ในครอบครัวมีส่วนร่วม *	จำนวน	ร้อยละ
ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ	385	96.3
เข้าร่วมฟังอภิปราย/ชุมนุมทางการเมือง	43	10.8
เป็นสมาชิกพรรคการเมือง	17	4.3
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้เกี่ยวข้องด้านการเมือง	32	8.0
ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ	27	6.8
อื่นๆ เช่น ติดตาม/วิจารณ์ข่าวสารทางการเมือง ฯลฯ	4	1.0

* ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 8 พบว่า กิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ ซึ่งมีมากถึง ร้อยละ 96.3 รองลงมา คือ เข้าร่วมฟังอภิปราย/ชุมนุมทางการเมือง ร้อยละ 10.8 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้เกี่ยวข้องด้านการเมือง ร้อยละ 8.0 ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ ร้อยละ 6.8 และเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 4.3 ตามลำดับ ในขณะที่กิจกรรมอื่นๆ เช่น ติดตาม/วิจารณ์ข่าวสารทางการเมือง ฯลฯ มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.0 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 7 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

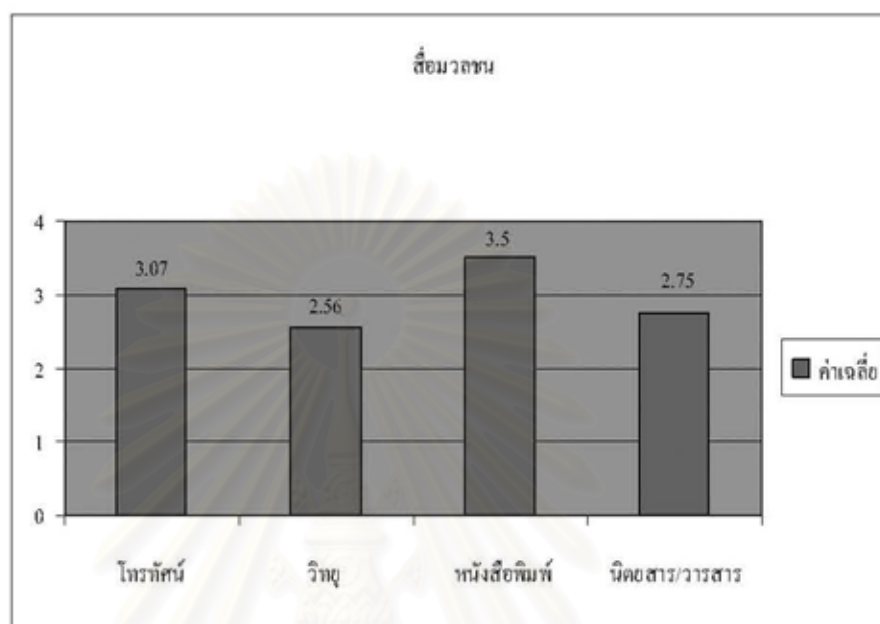
ตารางที่ 9 แสดงความถี่ จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน (ต่อ)

สื่อมวลชน	ทุกวัน	สัปดาห์ ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ ละ 3-4 วัน	สัปดาห์ ละ 1-2 วัน	ไม่เคย เลย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับการ เปิดรับ ข่าวสาร
3. หนังสือพิมพ์	103 (25.8)	92 (23.0)	117 (29.3)	77 (19.3)	11 (2.8)	400 (100)	3.50	ปานกลาง
4. นิตยสาร/วารสาร	35 (8.8)	55 (13.8)	127 (31.8)	140 (35.0)	43 (10.8)	400 (100)	2.75	ปานกลาง
รวม							2.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.97 หากแยกประเภทของสื่อจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.07 สื่อนิตยสาร/วารสาร ค่าเฉลี่ย 2.75 และสื่อวิทยุ ค่าเฉลี่ย 2.56 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

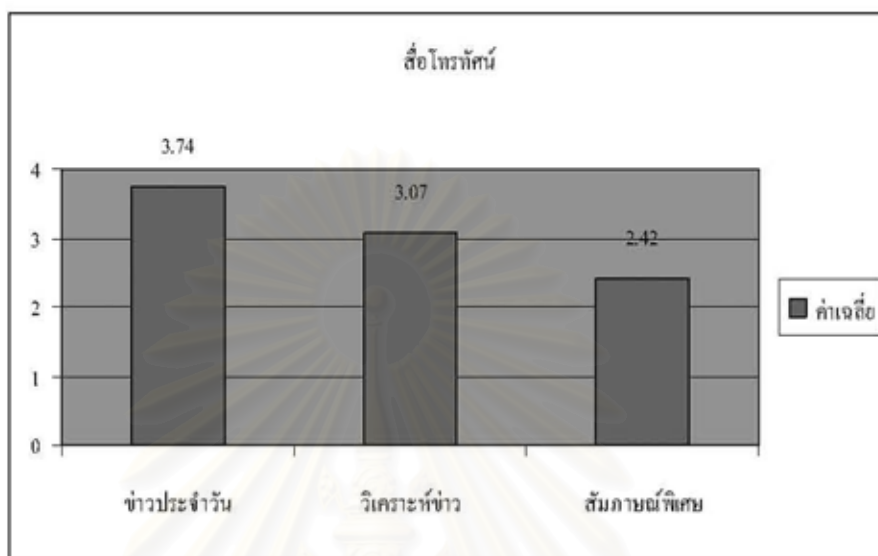

หากแยกย่อยถึงประเภทของรายการ โทรทัศน์และรายการวิทยุ
แผนภาพต่อไปนี้

จะพบรายละเอียดดัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

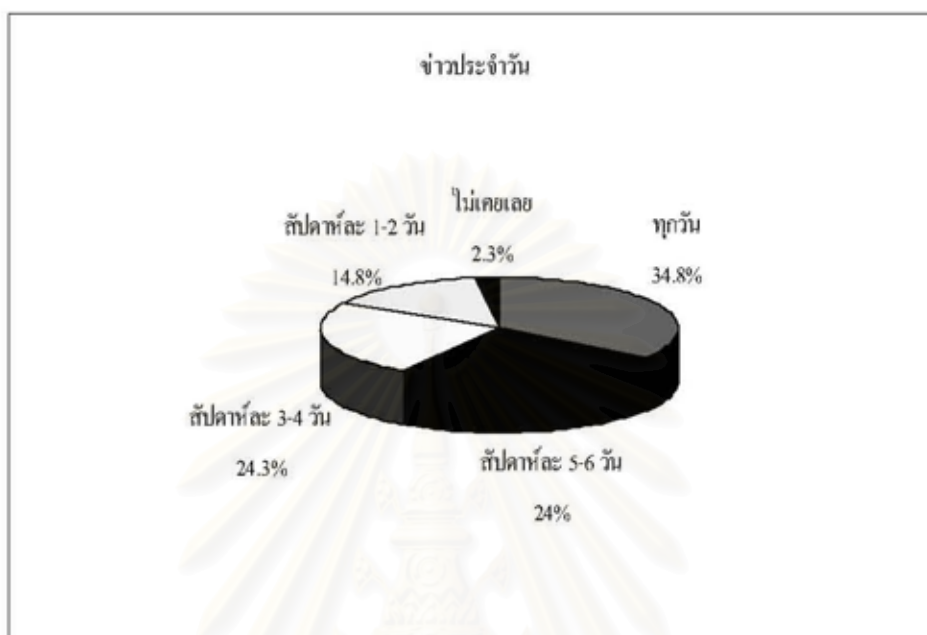
แผนภาพที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน แยกย่อยประเภทของรายการโทรทัศน์

จากแผนภาพที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ โดยเปิดรับรายการข่าวประเภทข่าวประจำวันมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.75 รองลงมาคือ รายการวิเคราะห์ข่าว ค่าเฉลี่ย 3.07 และเปิดรับน้อยที่สุด คือ รายการสัมภาษณ์พิเศษ ค่าเฉลี่ย 2.42

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

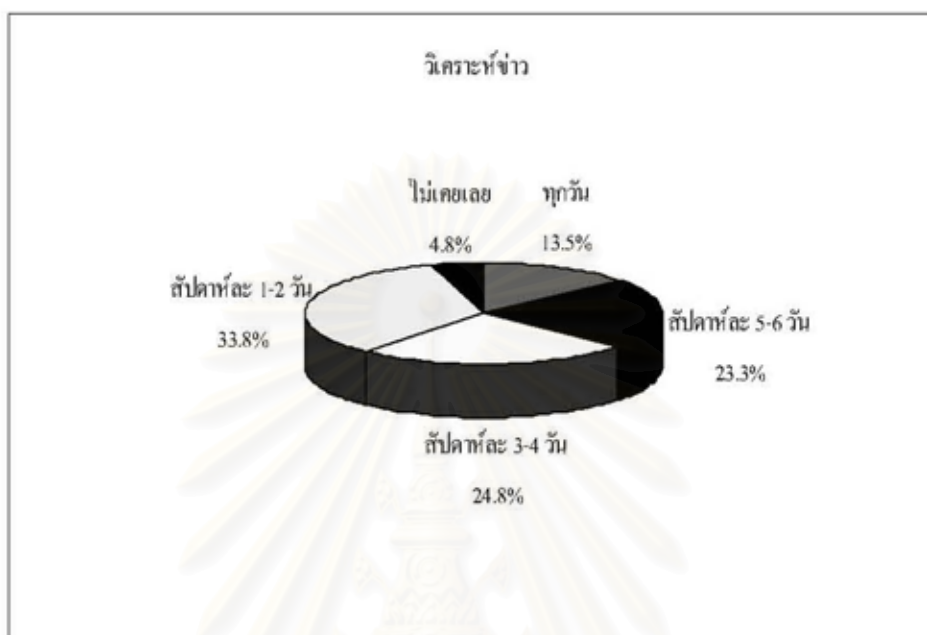
แผนภาพที่ 10 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการข่าวประจำวัน

จากแผนภาพที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการข่าวประจำวัน โดยเปิดรับข่าวสารทุกวันมากที่สุดร้อยละ 34.8 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 24.3 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 24 เปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 14.8 และไม่เคยเลยร้อยละ 2.3 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

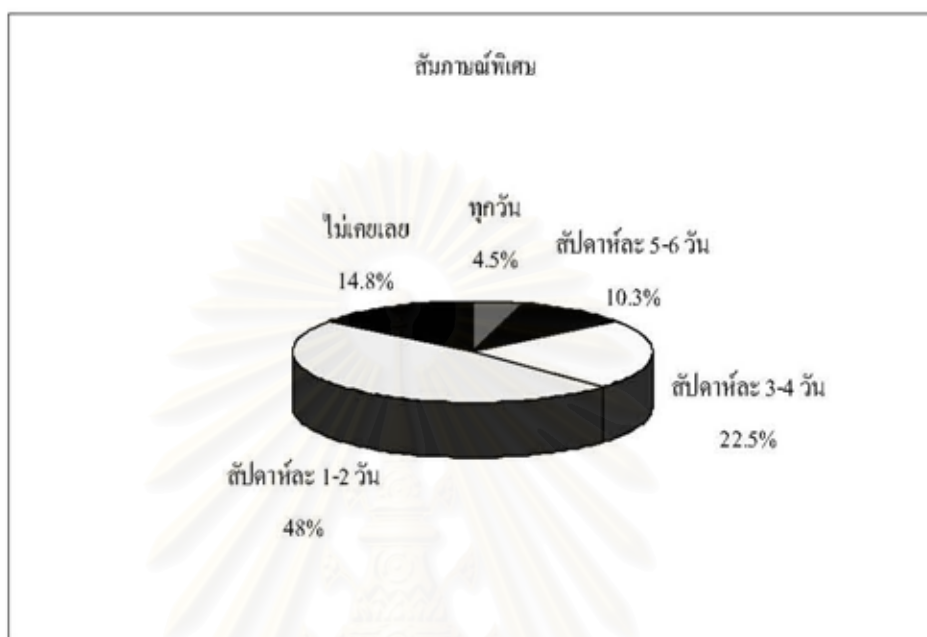
แผนภาพที่ 11 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว

จากแผนภาพที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน มากที่สุด ร้อยละ 33.8 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 24.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 23.3 เปิดรับทุกวัน ร้อยละ 13.5 และไม่เคยเลยร้อยละ 4.8 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

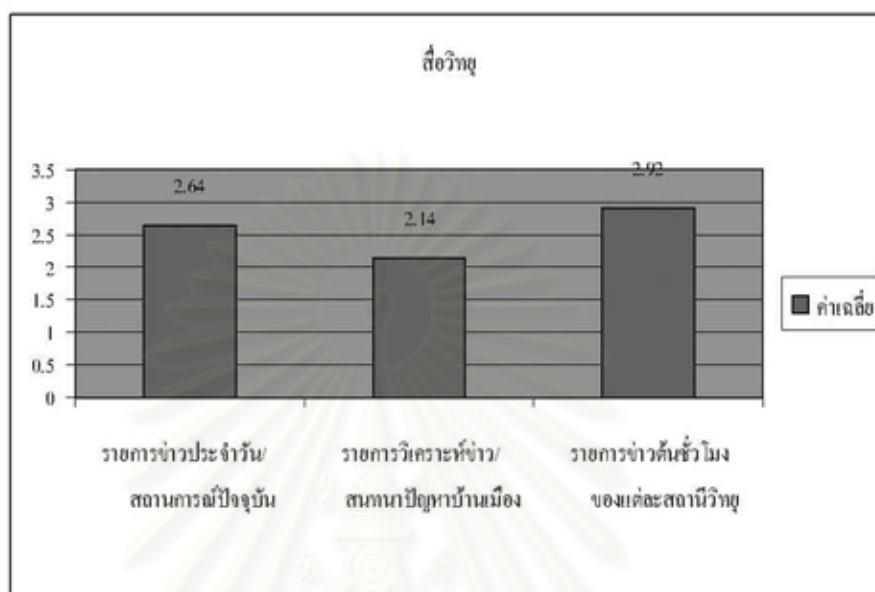
แผนภาพที่ 12 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการ สัมภาษณ์พิเศษ

จากแผนภาพที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการสัมภาษณ์พิเศษ โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน มากที่สุด ร้อยละ 48 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 22.5 ไม่เคยเลยร้อยละ 14.8เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 10.3 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 4.5 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

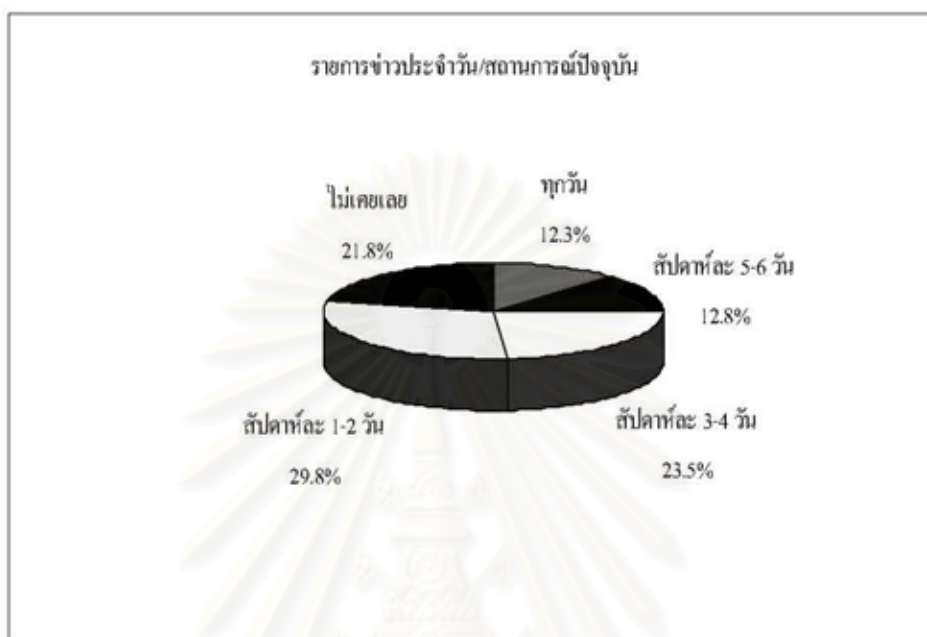
แผนภาพที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน แยกย่อยประเภทของรายการวิทยุ

จากแผนภาพที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนประเภทสื่อวิทยุ โดยเปิดรับรายการข่าวประเภทข่าวสั้นชั่วโมงมากที่สุดค่าเฉลี่ย 2.92 รองลงมา คือ รายการข่าวประจำวัน/สถานการณ์ปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 2.64 และเปิดรับน้อยที่สุด คือ รายการวิเคราะห์ข่าว/สนทนาปัญหาบ้านเมือง ค่าเฉลี่ย 2.14

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

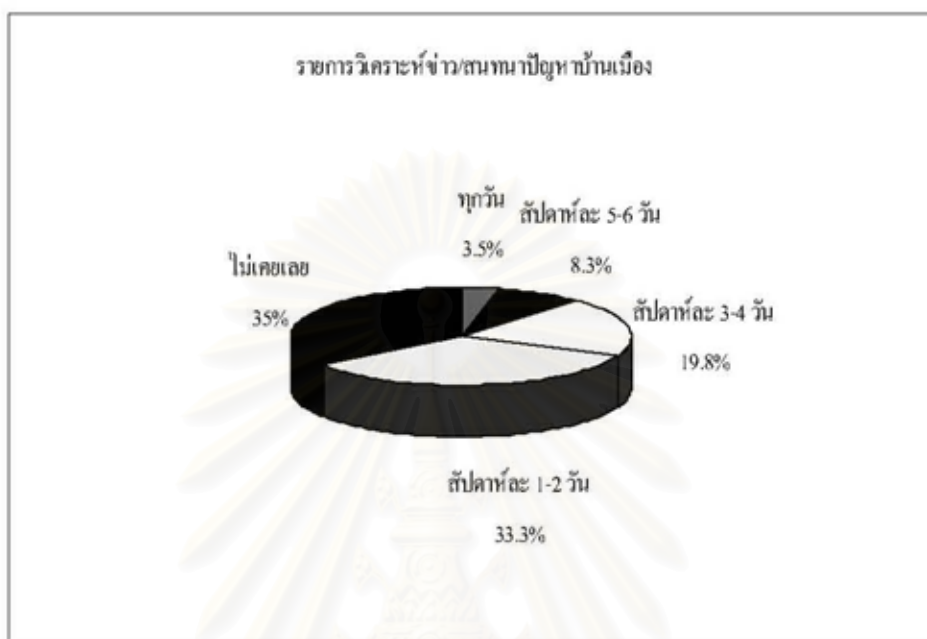
แผนภาพที่ 14 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวประจำวัน/สถานการณ์ปัจจุบัน

จากแผนภาพที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวประจำวัน/สถานการณ์ปัจจุบัน โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน มากที่สุด ร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 23.5 ไม่เคยเลย ร้อยละ 21.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 12.8 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 12.3 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

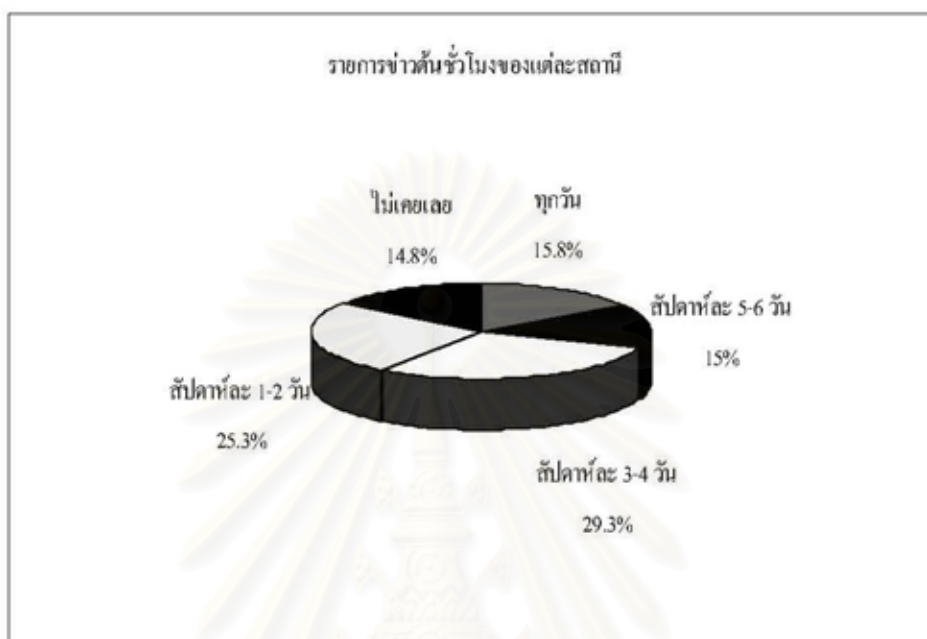
แผนภาพที่ 15 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว/สนทนากับผู้หาบ้านเมือง

จากแผนภาพที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว/สนทนากับผู้หาบ้านเมือง โดยไม่เคยเปิดรับเลย มากที่สุด ร้อยละ 35 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 33.3 เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 19.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 8.3 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 3.5 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

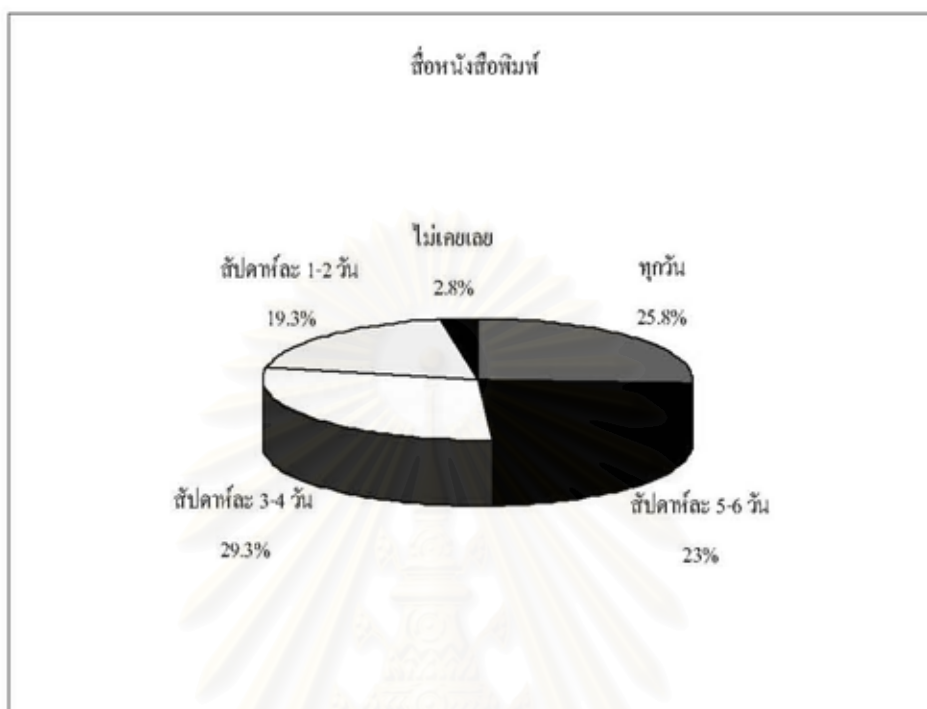
แผนภาพที่ 16 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวต้นชั่วโมงของแต่ละสถานี

จากแผนภาพที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ ประเภทรายการข่าวต้นชั่วโมงของแต่ละสถานี โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน มากที่สุด ร้อยละ 29.3 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 25.3 เปิดรับทุกวัน ร้อยละ 15.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 15 และไม่เคยเลย ร้อยละ 14.8 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

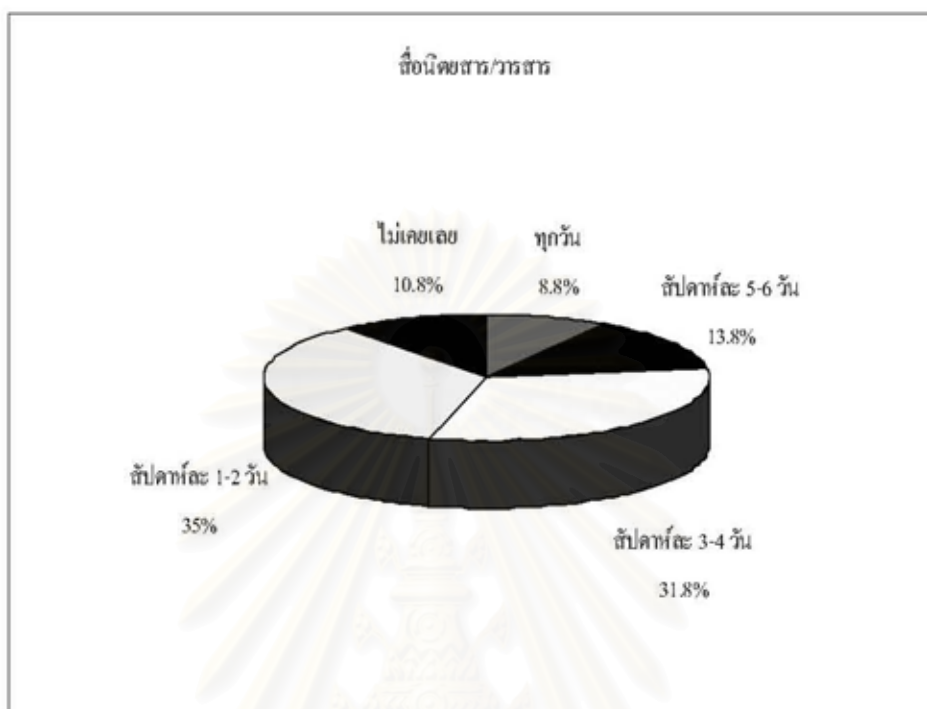
แผนภาพที่ 17 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์

จากแผนภาพที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์ โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน มากที่สุด ร้อยละ 29.3 รองลงมา คือ เปิดรับทุกวัน ร้อยละ 25.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 23 เปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 19.3 และไม่เคยเลย ร้อยละ 2.8 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 18 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์/วารสาร

จากแผนภาพที่ 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์/วารสาร โดยเปิดรับสัปดาห์ละ 1-2 วัน มากที่สุด ร้อยละ 35 รองลงมา คือ เปิดรับสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 31.8 เปิดรับสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 13.8 ไม่เคยเลข ร้อยละ 10.8 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 8.8 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

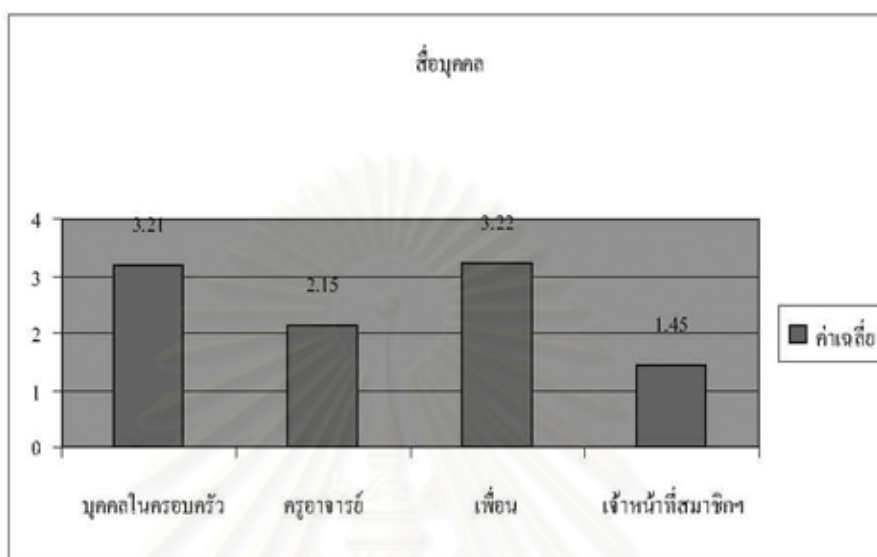
สื่อบุคคล

ตารางที่ 10 แสดงความถี่ จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล

สื่อบุคคล	ทุกวัน	สัปดาห์ ละครั้ง	เดือน ละครั้ง	นาน กว่านั้น	ไม่เคย เลย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับการ เปิดรับ ข่าวสาร
1. บุคคลในครอบครัว	45 (11.3)	135 (33.8)	104 (26.0)	89 (22.3)	27 (6.8)	400 (100)	3.21	ปานกลาง
2. ครูอาจารย์	12 (3.0)	58 (14.5)	67 (16.8)	106 (26.5)	157 (39.3)	400 (100)	2.15	ต่ำ
3. เพื่อน	53 (13.3)	127 (31.8)	113 (28.3)	71 (17.8)	36 (9.0)	400 (100)	3.22	ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่สมาชิก องค์การทางการเมืองต่างๆ	6 (1.5)	17 (4.3)	26 (6.5)	53 (13.3)	298 (74.5)	400 (100)	1.45	ต่ำมาก
รวม							2.51	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่า ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.51 โดยมีการติดต่อกับเพื่อน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.22 รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว ซึ่งใกล้เคียงกัน ค่าเฉลี่ย 3.21 โดยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลทั้งสองประเภทนี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากครูอาจารย์อยู่ในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ย 2.15 ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่าง ๆ นั้น อยู่ในระดับต่ำมาก ค่าเฉลี่ย 1.45 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 19

แผนภาพที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ
บุคคล

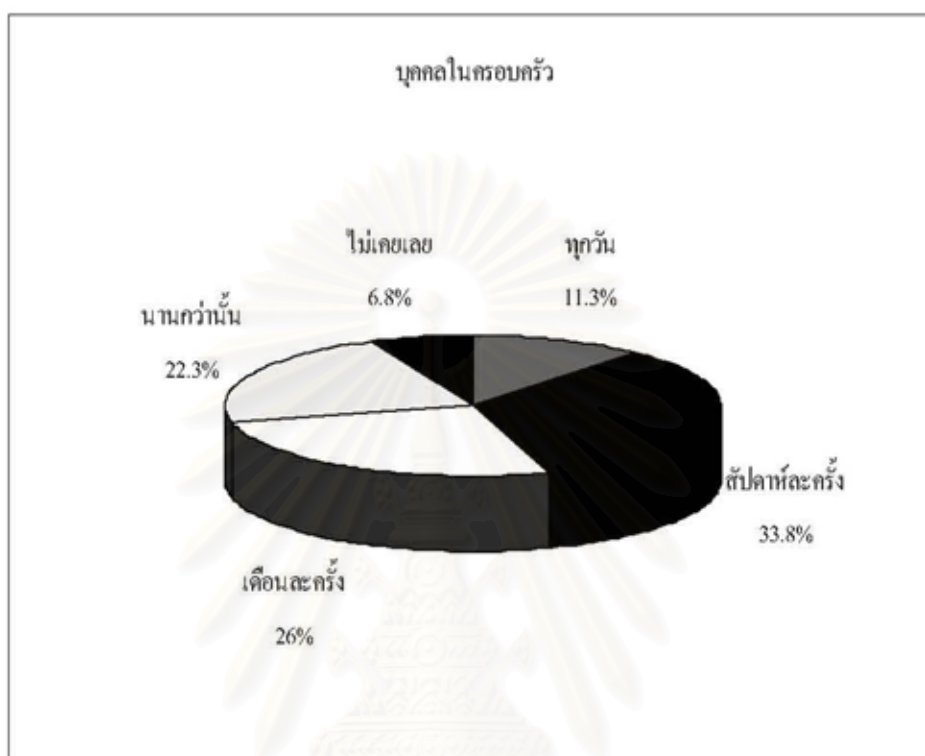

หากแยกรายละเอียดถึงกลุ่มบุคคลแต่ละประเภทของสื่อบุคคล
แผนภาพต่อไปนี้

จะพบรายละเอียดดัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

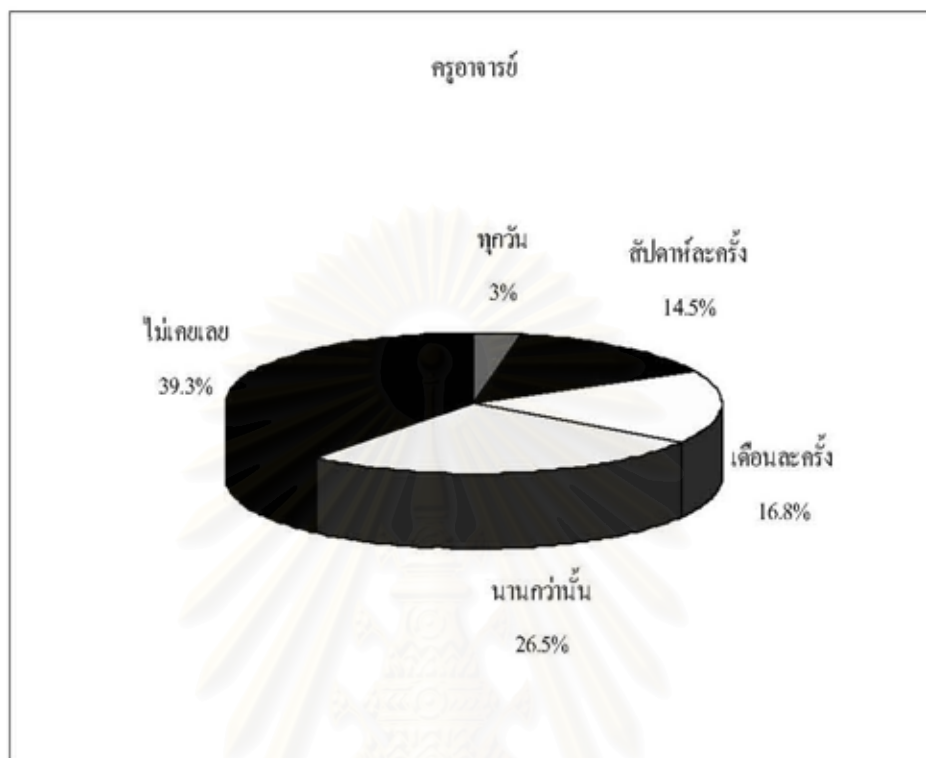
แผนภาพที่ 20 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มบุคคลในครอบครัว

จากแผนภาพที่ 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มบุคคลในครอบครัว โดยเปิดรับสัปดาห์ละครั้งมากที่สุด ร้อยละ 33.8 รองลงมา คือ เปิดรับเดือนละครั้ง ร้อยละ 26 เปิดรับนานกว่านั้น ร้อยละ 22.3 เปิดรับทุกวัน ร้อยละ 11.3 และไม่เคยเปิดรับเลย ร้อยละ 6.8 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

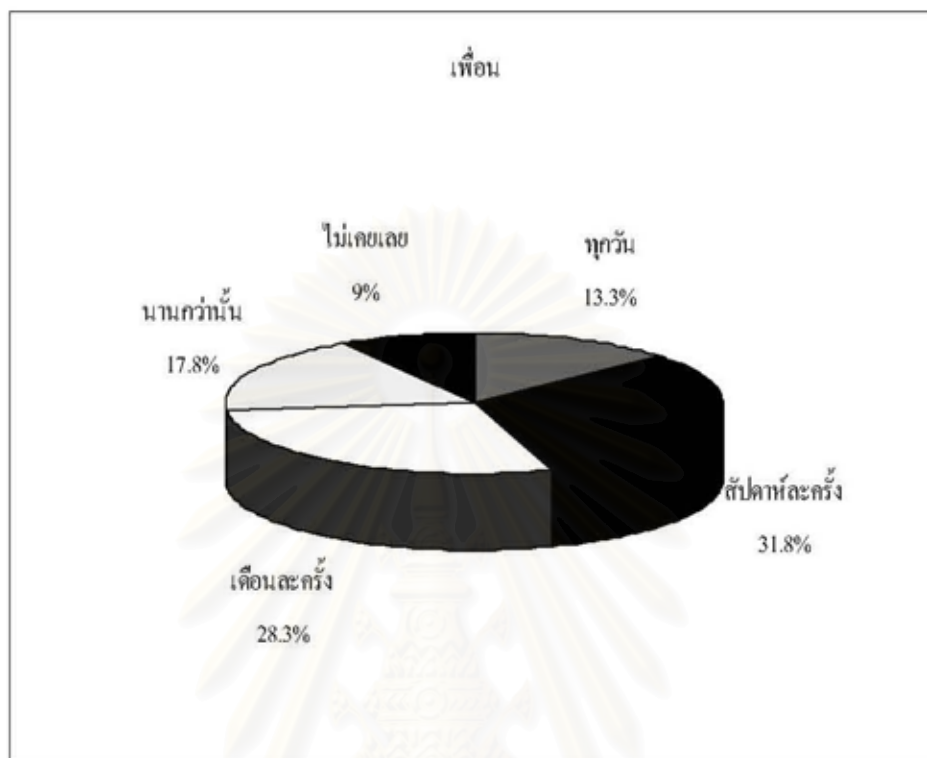
แผนภาพที่ 21 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มครูอาจารย์

จากแผนภาพที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มครูอาจารย์ โดยไม่เคยเปิดรับเลขมากที่สุด ร้อยละ 39.3 รองลงมา คือ เปิดรับนานกว่านั้น ร้อยละ 26.5 เปิดรับเดือนละครั้ง ร้อยละ 16.8 เปิดรับสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 14.5 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 3 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

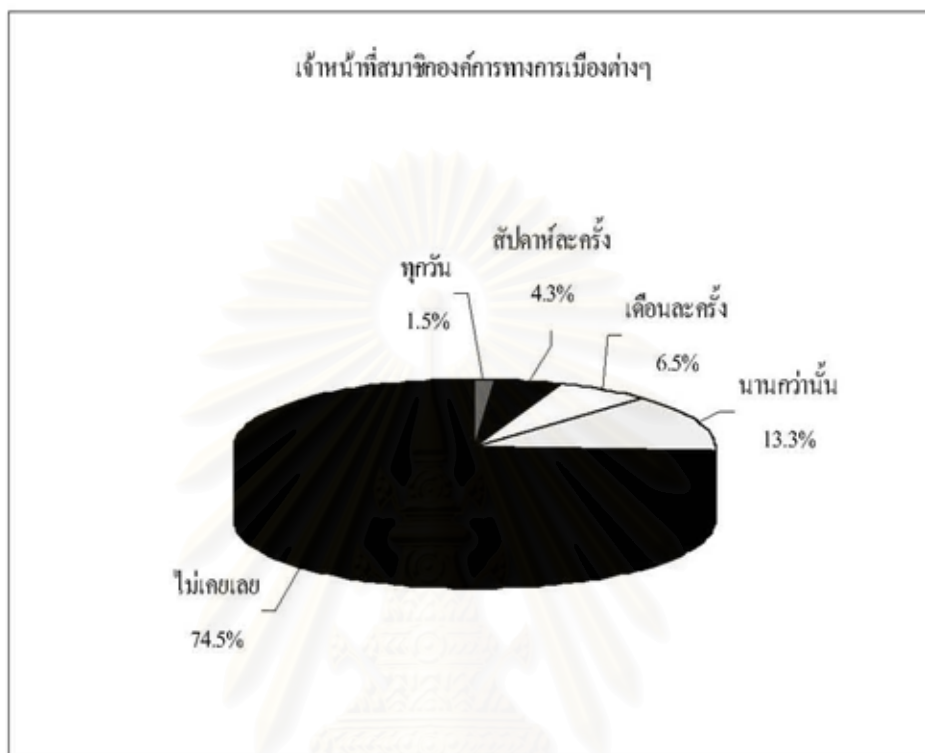
แผนภาพที่ 22 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มเพื่อน

จากแผนภาพที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มเพื่อน โดยเปิดรับสัปดาห์ละครั้งมากที่สุด ร้อยละ 31.8 รองลงมา คือ เปิดรับเดือนละครั้ง ร้อยละ 28.3 เปิดรับนานกว่านั้น ร้อยละ 17.8 เปิดรับทุกวัน ร้อยละ 13.3 และไม่เคยเปิดรับเลย ร้อยละ 9 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

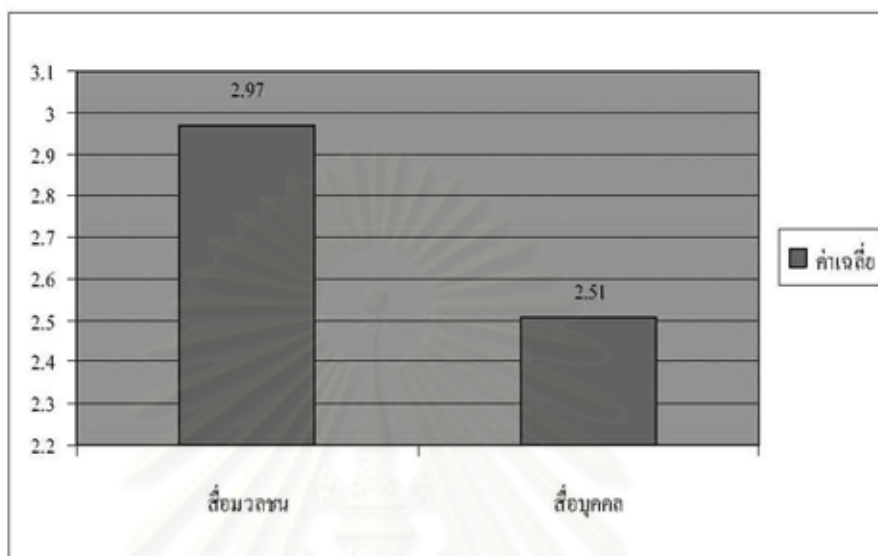
แผนภาพที่ 23 แสดงความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ

จากแผนภาพที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ โดยไม่เคยเปิดรับเลยมากที่สุด ร้อยละ 74.5 รองลงมา คือ เปิดรับนานกว่านั้น ร้อยละ 13.3 เปิดรับเดือนละครั้ง ร้อยละ 6.5 เปิดรับสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 4.3 และเปิดรับทุกวัน ร้อยละ 1.5 ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มนี้จัดอยู่ในระดับต่ำมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

จากแผนภาพที่ 24 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลเล็กน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.97 และค่าเฉลี่ย 2.51 ตามลำดับ

สำหรับภาพรวมของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลนั้นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ผลการวิเคราะห์จิตสำนึกประชาธิปไตย

เป็นการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องการมีจิตสำนึกประชาธิปไตย โดยวัดจากการมีความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจิตสำนึกประชาธิปไตย

ประเด็น	เห็นด้วยอย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับ จิตสำนึก ประชาธิปไตย
1. วิกฤตการณ์ทางการเมืองในปี 2549 เป็นเรื่องจำเป็นที่นิสิต นักศึกษา ต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขด้วย	116 (29.0)	221 (55.3)	47 (11.8)	14 (3.5)	2 (0.5)	400 (100)	4.09	สูง
2. หากได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่	81 (20.3)	175 (43.8)	117 (29.3)	22 (5.5)	5 (1.3)	400 (100)	3.76	สูง
3. ถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ ฯ จะรีบดำเนินการทันที	18 (4.5)	106 (26.5)	193 (48.3)	60 (15.0)	23 (5.8)	400 (100)	3.09	ปานกลาง
4. การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายรวมทั้งนิสิต นักศึกษาด้วย	104 (26.0)	182 (45.5)	78 (19.5)	31 (7.8)	5 (1.3)	400 (100)	3.87	สูง

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจิตสำนึกประชาธิปไตย
(ต่อ)

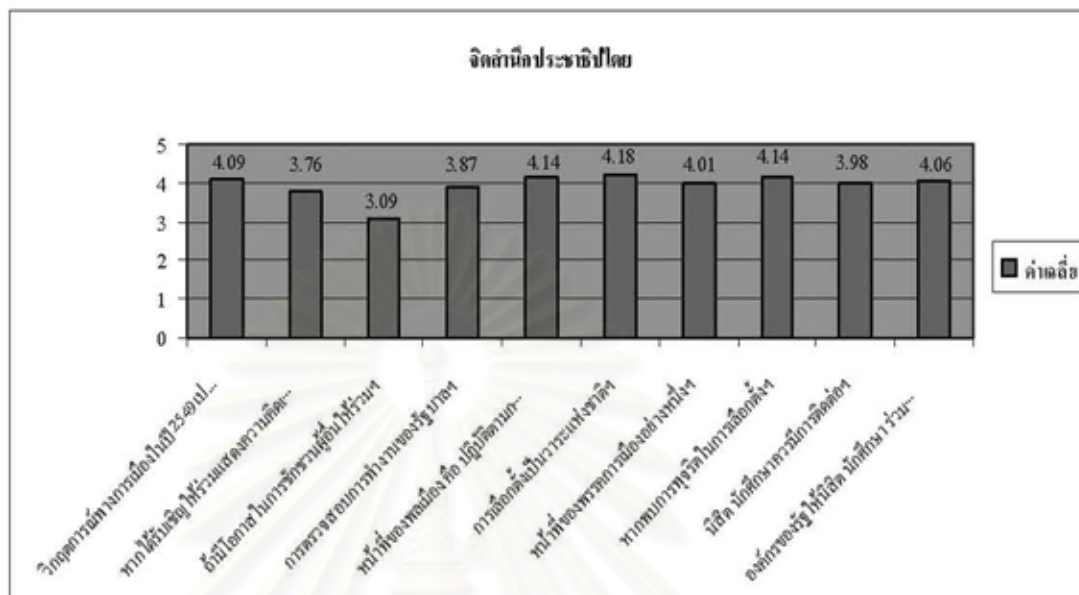
ประเด็น	เห็น ด้วย อย่าง มาก	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เลย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับ จิตสำนึก ประชาธิปไตย
5. หน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ป้องกันประเทศรับราชการ ทหาร เสียภาษีอากร พักภัย ปกป้อง สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	158 (39.5)	165 (41.3)	53 (13.3)	22 (5.5)	2 (0.5)	400 (100)	4.14	สูง
6. การเลือกตั้งเป็นวาระ แห่งชาติและเป็นภาระทาง การเมืองของประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตย	170 (42.5)	160 (40.0)	46 (11.5)	18 (4.5)	6 (1.5)	400 (100)	4.18	สูง
7. หน้าที่ของพรรค การเมืองอย่างหนึ่ง คือ การส่งเสริมและกระตุ้นให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมือง	131 (32.8)	169 (42.3)	75 (18.8)	23 (5.8)	2 (0.5)	400 (100)	4.01	สูง
8. หากพบการทุจริตในการ เลือกตั้ง จะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ ที่เกี่ยวข้อง	159 (39.8)	150 (37.5)	80 (20.0)	9 (2.3)	2 (0.5)	400 (100)	4.14	สูง
9. นิสิต นักศึกษาควรมีการ ติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับ กิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ทราบความ เคลื่อนไหวทางการเมือง ตลอดเวลา	113 (28.3)	193 (48.3)	68 (17.0)	25 (6.3)	1 (0.3)	400 (100)	3.98	สูง

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจิตสำนึกประชาธิปไตย (ต่อ)

ประเด็น	เห็น ด้วย อย่าง มาก	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เลย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับ จิตสำนึก ประชาธิปไตย
10. องค์กรของรัฐ ให้นิสิต นักศึกษา ร่วมแสดงความ คิดเห็นในการพัฒนา การเมืองถือว่าเป็น ประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และประเทศชาติ	136 (34.0)	177 (44.3)	67 (16.8)	16 (4.0)	4 (1.0)	400 (100)	4.06	สูง
รวม							3.93	สูง

จากตารางที่ 11 พบว่า ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทางด้านจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.93 โดยความสำนึกเรื่อง การเลือกตั้งเป็นวาระแห่งชาติและเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมา คือ ความสำนึกเรื่อง หน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายป้องกันประเทศรับราชการทหาร เสียภาษีอากรพิทักษ์ ปกป้อง สืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับเรื่อง หากพบการทุจริตในการเลือกตั้ง จะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเท่ากัน ค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนความสำนึกเรื่อง ถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ จะรีบดำเนินการทันที น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.09 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 25

แผนภาพที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจิตสำนึกประชาธิปไตย

หากแยกรายละเอียดถึงแต่ละประเด็นของจิตสำนึกประชาธิปไตย จะพบรายละเอียดดัง
แผนภาพต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

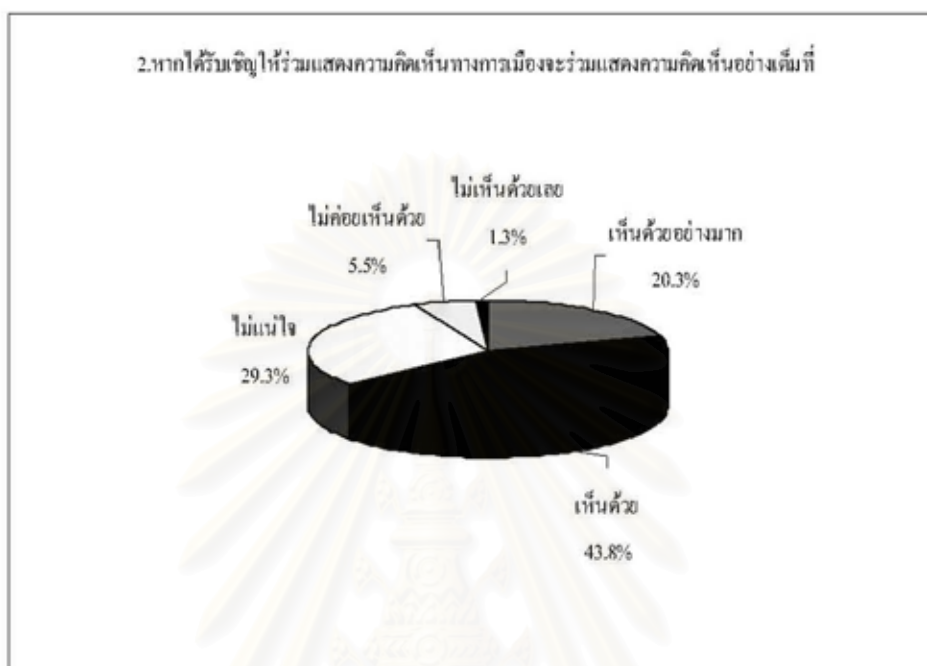
แผนภาพที่ 26 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องวิกฤตการณ์ทางการเมืองในปี 2549 เป็นเรื่องจำเป็นที่นิสิต นักศึกษา ต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขด้วย

จากแผนภาพที่ 26 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง วิกฤตการณ์ทางการเมืองในปี 2549 เป็นเรื่องจำเป็นที่นิสิต นักศึกษา ต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขด้วย โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 55.3 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 29 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 11.8 ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 3.5 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 0.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 27 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องหากได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

จากแผนภาพที่ 27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง หากได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 43.8 รองลงมา คือ 'ไม่แน่ใจ' ร้อยละ 29.3 เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 20.3 'ไม่ค่อยเห็นด้วย' ร้อยละ 5.5 และ 'ไม่เห็นด้วยเลย' ร้อยละ 1.3 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

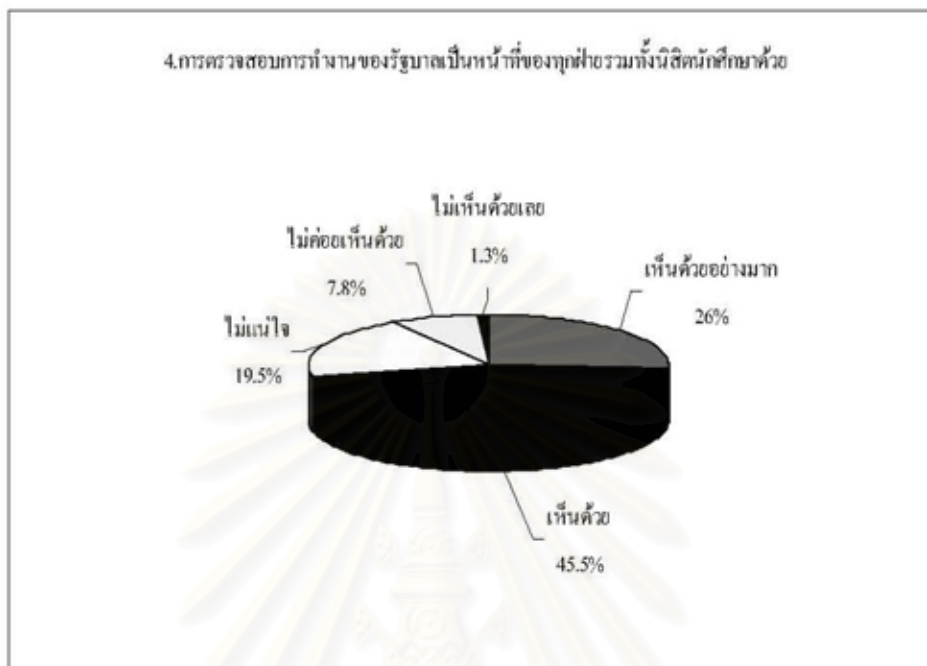
แผนภาพที่ 28 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ ฯ จะรีบดำเนินการทันที

จากแผนภาพที่ 28 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง ถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ ฯ จะรีบดำเนินการทันที โดยไม่แน่ใจมากที่สุด ร้อยละ 48.3 รองลงมา คือ เห็นด้วย ร้อยละ 26.5 'ไม่ค่อยเห็นด้วย' ร้อยละ 15 'ไม่เห็นด้วยเลย' ร้อยละ 5.8 และเห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 4.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

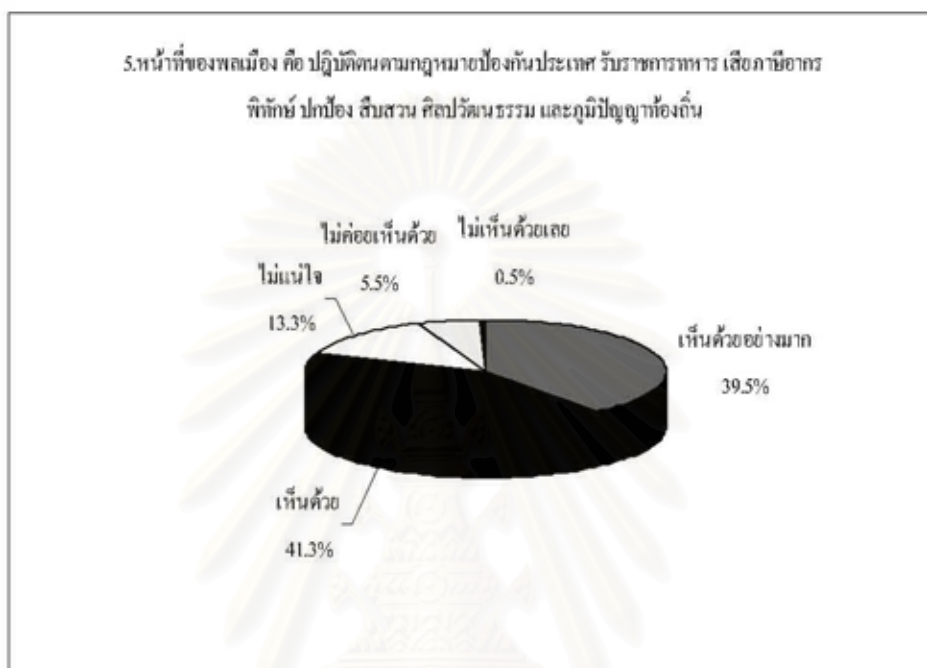
แผนภาพที่ 29 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายรวมทั้งนิสิต นักศึกษาด้วย

จากแผนภาพที่ 29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง การตรวจสอบการทำงาน of รัฐบาลเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายรวมทั้งนิสิต นักศึกษาด้วย โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 26 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 19.5 ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 7.8 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 1.3 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 30 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องหน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายป้องกันประเทศรับราชการทหาร เสียภาษีอากร พักผ่อน สืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากแผนภาพที่ 30 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง หน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายป้องกันประเทศรับราชการทหาร เสียภาษีอากร พักผ่อน สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 41.3 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 39.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.3 ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 5.5 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 0.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 31 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องการเลือกตั้งเป็นวาระแห่งชาติและเป็น
ภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

จากแผนภาพที่ 31 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง การเลือกตั้งเป็นวาระ
แห่งชาติและเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย โดยเห็นด้วยอย่างมาก
มีมากที่สุด ร้อยละ 42.5 รองลงมา คือ เห็นด้วย ร้อยละ 40 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 11.5 ไม่ค่อยเห็นด้วย
ร้อยละ 4.5 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 1.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

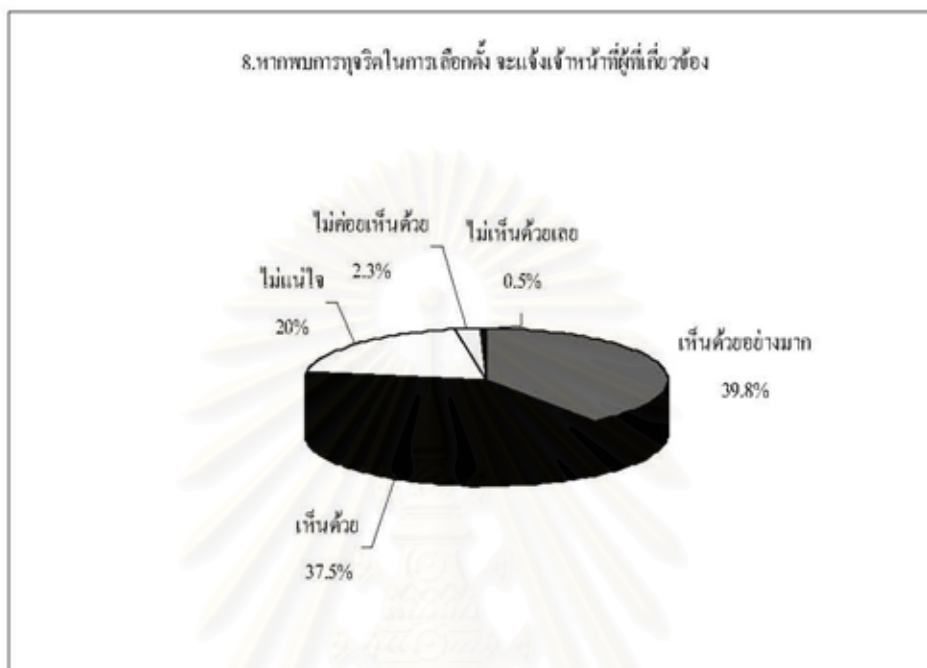
แผนภาพที่ 32 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องหน้าที่ของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง คือ การส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

จากแผนภาพที่ 32 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง หน้าที่ของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง คือ การส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 42.3 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 32.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 18.8 ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 5.8 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 0.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 33 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องหากพบการทุจริตในการเลือกตั้ง จะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากแผนภาพที่ 33 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง หากพบการทุจริตในการเลือกตั้ง จะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเห็นด้วยอย่างมากมีมากที่สุด ร้อยละ 39.8 รองลงมา คือ เห็นด้วย ร้อยละ 37.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 20 ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 2.3 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 0.5 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 34 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่องนิสิต นักศึกษาควรมีการติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา

จากแผนภาพที่ 34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง นิสิต นักศึกษาควรมีการติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 48.3 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 28.3 'ไม่แน่ใจ' ร้อยละ 17 'ไม่ค่อยเห็นด้วย' ร้อยละ 6.3 และ 'ไม่เห็นด้วยเลย' ร้อยละ 0.3 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 35 แสดงร้อยละของจิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่ององค์กรของรัฐ ให้นิสิต นักศึกษา ร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการเมืองถือว่าเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และประเทศชาติ

จากแผนภาพที่ 35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี จิตสำนึกประชาธิปไตย เรื่อง องค์กรของรัฐ ให้นิสิต นักศึกษา ร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการเมืองถือว่าเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และประเทศชาติ โดยเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 44.3 รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างมาก ร้อยละ 34 'ไม่แน่ใจ' ร้อยละ 16.8 'ไม่ค่อยเห็นด้วย' ร้อยละ 4 และ 'ไม่เห็นด้วยเลย' ร้อยละ 1 ซึ่งจิตสำนึกประชาธิปไตยเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมือง

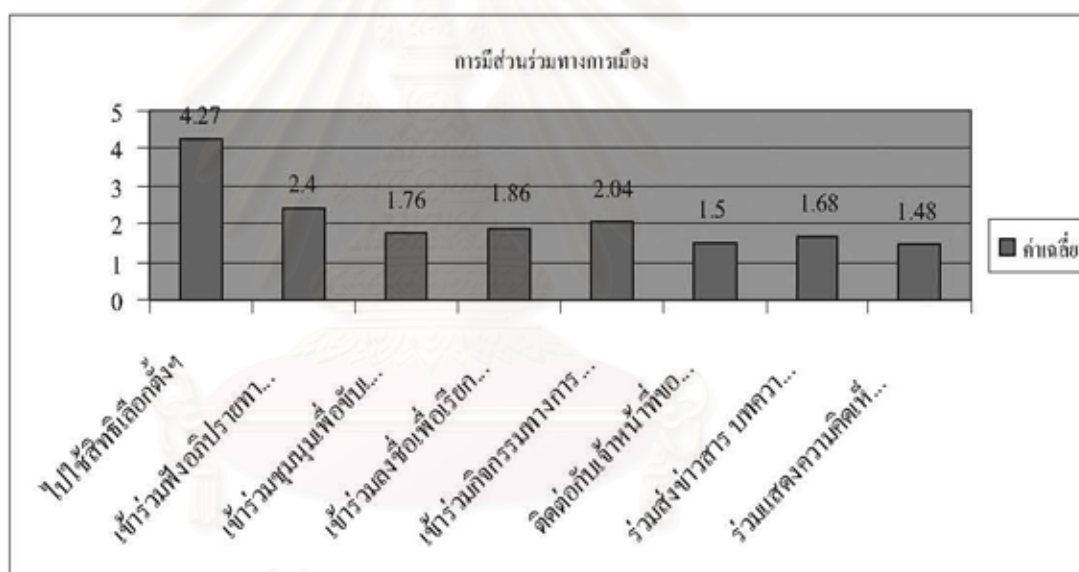
เป็นการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยวัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางการเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเด็น	เป็นประจำ	บ่อย	เป็นครั้งเป็นคราว	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ค่าเฉลี่ย (1-5)	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
1. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สว. สส. เป็นต้น	217 (54.3)	101 (25.3)	62 (15.5)	11 (2.8)	9 (2.1)	400 (100)	4.27	สูง
2. เข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง	10 (2.5)	37 (9.3)	158 (39.5)	95 (23.8)	100 (25.0)	400 (100)	2.40	ต่ำ
3. เข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง	2 (0.5)	29 (7.3)	78 (19.5)	53 (13.3)	238 (59.5)	400 (100)	1.76	ต่ำ
4. เข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น	24 (6.0)	33 (8.3)	60 (15.0)	30 (7.5)	253 (63.3)	400 (100)	1.86	ต่ำ

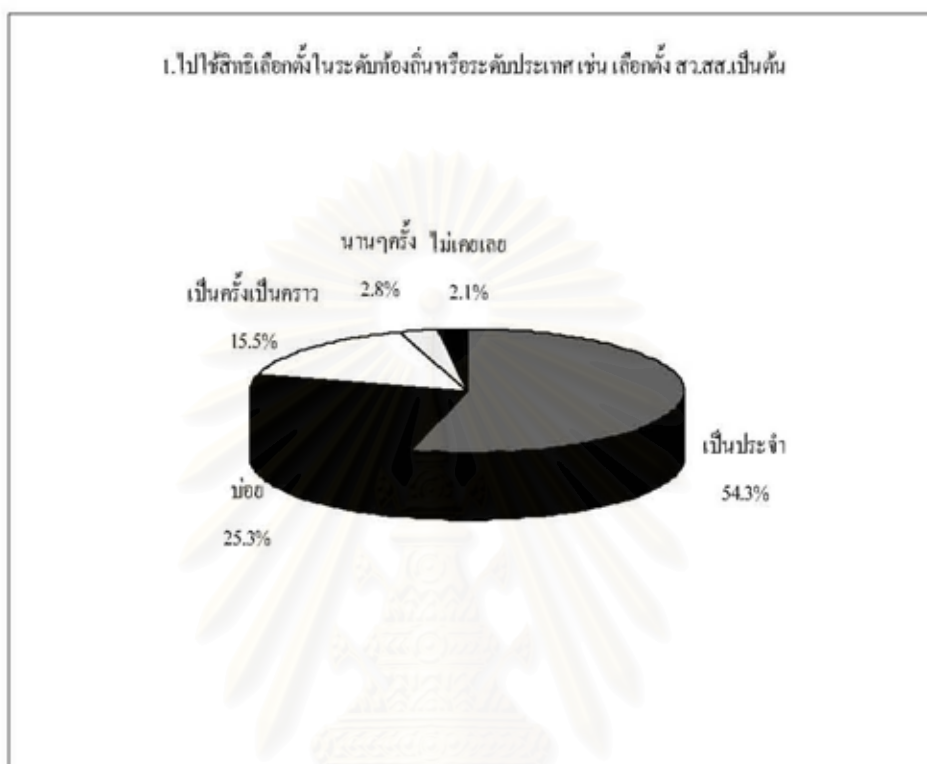
จากตารางที่ 12 พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมา คือ เข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง ค่าเฉลี่ย 2.40 และกิจกรรมทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แล้วส่งความเห็นไปที่องค์กรของรัฐ ค่าเฉลี่ย 1.48 สำหรับภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.12 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 36

แผนภาพที่ 36 แสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง

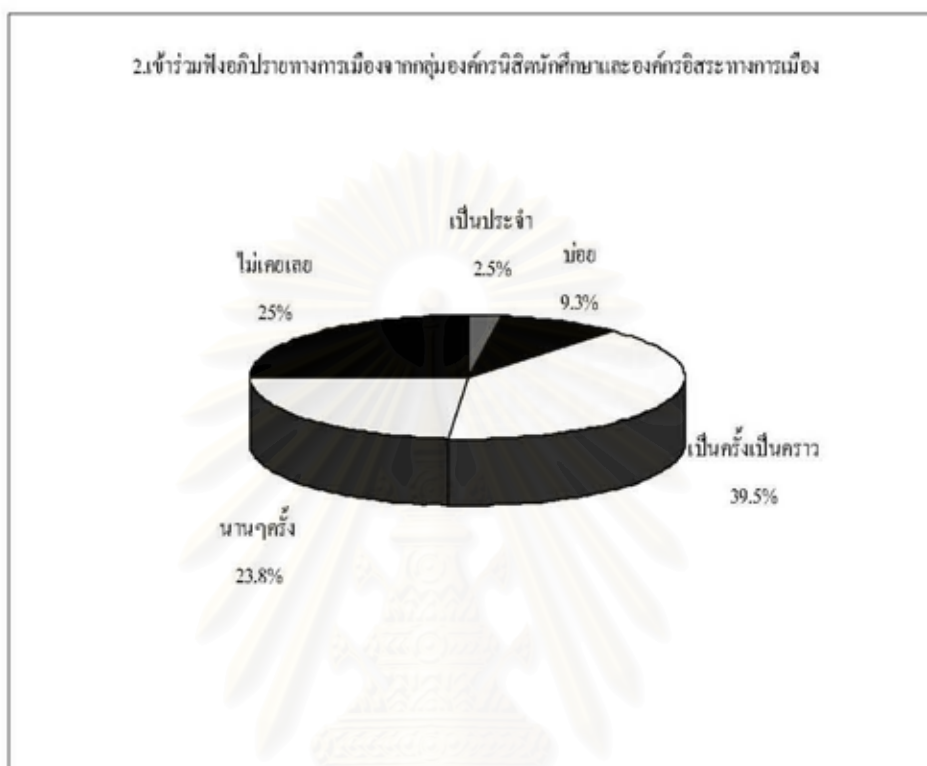
หากแยกรายละเอียดถึงแต่ละประเด็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะพบรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 37 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สว. สส. เป็นต้น

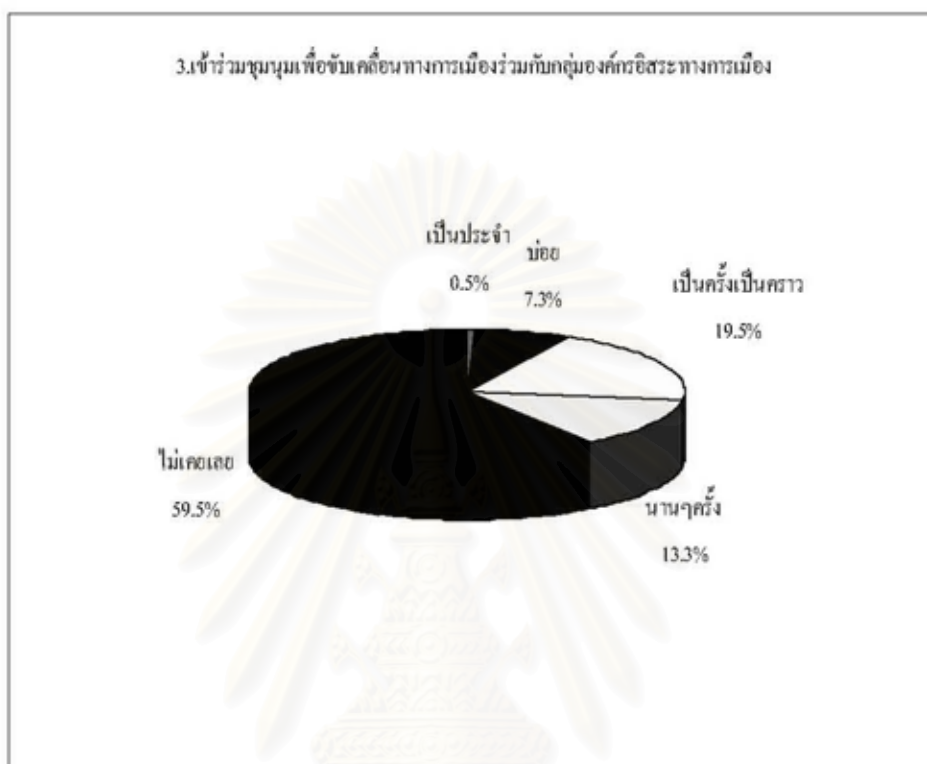
จากแผนภาพที่ 37 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่อง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สว. สส. เป็นต้น โดยเข้าร่วมเป็นประจำมากที่สุด ร้อยละ 54.3 รองลงมา คือ เข้าร่วมบ้าง ร้อยละ 25.3 เข้าร่วมเป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 15.5 นานๆครั้ง เข้าร่วม ร้อยละ 2.8 และไม่เคยเข้าร่วมเลย ร้อยละ 2.1 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับสูง

แผนภาพที่ 38 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง

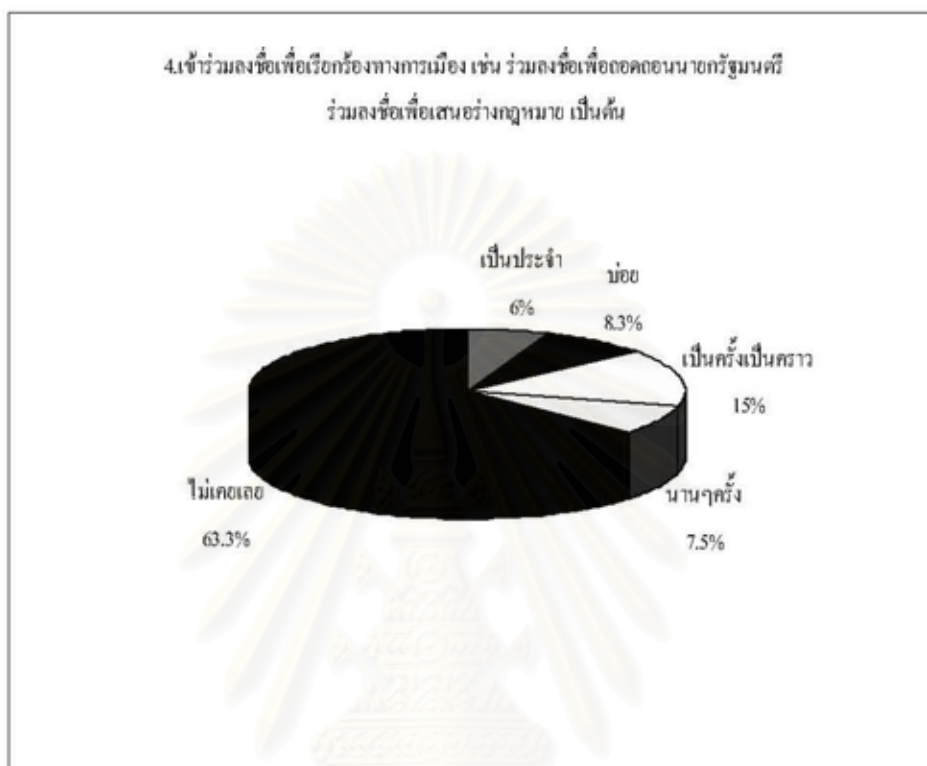
จากแผนภาพที่ 38 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมืองโดยเข้าร่วมเป็นครั้งเป็นคราวมากที่สุด ร้อยละ 39.5 รองลงมา คือ 'ไม่เคยเข้าร่วมเลย' ร้อยละ 25 'นานครั้งเข้าร่วม' ร้อยละ 23.8 เข้าร่วมบ่อย ร้อยละ 9.3 และเข้าร่วมเป็นประจำ ร้อยละ 2.5 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

แผนภาพที่ 39 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง

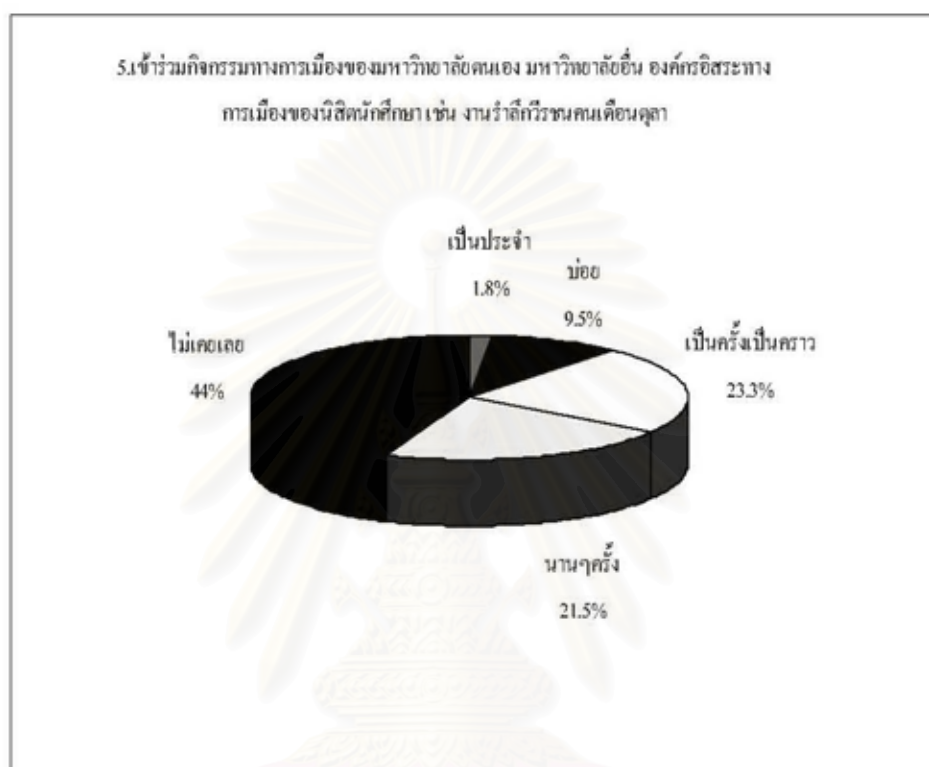
จากแผนภาพที่ 39 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง โดยไม่เคยเข้าร่วมเลยมากที่สุด ร้อยละ 59.5 รองลงมา คือ เข้าร่วมเป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 19.5 นานครั้งเข้าร่วม ร้อยละ 13.3 เข้าร่วมบ่อย ร้อยละ 7.3 และเข้าร่วมเป็นประจำ ร้อยละ 0.5 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

แผนภาพที่ 40 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น

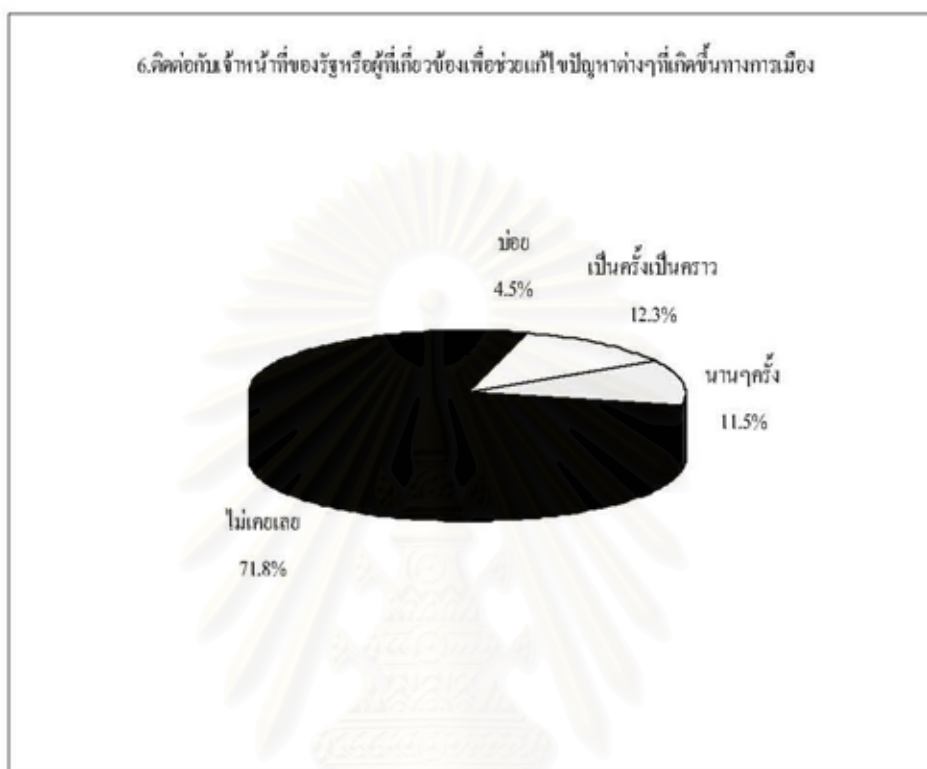
จากแผนภาพที่ 40 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น โดยไม่เคยเข้าร่วมเลยมากที่สุด ร้อยละ 63.3 รองลงมา คือ เข้าร่วมเป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 15 เข้าร่วมบ่อย ร้อยละ 8.3 นานครั้งเข้าร่วม ร้อยละ 7.5 และเข้าร่วมเป็นประจำ ร้อยละ 6 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

แผนภาพที่ 41 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเอง มหาวิทยาลัยอื่นองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เช่นงานรำลึกวีรชนคนเดือนตุลา

จากแผนภาพที่ 41 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเอง มหาวิทยาลัยอื่นองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เช่นงานรำลึกวีรชนคนเดือนตุลา โดยไม่เคยเข้าร่วมเลยมากที่สุด ร้อยละ 44 รองลงมา คือ เข้าร่วมเป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 23.3 นานๆครั้งเข้าร่วม ร้อยละ 21.5 เข้าร่วมบ่อย ร้อยละ 9.5 และเข้าร่วมเป็นประจำ ร้อยละ 1.8 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

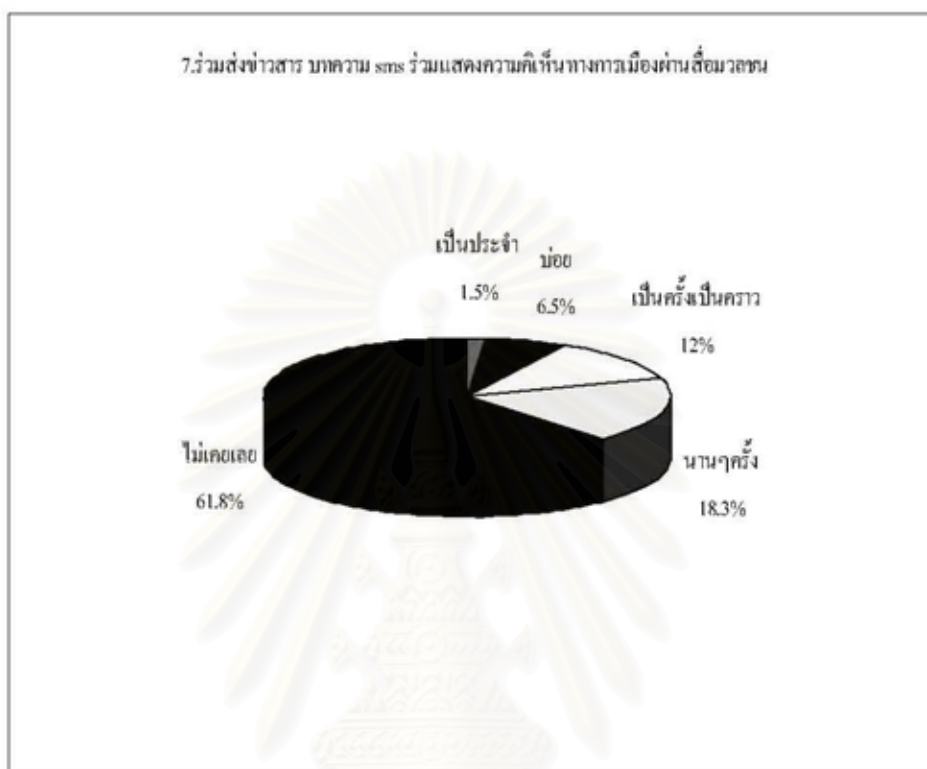
แผนภาพที่ 42 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง

จากแผนภาพที่ 42 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง โดยไม่เคยเลยมากที่สุด ร้อยละ 71.8 รองลงมา คือ เป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 12.3 นานครั้ง ร้อยละ 11.5 และบ่อย ร้อยละ 4.5 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

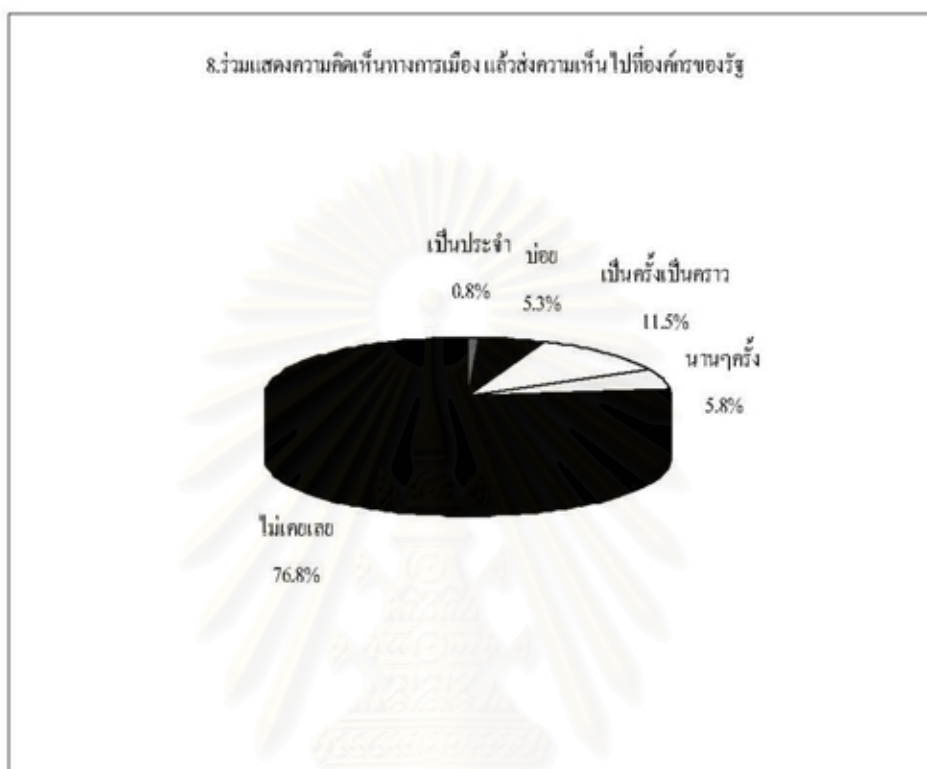
แผนภาพที่ 43 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการร่วมส่งข่าวสาร บทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

จากแผนภาพที่ 43 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการร่วมส่งข่าวสาร บทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน โดยไม่เคยเลยมากที่สุด ร้อยละ 61.8 รองลงมา คือ นานๆครั้ง ร้อยละ 18.3 เป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 12 บ่อย ร้อยละ 6.5 และเป็นประจำ ร้อยละ 1.5 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 44 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แล้วส่งความเห็นไปท้องถิ่นของรัฐ

จากแผนภาพที่ 44 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แล้วส่งความเห็นไปท้องถิ่นของรัฐ โดยไม่เคยเลยมากที่สุด ร้อยละ 76.8 รองลงมา คือ เป็นครั้งเป็นคราว ร้อยละ 11.5 นานๆครั้ง ร้อยละ 5.8 บ่อย ร้อยละ 5.3 และเป็นประจำ ร้อยละ 0.8 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตารางที่ 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปร/ค่าสถิติ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา	
	R	P
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน	.356**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 13 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1. และเป็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก นั้นหมายความว่า นิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้าม หากนิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนน้อย ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยตามไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจัดอยู่ในระดับต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตารางที่ 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปร/ค่าสถิติ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา	
	R	P
การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล	.346**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 14 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2. และเป็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก นั้นหมายความว่า นิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมาก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้าม หากนิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อคนลน้อย ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยตามไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจัดอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตารางที่ 15 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปร/ค่าสถิติ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา	
	R	P
จิตสำนึกประชาธิปไตย	.135**	.007

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 15 พบว่า จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3. และเป็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก นั่นหมายความว่า นิสิต นักศึกษาที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยมาก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้าม หากนิสิต นักศึกษาที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยน้อย ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยตามไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจัดอยู่ในระดับต่ำมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

ตารางที่ 16 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง กับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

ตัวแปร/ค่าสถิติ	จิตสำนึกประชาธิปไตย	
	R	P
การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	.303**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 16 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 4. และเป็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก นั้นหมายความว่า นิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมาก ก็จะมีจิตสำนึกประชาธิปไตยมากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้าม หากนิสิต นักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองน้อย ก็จะมีจิตสำนึกประชาธิปไตยน้อยตามไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจัดอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมือง
ยุคลาธารัฐบาลทักษิณ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวัดตัวแปรเพียงครั้งเดียว (One – Shot Study) โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire)เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิต นักศึกษา ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน รายงานผลการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายกลุ่มตัวอย่างทางด้านลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการทดสอบสมมติฐานนั้น ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlations) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

• ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 รองลงมา คือ กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 2 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 คณะหรือสาขาวิชาที่ศึกษาพบมากที่สุด คือ คณะทางด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี/บริหารธุรกิจ รองลงมา คือ คณะนิติศาสตร์ และนิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ตามลำดับ มากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท รองลงมาคือค่าใช้จ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีงานอดิเรกที่ทำมากที่สุด คือ ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ รองลงมา คือ ดูหนัง เล่นเกมส์/เล่นอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ ซึ่งมีจำนวนมากเกือบร้อยละเต็ม

กิจกรรมที่นัสนักศึกษากระทำนอกเหนือจากการศึกษา ที่มีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ อ่านหนังสือ ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง หรือมีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับการเมืองน้อย ได้แก่ ดูหนัง เล่นเกมส์/เล่นอินเทอร์เน็ต ซอปปิง เล่นกีฬา

• การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลนั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนสูงกว่าสื่อบุคคลเล็กน้อย

การวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ประเภทสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อนิเทศสาร/วารสาร ตามลำดับ และการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนที่น้อยที่สุด คือ สื่อวิทยุ

ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดแยกย่อยถึงประเภทของรายการจะพบว่า สื่อโทรทัศน์ ประเภท รายการข่าวประจำวันมีระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับสูง และสูงกว่าสื่อ หนังสือพิมพ์ด้วย

สำหรับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ข่าวสารทางการเมือง โดยการติดต่อกับเพื่อน มากที่สุด รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว ซึ่ง ใกล้เคียงกัน และอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจาก ครูอาจารย์เจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ อยู่ในระดับต่ำถึงต่ำมาก ตามลำดับ

• จิตสำนึกประชาธิปไตย

ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทางด้านจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ซึ่งหาก พิจารณาในแต่ละประเด็นจะพบว่า ทุกประเด็นกลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ทั้งหมด ยกเว้น ประเด็นเรื่อง ถ้ามีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ จะรีบดำเนินการทันที จิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับประเด็นอื่นๆที่จิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงนั้น พบว่า ความสำนึก เรื่อง การเลือกตั้งเป็นวาระแห่งชาติและเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบ ประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงที่สุด รองลงมา คือ เรื่อง หน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายป้องกันประเทศรับราชการทหาร เสียภาษีอากร พักภัย ปกป้อง สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับเรื่อง หากพบการทุจริตในการเลือกตั้ง จะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนความสำนึกเรื่อง หากได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองจะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็ยังจัดอยู่ใน ระดับสูง เช่นกัน

• การมีส่วนร่วมทางการเมือง

กิจกรรมทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งใน ระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นอยู่ในระดับสูง ส่วนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ อาทิ การเข้า ร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง การเข้า ร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง เข้าร่วมลงชื่อเพื่อ

เรียกโครงการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเองหรือมหาวิทยาลัยอื่นหรือองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เช่นงานรำลึกวีรชนคนเดือนตุลา และการร่วมส่งข่าวสารบทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน นั้น ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

นอกจากนี้กิจกรรมทางการเมืองอย่าง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง การร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แล้วส่งความเห็นไปที่องค์กรของรัฐ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำมาก สำหรับภาพรวมทั้งหมดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นอยู่ในระดับต่ำ

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาก จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ในทางตรงข้าม หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนน้อย จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1. และค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมาก จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ในทางตรงข้าม หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลน้อย จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2. และค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากนิสิต นักศึกษามีจิตสำนึกประชาธิปไตยมาก จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ในทางตรงข้าม หากนิสิต นักศึกษามีจิตสำนึกประชาธิปไตยน้อย จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3. และค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก

สมมติฐานที่ 4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมาก จะมีจิตสำนึกประชาธิปไตยมาก ในทางตรงข้าม หากนิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองน้อย จะมีจิตสำนึกประชาธิปไตยน้อย จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 4. และค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผล

• การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน สูงกว่าสื่อบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อนิตยสาร/วารสาร ตามลำดับ สื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองน้อยที่สุด คือ สื่อวิทยุ แต่หากพิจารณารายละเอียดจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ประเภทสื่อโทรทัศน์ รายการข่าวประจำวัน อยู่ในระดับสูง สำหรับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากเพื่อน มากที่สุด รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว ซึ่งใกล้เคียงกัน อยู่ใน

ระดับปานกลาง ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่สมาชิกองค์การทางการเมืองต่างๆ อยู่ในระดับต่ำ และต่ำมาก ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ประเภทสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด อาจเนื่องมาจากการจัดเก็บข้อมูลกระทำภายหลังจากการปฏิรูปการปกครองซึ่งผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตที่นิสิต นักศึกษาหรือผู้รับสาร มีความต้องการข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์หรือติดตามข้อมูลที่มีความทันสมัย และเมื่อผ่านพ้นช่วงเวลานั้นไปแล้วผู้รับสารจะเปลี่ยนการรับสารจากทันต่อเหตุการณ์มาเป็นรายละเอียดของข้อมูลมากกว่าความสดเพื่อที่จะสามารถนำสารที่ได้รับไปประมวลต่อไป

การที่นิสิต นักศึกษาเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลนั้น เป็นกรณีการเปิดรับข่าวสาร 2 แบบ คือ แบบทางเดียว ผ่านทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ที่ไม่เปิดให้แสดงความคิดเห็นหรือสื่อสารกลับ(Feedback) และแบบสองทางคือ ผ่านทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นหรือสื่อสารกลับ(Feedback) ส่วนการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคลเพราะว่าเปิดรับได้ง่ายกว่ารวมทั้งมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากสื่อมวลชนจะได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวโดยตรง นอกจากนักศึกษายังจะได้รับจากสื่อบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวเอง โดยเฉพาะข่าวสารด้านการเมืองที่ต้องมีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ Rogers(1971:252) ได้อธิบายประสิทธิภาพของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ แต่สื่อบุคคลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ในบางครั้งข่าวสารจากสื่อมวลชนจะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็น(opinion leaders) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนอยู่มาก (ประมะ สตะเวทิน, 2533 : 157-158) การที่นิสิต นักศึกษา เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนสูงกว่าสื่อบุคคล อาจเป็นเพราะสื่อมวลชนเป็นแหล่งข่าวสารทางการเมืองที่น่าเชื่อถือโดยอิงแหล่งที่มาของข่าวสาร จึงมีความเชื่อถือสูง โดยเฉพาะเรื่องภาพและเสียงที่สามารถพิสูจน์และเห็นภาพได้ จึงทำให้นิสิต นักศึกษา เกิดความมั่นใจว่าข่าวที่เสนอทางสื่อมวลชนเป็นความจริง (พัชนี เขยจรยา และคณะ, 2533 : 49) แต่เมื่อดูภาพรวมของระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจะพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น แสดงว่านิสิต นักศึกษาอาจมีความสนใจในเรื่องทางการเมืองไม่มากนัก สังเกตได้จากผลการวิจัยลักษณะทางประชากรด้านงานอดิเรกของนิสิต นักศึกษาซึ่งพบว่า กิจกรรมที่ทำมากที่สุด 3 อันดับแรก ล้วนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับความบันเทิง ซึ่งได้แก่ ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ ดูหนัง เล่นเกมส์/เล่นอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ แต่กิจกรรมดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ ถือว่าพอจะได้รับข่าวสารทางการเมืองบ้าง

สำหรับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการข่าวประจำวันนั้น มีการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะด้วยสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นมีการเคลื่อนไหวจากกลุ่มหรือฝ่ายต่างๆอยู่ตลอดเวลา ทำให้นิสิต นักศึกษา เกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นและติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสถานการณ์กลุ่มเครือ ความไม่ชัดเจนของเหตุการณ์ที่อึมครึม ฉะนั้นการติดตามข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ก็เพื่อต้องการให้ประจักษ์แก่ตาตัวเอง ประกอบกับรายการข่าวประจำวันนั้นมีการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในปริมาณความถี่มาก กล่าวคือออกอากาศทุกสถานีและทุกวัน เมื่อเทียบกับรายการประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นรายการวิเคราะห์ข่าว รายการสัมภาษณ์พิเศษ ที่มีบางสถานี บางวัน หรือเฉพาะโอกาสสำคัญจริงๆ ทำให้มีโอกาสได้ดูน้อย อีกทั้งโทรทัศน์ยังเป็นหนทางที่จะเปิดรับได้ง่ายและรวดเร็วกว่าสื่ออื่น โดยเฉพาะมีการตัดภาพเมื่อมีข่าวสารด่วนในระหว่างการออกอากาศของรายการปกติ ดังนั้นนิสิต นักศึกษา จึงมีโอกาสเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการข่าวประจำวันได้สูงเพราะมีรายละเอียดมากกว่าข่าวต้นชั่วโมง

ส่วนสื่อหนังสือพิมพ์นั้น นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มากเป็นอันดับแรก แต่หากจัดระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจะพบว่าเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในคุณลักษณะของสื่อหนังสือพิมพ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ช้ากว่าสื่อโทรทัศน์ ทำให้นิสิต นักศึกษาตอบรับสื่อนี้ไม่ได้มากนัก แต่คุณลักษณะที่ตอบสนองในแง่ของการให้ข่าวสารที่มีสาระ ให้รายละเอียดมากกว่า ของเหตุการณ์และที่มาของแหล่งข่าว โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ทั้ง 2 ด้านจากหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนแต่ละฝ่าย(ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และฝ่ายต่อต้านรัฐบาล) ซึ่งสื่อหนังสือพิมพ์สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้มากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากสื่อประเภทอื่นจะถูกแทรกแซงมากกว่า และถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐในขณะนั้น นอกจากนี้สื่อหนังสือพิมพ์ยังมีความคงทนของสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งต่างจากสื่อโทรทัศน์ที่ไม่สามารถจะเรียกเนื้อหาที่ต้องการมาชมได้ หรือถ้าจะเรียกเนื้อหาที่ต้องการมาชมอีกครั้งก็ทำได้ แต่จะมีขั้นตอนที่ยากกว่าสื่อหนังสือพิมพ์ ทำให้นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์เป็นอันดับแรก นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต นักศึกษา ถือได้ว่ามีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่จะเข้าถึงสื่อหนังสือพิมพ์ได้ง่าย ไม่จำเป็นจะต้องหาซื้อมาอ่านเอง หรือหาอ่านได้ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย หรือตามสถานที่ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีราคาถูก และไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการเปิดรับ ซึ่งพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ของนิสิต นักศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Schramm(1973) ที่พบว่ายังคนมีการศึกษามากเท่าใด ก็มีแนวโน้มที่จะสนใจสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำหรับสื่อบุคคลนั้น นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าสื่อมวลชน โดยนิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากเพื่อนมากที่สุด รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มอ้างอิง(Reference-Group Theory) ของ John W. Riley, Jr. and Matilda White Riley อ้างในปรมะ สตะเวทิน (2546 : 90-91) ที่อธิบายว่าคนจะยึดถือกลุ่มปฐมนิเทศที่สำคัญๆ(the significant “primary” groups) ทั้งที่ตนเป็นสมาชิก และที่ตนอยากจะเป็นสมาชิก(the primary groups to which he belongs or aspires) เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน กลุ่มปฐมนิเทศประเภทนี้จึงเป็นกลุ่มอ้างอิง(Reference Group) สำหรับคนๆนั้น ซึ่งกลุ่มปฐมนิเทศ(Primary groups)นี้เกิดจากการรวมตัวของคนที่มีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกัน มีขนาดของสมาชิกไม่มากนัก โดยปกติไม่เกิน 12 คน ตัวอย่างของกลุ่มปฐมนิเทศได้แก่ ครอบครัว, เพื่อนบ้าน, เพื่อนสนิทในที่ทำงานหรือโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ในช่วงสถานการณ์ที่อึมครึมในขณะนั้น คนทั่วไปก็หันหน้ามาพูดคุยกันเองมากขึ้น เพื่อหาข่าวสารของข้อเท็จจริง หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงทัศนะต่างๆกันมากขึ้น ซึ่งทำให้นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางของสื่อบุคคลด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูตกานต์ ธนาโอฬาร(2536) ซึ่งศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า สื่อบุคคลที่นิสิต นักศึกษา มีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุดคือ กลุ่มเพื่อน รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว โดยมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลทั้งสองกลุ่มเป็นครั้งคราว ส่วนครูอาจารย์ เป็นสื่อบุคคลที่นิสิต นักศึกษา มีการสื่อสารทางการเมืองในระดับค่อนข้างน้อยมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และอรรถธรณ วิจักขณะ(2533) ศึกษาพบว่า บุคคลที่นิสิต นักศึกษา นำเนื้อหาจากสื่อมวลชนมาพูดคุยอยู่เสมอ คือ เพื่อน รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัว ซึ่งในกรณีนี้ประเด็นของข่าวสารทางการเมืองอาจเป็นประเด็นหนึ่งในการสนทนาในชีวิตประจำวันของนิสิต นักศึกษา

• จิตสำนึกประชาธิปไตย

จากผลการวิจัย พบว่า จิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา อยู่ในระดับสูง ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าจากกระแสการเมืองที่ร้อนแรงในช่วงปี 49 หรือที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียกว่ายุคปลายรัฐบาลทักษิณนั้น ทั้งสังคมและสื่อมวลชนให้ความสนใจเรื่องการเมืองเป็นอย่างมาก ตลอดจนองค์กรอิสระทางการเมืองต่าง ๆ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทั้งรวมตัวกันเป็นเครือข่าย หรือทั้งกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาล กลุ่มที่คัดค้านรัฐบาล และกลุ่มที่แสดงตัวเป็นกลาง ตลอดจนกลุ่มนิสิต นักศึกษาด้วยกันเองที่ออกมาแสดงความคิดเห็นหรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ในครั้งนี้ ซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต นักศึกษา เกิดจิตสำนึกประชาธิปไตยสูง

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย กล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษามีจิตสำนึกประชาธิปไตยทางด้านการเมืองสูงกว่าด้านอื่น เนื่องจากโอกาสรับรู้หรือเกี่ยวข้องกับด้านการเมืองมีมากกว่าด้านอื่นๆ อาทิ ก่อนการปฏิรูปการปกครอง รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่ในช่วงวัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ด้านอื่นไม่ใช่ว่าหน้าที่ของนักศึกษาโดยตรง อาทิ การป้องกันประเทศ การเสียภาษีอากร หรือโอกาสที่นักศึกษาเข้าไปมีบทบาทน้อย อาทิ การสืบสานศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2527) ที่กล่าวว่า จิตสำนึกของบุคคลมีความสัมพันธ์กับเวลาและสถานที่ อีกทั้งมีลักษณะไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งช่วงเวลาที่ศึกษานี้ถือได้ว่าเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ ทำให้นิสิต นักศึกษา เกิดความตื่นตัวหรือความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง นอกจากนี้กาญจนา แก้วเทพ ยังกล่าวอีกว่า บุคคลในระดับฐานะทางสังคมเดียวกัน จะมีจิตสำนึกที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ นิสิต นักศึกษา ซึ่งก็จัดได้ว่าอยู่ในฐานะทางสังคมในระดับเดียวกัน

กาญจนา แก้วเทพ (2527) กล่าวว่า จิตสำนึกในทางการเมือง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนกำลังสอดคล้องรับใช้ประโยชน์ของชนชั้นตนเองหรือชนชั้นอื่น จิตสำนึกในความหมายนี้มีลักษณะทางชนชั้นเป็นตัวกำหนด และส่วนมากเป็นความหมายทั่วไปที่ใช้ในภาษาไทยว่า คนๆ นั้นมีจิตสำนึกหรือไม่มีจิตสำนึก

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต นักศึกษา มีความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนสอดคล้องรับใช้ประโยชน์ของชนชั้นปัญญาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับสภาพของตนเองที่กำลังเป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

● การมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของนิสิต นักศึกษา มีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ยกเว้น ประเด็นในเรื่องของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ,สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) เป็นต้น นั้นอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ระบุว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หากผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิ ก็จะถูกตัดสิทธิทางการเมืองบางประการ เช่น ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ หรือไม่มีสิทธิร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมลงชื่อเพื่อขับเคลื่อนหรือแสดงนโยบายทางการเมือง แต่หากมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป ถ้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว สิทธิต่างๆ นั้นก็จะคืนกลับมา ซึ่งในช่วงแรกที่มีรัฐธรรมนูญฉบับนี้ออกมาทำให้ประชาชนตื่นตัวกันมาก เพราะกลัวกระทำผิดต่อกฎหมาย ประกอบกับมีองค์กรอิสระอย่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เข้ามารับหน้าที่จัดการเลือกตั้งอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้เกิดการรณรงค์การเลือกตั้งผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีกิจกรรมการรณรงค์ทางการเมืองของแต่ละพรรคการเมืองที่แต่ละพรรคก็มีการใช้กลยุทธ์และนโยบายต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน จึงทำให้จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประเทศสูงขึ้น อีกทั้งยังมีการไปรณรงค์หาเสียงตามสถานศึกษาต่างๆ อีกด้วย ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต นักศึกษา จึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้นตามไปด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า กิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองที่สมาชิกในครอบครัวของนิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมสูงสุด คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำได้ง่ายกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองวิธีอื่น ดังนั้น จึงทำให้นิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงตาม

ไปด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มอ้างอิง(Reference-Group Theory) ของ John W. Riley, Jr. and Matilda White Riley อังโนปรมะ สตะเวทิน (2546 : 90-91) ที่อธิบายว่าคนจะยึดถือกลุ่มปฐมนิเทศที่สำคัญเป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งกลุ่มปฐมนิเทศนี้ได้แก่ ครอบครัว

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) ครั้งที่ 2 (2 เมษายน 2549) มีผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯ ที่มีปริมาณของผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าทุกครั้ง นั้นเป็นเพราะด้วยสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น ที่การเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ถือว่าเป็นแคมเปญระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ซึ่งต้องการให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป จึงออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนสนับสนุนรัฐบาลทักษิณต่อไป กับฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ต่อต้านระบอบทักษิณ และไม่ต้องการทักษิณ ก็ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยลงคะแนนในช่องไม่เลือกผู้สมัครคนใด เพื่อต้องการแสดงให้เห็นว่า “ไม่เอาระบอบทักษิณ” จึงทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงนั่นเอง

สำหรับประเด็นอื่นๆ เช่น การเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิตนักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง ประเด็นนี้หากพิจารณาแยกกลุ่มองค์กรที่จัดอภิปรายจะพบว่าองค์กรนิสิตนักศึกษา ไม่ค่อยมีการจัดอภิปรายขึ้นเอง หรือถ้าจัดเองจะมีผู้เข้าร่วมฟังจำนวนน้อยกว่าที่กลุ่มอื่นจัด ดังนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการไปร่วมอภิปรายกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งตรงนี้ได้ได้รับความสนใจจากหลายฝ่าย แต่คนที่เข้าร่วมฟังอภิปรายส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่นิสิต นักศึกษา หรือถ้ามีก็จะเป็นกลุ่มแกนนำของนิสิต นักศึกษาเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนน้อยมาก เช่นเดียวกับประเด็นการเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง การร่วมส่งข่าวสาร บทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน เข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเองหรือมหาวิทยาลัยอื่นหรือองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เช่นงานรำลึกวีรชนคนเดือนตุลา กล่าวคือ นิสิต นักศึกษา ที่เคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางการเมืองมีเพียงกลุ่มๆ หนึ่งซึ่งน้อยมากหากเปรียบเทียบกับจำนวนนิสิต นักศึกษาทั้งหมด ประกอบกับบางกิจกรรมทางการเมืองจัดขึ้นไม่บ่อยนัก ต้องขึ้นอยู่กับเทศกาลหรือโอกาสสำคัญๆจริง เช่น งานรำลึกวีรชนคนเดือนตุลา ที่จัดปีละครั้งเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีประเด็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง , การร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แล้วส่งความเห็นไปที่องค์กรของรัฐ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำมาก ทั้งนี้วิเคราะห์ได้ว่า กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นเรื่องไกลตัว สำหรับนิสิต นักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพราะส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนเฉพาะกลุ่มที่ทำงานทางด้านนี้หรือสนใจทางด้านนี้จริงๆ ซึ่งอาจมีนิสิต นักศึกษา เข้าร่วมด้วยก็ได้ แต่เป็นจำนวนที่น้อยมาก ประกอบกับกิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่วิถีทางการเมืองของคนไทย ซึ่งถ้าจะมีส่วนร่วมได้นั้นจะมีเฉพาะคนที่เป็นแกนนำเท่านั้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกิจกรรมทางการเมืองต่างๆที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการยากลำบากในการเข้าถึงหรือต้องดำเนินการผ่านขั้นตอนต่างๆ จึงทำให้นักศึกษาใช้การมีส่วนร่วมผ่านช่องทางนี้ในระดับต่ำมาก รวมทั้งการมองว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรของรัฐมักจะอยู่ได้บังคับของฝ่ายการเมืองที่มีอำนาจหรือบทบาทในขณะนั้น ทำให้การใช้ช่องทางดังกล่าวอาจไม่บังเกิดผล

ในงานวิจัยของอุษา โหระเรื่อง(2540) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า นักศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมระดับประเทศค่อนข้างต่ำ และมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยในระดับต่ำ ยกเว้นเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่มีส่วนร่วมสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก

สมมติฐานที่ 1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองที่ร้อนแรงในขณะนั้น ทำให้นิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ก็เพื่อตอบสนองความต้องการรับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของMcCombs and Becker(1979) ที่ว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์ต่างๆ เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ เพื่อการพูดคุย และเพื่อการมีส่วนร่วม ในที่นี้คือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

การที่นิสิต นักศึกษา เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน โดยเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุดนั้น เพราะสื่อหนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับในเรื่องความน่าเชื่อถือและมีรายละเอียดของข้อมูลข่าวสารในปริมาณมากและเจาะลึกกว่า เมื่อเทียบกับสื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นที่สื่อโทรทัศน์ถูกควบคุม ปิดกั้นข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง จึงทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ได้รับความเชื่อถือมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าสื่อโทรทัศน์ที่ถูกควบคุมในขณะนั้น นิสิต นักศึกษา ยังมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นให้ประจักษ์แก่ตาตัวเอง ดังนั้นข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ จึงน่าจะมีโอกาสที่จะส่งผลถึงพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้พอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nimmo and Sander(1981) ที่ชี้ว่า ข่าวที่น่าเสนอในสื่อมวลชนมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเมือง และการเปิดรับสื่อมวลชนยังกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายระหว่างบุคคล(Interpersonal Discussions) ในเรื่องการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกานต์ ธนาโอฬาร (2536) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

สมมติฐานที่ 2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

หากเปรียบเทียบค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะพบว่าค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีค่าความสัมพันธ์ต่ำกว่าเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับพหุนิเสธจรรยาและคณะ(2533) ที่มีความเห็นว่า ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มีความได้รับความสนใจในฐานะผู้ถ่ายทอดข่าวสาร เป็นแหล่งข้อมูลที่มีเสถียรภาพและความน่าไว้วางใจสูง แต่มักไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในแง่เนื้อหาของสาร นอกจากนี้ Katz and Lazarsfeld (1955) ยังอธิบายว่าสื่อมวลชนจะมีความสำคัญมากกว่าในขั้นของการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติ ในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับKatz and Lazarsfeld ที่มีความเห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของจิตกานต์ ธนาโอฬาร(2536) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง งานวิจัยของ จริญญา เจริญสุขใส(2538) ที่ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และงานวิจัยของอุษา โหระเรือง(2540) เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 3. จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิต นักศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า จิตสำนึกประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติ วิทษรณะ (2540) ที่ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ทัศนคติและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และงานวิจัยของจินตนา ปัญญาอาวูธ (2541) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมก็มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองโดยรวม

ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้จากบริบทของสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นที่มีผลต่องานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งช่วงเวลาที่ศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่มีความขัดแย้งกัน และแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายที่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ชินวัตร ฝ่ายที่ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ชินวัตร ฝ่ายที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หรือองค์กรอิสระต่างๆ ที่ตั้งตัวขึ้นมาเพื่อแสดงความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หลายฝ่ายต่างเกรงว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงและขยายวงกว้างมากขึ้น ประกอบกับการเผยแพร่ข่าวสารจากสื่อมวลชนที่พล

ศรีจำลอง ศรีเมือง ออกมาประกาศตัวผ่านสื่อมวลชนว่าจะร่วมชุมนุมเพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรี ลาออก จึงทำให้หลายฝ่ายกลัวจะเกิดเหตุการณ์จะซ้ำรอยเดิมพฤษภาทมิฬ ที่พลตรีจำลอง เป็นแกน นำในครั้งนั้น แล้วทำให้ต้องเกิดการขัดแย้งอย่างใหญ่หลวง และกลายเป็นการเสียเลือดเสียเนื้อของ ผู้เข้าร่วมชุมนุม ดังนั้นจึงทำให้เหตุการณ์ในครั้งนั้นเป็นบทเรียนที่สอนในครั้งนี ไม่ว่าจะเป็นการ ชุมนุมโดยสงบ ใช้สันติวิธี การเจรจาต่อรอง หรือยื่นข้อเสนอต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ A Dependency Model of Mass-Media Effects ของ Ball-Rokeach, S. and De Fleur, M.L.(1976) ที่ อธิบายถึงความสัมพันธ์ของระบบสังคม ระบบสื่อมวลชน และผู้รับสาร ว่าการที่ข่าวสารจาก สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อและการกระทำของผู้รับสารเมื่อใดนั้น จะขึ้นอยู่กับ ระดับความพึ่งพาของผู้รับสารที่มีต่อข่าวสารจากสื่อมวลชน ซึ่งสำหรับเหตุการณ์ในครั้งนี้ นิสิต นักศึกษา ที่เป็นผู้รับสารนั้นเกิดจิตสำนึกประชาธิปไตย จากการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง สื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาของสื่อที่น่าเสนอ โครงสร้างและหน้าที่ต่างๆของระบบสื่อมวลชน ในขณะนั้น และในขณะเดียวกันก็ได้รับผลมาจากสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้นซึ่งก็ คือระบบทางสังคม ทั้งสามส่วนนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ศักยภาพในการนำเสนอ สารของสื่อมวลชน จะสัมฤทธิ์ผลในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมมากขึ้น เมื่อระบบของ สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านและการมีความเป็นศูนย์กลางของ ข่าวสาร โดยมีการเสนอแนะว่า ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้รับสารนี้ จะมี ปฏิกริยาตอบกลับสู่สังคมและสื่อมวลชน ทั้งนี้เพราะผู้รับสาร สถาบันสื่อมวลชน และสังคมต่างมี ความสัมพันธ์กัน

สำหรับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในครั้งนี้ แก่นนำในการเคลื่อนไหวไม่ได้เกิดขึ้นจากนิสิต นักศึกษา เหมือนอย่างเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับ 6 ตุลาคม 2519 นิสิต นักศึกษา เพิ่งเข้ามา มี ส่วนร่วมในช่วงกลางของความขัดแย้ง ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในครั้งนี้มีนิสิต นักศึกษาเข้าร่วมน้อย ถึงแม้ว่าจะเกิดจิตสำนึกในความเป็นประชาธิปไตยแล้วก็ตาม แต่เพราะ เหตุการณ์ที่รุนแรงและการสูญเสียชีวิตของผู้คนจำนวนมากในอดีต ทำให้หลายคนเกรงกลัวความ รุนแรงที่จะเกิดขึ้นอีกครั้ง

นอกจากสื่อมวลชนที่เสนอข่าวความเคลื่อนไหวของสถานการณ์อย่างต่อเนื่องแล้ว สื่อ บุคคลก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่นิสิต นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสาร จากผลการวิจัยที่พบว่า นิสิต นักศึกษา มีการพูดคุยหรือติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองมากที่สุด คือ กลุ่ม เพื่อน และบุคคลในครอบครัว ซึ่งต้องยอมรับว่าบุคคลในครอบครัวของนิสิต นักศึกษา ไม่ว่าจะเป็น รุ่นพ่อ รุ่นแม่ ล้วนต้องอยู่ในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับ 6 ตุลาคม 2519 ทั้งนี้บุคคลเหล่านั้น จึงเป็นสื่อบุคคลที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารกับนิสิต นักศึกษา อย่างผู้มีประสบการณ์มาก่อน อีกทั้งยัง

สามารถเป็นผู้นำความคิดเห็น(opinion leaders)ของนิสิต นักศึกษาได้อีกด้วย จึงทำให้นิสิต นักศึกษา ที่มีจิตสำนึกในเรื่องประชาธิปไตยแล้ว แต่ก็ยังเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

สมมติฐานที่ 4. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

หากพิจารณาเฉพาะการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากที่สุด สองอันดับแรก คือ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nimmo and Sander(1981) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมืองปรากฏชัดเจนว่า ถูกกระตุ้นโดยการเปิดรับต่อสื่อหนังสือพิมพ์ และข่าวโทรทัศน์ เช่นเดียวกับ ลิจิต ซีเรเวกิน(2526) กล่าวถึงบทบาทของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยว่า เป็นสถาบันที่ประชาชนพึ่งพาได้ในบางครั้ง ในแง่ของการต่อสู้เพื่อความถูกต้องและความยุติธรรม โดยหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ทั้งตั้งหรือวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานที่บกพร่องหรือการใช้อำนาจในทางที่ผิดของรัฐบาลหรือข้าราชการ จนทำให้ประชาชนที่นิ่งเฉยเข้ามาส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์ด้วย

ดังเหตุการณ์ที่นิสิต นักศึกษา ไปชุมนุมหน้าอาคารศรีจุลทรัพย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 เพื่อกดดันและเรียกร้องให้กรรมการการเลือกตั้งทั้ง 3 คน ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากประพฤติมิชอบในหน้าที่ และเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น หลายกรณีเช่น การจัดหาเลือกตั้งแบบหั้นหลังออกซึ่งทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นความลับ การออกหนังสือเวียนถึงกรรมการการเลือกตั้งเขตที่จัดให้มีการเลือกตั้งรอบใหม่ ในวันที่ 22 เมษายน 2549 ว่าสามารถรับผู้สมัครที่ย้ายมาจากเขตอื่นได้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้มีการเวียนเทียนผู้สมัคร ฯลฯ ทั้งนี้เพราะด้วยสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นสื่อมวลชนมีการเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งตั้ง วิพากษ์วิจารณ์ การทำงานของกรรมการการเลือกตั้งที่ส่อไปในทางประพฤติมิชอบ จึงทำให้นิสิต นักศึกษา ซึ่งเปิดรับข่าวสารทางการเมือง เกิดจิตสำนึกประชาธิปไตยขึ้น ด้วยการเห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์ในหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานของกรรมการการเลือกตั้ง

นอกจากสื่อมวลชนแล้วยังมีสื่อบุคคล เช่น กลุ่มเพื่อน บุคคลในครอบครัว ที่นิสิต นักศึกษา มีการติดต่อสื่อสารพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งกันและกัน ตามผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเห็นได้จากการจัดประชุมภายในองค์กรนิสิต นักศึกษา ด้วยกันเอง การจัดชุมนุมเพื่อเรียกร้องเงื่อนไข ต่างๆ การรวมกลุ่มเพื่อนในลักษณะนี้ ถือได้ว่าเป็นการจัดกลุ่มของคนที่มีความสนใจร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิริยาโต้ตอบกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจ ยอมรับหรือปฏิเสธข่าวสารได้ ดังที่ Blumer(1969) กล่าวว่า สังคมมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มที่ต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่อยู่ร่วมกันทั้งหมด จะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติ และมีพฤติกรรมร่วมกันของกลุ่ม เมื่อกลุ่มสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย

จะเห็นได้ว่าการรวมตัวกันของนิสิต นักศึกษา ไม่ว่าจะเคลื่อนไหวทางการเมืองใดๆ เช่น นัดชุมนุม จัดสัมมนา ระดมความคิด เสวนา โต๊ะกลม หรือการเป็นผู้นำในการร่วมลงชื่อถอดถอน นายกรัฐมนตรี ก็จะได้รับ ความสนใจจากสังคม และสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสถียร เชยประทับ (2516) ที่ว่าในประเทศกำลังพัฒนา นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นพลังการเมืองที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มชนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมใดๆ ได้โดยง่าย มีผลประโยชน์ และอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งการที่มีนักศึกษาจำนวนมากมารวมกันอยู่ในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความสะดวกที่จะเผยแพร่ข่าวสาร และความคิดให้เข้าถึงนักศึกษา ลักษณะเช่นนี้เป็นผลให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแสดงบทบาททางการเมืองได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

• ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัย พบว่า นิสิต นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่การเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ ประเภทข่าวประจำวันนั้น อยู่ในระดับสูง ในขณะที่สื่อมวลชนประเภทอื่นอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านช่วงเวลาที่จะเผยแพร่หรือออกอากาศของสื่อประเภทอื่นๆ ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของนิสิต นักศึกษา ดังนั้นหากต้องการให้นิสิต นักศึกษา เปิดรับข่าวสารทางการเมืองให้มากขึ้น จึงควรให้น้ำหนักกับสื่อโทรทัศน์ ประเภทข่าวประจำวันมากที่สุด เพราะจะได้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดในการเผยแพร่ด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของนิสิต นักศึกษาทางด้านจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่านิสิต นักศึกษา ควรมีการรณรงค์ส่งเสริม ประชาธิปไตย เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เหมาะกับนิสิต นักศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตได้ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ การร่วมรณรงค์ทางการเมืองร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอิสระทางการเมืองต่างๆ เพราะปัจจุบันองค์กรดังกล่าวได้เล็งเห็นและเปิดโอกาส ให้นิสิต นักศึกษาแสดงความสามารถและความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และหากเปรียบเทียบกับในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญของประเทศศาสตร์การเมืองไทยนั้น จะเกิดจากพลังขับเคลื่อนของนิสิต นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เพราะนิสิต นักศึกษา ถือเป็นพลังบริสุทธิ์ นอกจากนี้ภายในมหาวิทยาลัยเองไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือแกนนำนิสิต นักศึกษา ควรมีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาด้วย เช่น การเชิญชวน การรณรงค์ต่างๆเพื่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับชมรมย่อยๆ ไปจนถึงระดับความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย

3. จากผลการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ดังนั้นหากการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนโดยเฉพาะการเสนอข่าวสารที่มีการปิดกั้นหรือการเสนอข่าวสารที่ไม่ถูกต้องจะกดดันให้ผู้รับสารเกิดความต้องการข่าวสารในช่องทางอื่น ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวอาจทำให้นักคนที่สามสร้างข่าวเพื่อให้เหตุการณ์มีความรุนแรงอันยากแก่การควบคุมและอาจสร้างความเสียหายเป็นจำนวนมากได้ ดังนั้นสื่อมวลชนทุกสาขารวมทั้งองค์กรทางสื่อจึงควรรวมตัวกันเพื่อให้สื่อมีความเป็นอิสระและพ้นจากการแทรกแซงจากภายนอกทุกสถานการณ์ในการนำเสนอข่าวสารเพื่อการนำเสนอข่าวสารแก่ผู้รับสารให้ได้รับข่าวสารที่มีความถูกต้องซึ่งเป็นหน้าที่และจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

• ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายรอบด้าน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรศึกษาถึงประชาชนทั่วไป หรือบุคคลในหลากหลายอาชีพ เพื่อจะได้ทราบถึงข้อเหมือนหรือข้อแตกต่างของข้อมูลที่ได้ค้นพบและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการได้อย่างครอบคลุม

2. ควรมีการศึกษาเจาะลึกทางด้านการทำงานขององค์กรนิสิต นักศึกษาที่ทำงานทางด้านการเมือง ว่ามีกระบวนการสื่อสารอย่างไร และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆขององค์กรฯ เพราะนิสิต นักศึกษา ถือเป็นพลังบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงอยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อมวลชนตลอดเวลา

3. นอกจากศึกษาเจาะลึกทางด้านการทำงานขององค์กรนิสิต นักศึกษาแล้ว ควรศึกษาถึงองค์กรอิสระทางการเมืองที่ใหญ่ขึ้น เพื่อศึกษาการทำงานและการขับเคลื่อนทางการเมืองขององค์กร เนื่องจากองค์กรดังกล่าวเป็นกระบอกเสียงสำคัญทางการเมือง ตลอดจนศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของพันธมิตรที่มาร่วมขับเคลื่อนทางการเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จริญญา เจริญสุขใส. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์ 28 สิงหาคม 2526. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, 2527.

จินตนา ปัญญาอาวุธ. พฤติกรรมการสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

จุมพล รอดคำดี. สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ชญานีน เจริญมาก. การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จัดสำนักประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ. จากป่าสู่เมือง: การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในอุดมการณ์ของนักศึกษาไทยจากปี 2519. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.

จิตาพร กันหลง. กระบวนการสื่อสารในการผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จิตกานต์ ธนาโอฬาร. การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

จิต วิทยสรณะ. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ทัศนคติและการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ทิพาพร พิมพ์สุทนต์. พฤติกรรมทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมผู้บริโภคทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

นิคม ปิยะเจริญรักษ์. การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

นิภากร กำจรเมฆกุล. กลยุทธ์การสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของสตรีซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

นิลบล ใจอ่อนน้อย. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ปรเม สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2541.

ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2546.

ปาริย์ ชนะสมบุญกิจ. หนังสือพิมพ์ไทยรู้กับการกำหนดวาระความขัดแย้งทางการเมืองใน เหตุการณ์พฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ปานหทัย ตันติเดชา. การตลาดทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ข่าวสารการเมืองของคนไทย. รายงานวิจัยกรุงเทพ: คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ , 2523.

พัชนี เชษจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และจิระนันท์ อนวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, 2538.

พิจิต แพทย์ศิลป์. การเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ความรู้ และทัศนคติต่อการรับฟังความคิดเห็น สาธารณะโดยวิธีประชานิเทศศาสตร์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เพ็ญมาศ ศิริกิจวัฒนา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ภาวี่ กรีใจวัง. การสื่อสาร ทศนคติ และการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในโครงการ “นักเรียนนายร้อยตำรวจสัมผัสปัญหาชุมชน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

รวมประกาศและคำสั่งสำคัญของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. ผู้จัดการรายวัน, 21 กันยายน 2549.

ระวีวรรณ ประกอบผล. การสื่อสารทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

ลิขิต ชีรเวทิน. การพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรววิทยา, 2519.

วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาขวลิต. หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: ราไทยเพรส, 2547.

วัชรรา ไชยสาร. การเมืองภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ. พรินติ้ง, 2545.

วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

วิภาดา บุญนาค. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกเกด จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สวณา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

สำรวย ธรรมโม. บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมระหว่างการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สุทธสินี ไกรฤกษ์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: ประสิทธิ์กันท์ แอนด์ พรีนติ้ง, 2545.

เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อุษา ไหราเรือง. การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อรรวรรณ วิจักขณะ. การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ภาษาอังกฤษ

Atkin, Charles K. New Model for Mass Communication Research. New York: The Free Press, 1973.

Berlo, D. K. The process of communication. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1960.

De Fleur, L. M. Theories of mass communication. New York : David McKay, 1970.

Klapper, Josept T. The Effect of Mass Communication. New York: The Free Press, 1960.

Littlejohn, Stephen W. Theories of Human Communication. California: Wadsworth Publishing Company, 1996.

McClosky. Political Participation. International Encyclopedia of the Social Science, 1963.

Milbrath, Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics. Chicago: Rand McNally College Publishing Co., 1972.

Nimmo, Ban O. and Sander, Keith R. HandBook of Political Communication. Beverly Hill: Sage Publication, 1981.

Schramm, Wilbur. "Channels and Audience" In Handbook of Communication. Chicago: Ran Menally College Publishers Company, 1973.

Schramm, Wilbur. Mass Media and National Development. California: Stanford University press, 1964.

Sidney Verba and Norman H. Nie, Participation in America: Political Democracy and Social Equality. New York: Harper & Row, 1972.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

(โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบ หรือกรอกข้อมูลที่ถูกต้องทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

7. ท่านมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

สื่อมวลชน	ทุกวัน 5	สัปดาห์ละ 5-6 วัน 4	สัปดาห์ละ 3-4 วัน 3	สัปดาห์ละ 1-2 วัน 2	ไม่เคยเลย 1
1.โทรทัศน์ (รายการข่าว)					
1.1 รายการข่าวประจำวัน					
1.2 รายการวิเคราะห์ข่าว					
1.3 รายการสัมภาษณ์พิเศษ					
2.วิทยุ (รายการข่าว)					
2.1 รายการข่าวประจำวัน/ สถานการณ์ปัจจุบัน					
2.2 รายการวิเคราะห์ข่าว/ สนทนาปัญหาบ้านเมือง					
2.3 รายการข่าวต้นชั่วโมง ของแต่ละสถานีวิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร/วารสาร					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบ หรือกรอกข้อมูลที่ถูกต้องทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

8. ท่านพุดคุยเรื่องการเมืองกับบุคคลต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ชื่อบุคคล	ทุกวัน 5	สัปดาห์ละครั้ง 4	เดือนละครั้ง 3	นานกว่านั้น 2	ไม่เคยเลย 1
1. บุคคลในครอบครัว					
2. ครูอาจารย์					
3. เพื่อน					
4. เจ้าหน้าที่สมาชิก องค์กรทางการเมือง ต่างๆ					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 (โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบ หรือกรอกข้อมูลที่ถูกต้องทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

9. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	เห็นด้วยอย่างมาก 5	เห็นด้วย 4	ไม่แน่ใจ 3	ไม่ค่อยเห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วยเลย 1
1. ท่านคิดว่าวิกฤตการณ์ทางการเมืองในปี 2549 เป็นเรื่องจำเป็นที่นิสิต นักศึกษา ต้องมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขด้วย					
2. หากท่านได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองท่านจะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่					
3. ถ้าท่านมีโอกาสในการชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น เดินขบวนรณรงค์ ท่านจะรีบดำเนินการทันที					
4. ท่านคิดว่าควรตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายรวมทั้งนิสิต นักศึกษาด้วย					
5. ท่านตระหนักว่าหน้าที่ของพลเมือง คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายป้องกันประเทศรับราชการทหาร เสียภาษีอากร พักภัย ปกป้อง สืบสวน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น					
6. ท่านคิดว่าการเลือกตั้งเป็นวาระแห่งชาติและเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย					
7. ท่านคิดว่าหน้าที่ของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง คือ การส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง					
8. หากท่านพบการทุจริตในการเลือกตั้ง ท่านจะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง					
9. ท่านคิดว่านิสิต นักศึกษาควรมีการติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา					
10. ท่านคิดว่าองค์กรของรัฐ ให้นิสิต นักศึกษา ร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการเมืองเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และประเทศชาติ					

ส่วนที่ 4 (โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบ หรือกรอกข้อมูลที่ต้องการทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

10. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการเมืองมากน้อยเพียงใด

ประเด็น	เป็นประจำ 5	บ่อย 4	เป็นครั้งเป็นคราว 3	นานๆครั้ง 2	ไม่เคยเลย 1
1. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง สว. สส. เป็นต้น					
2. ท่านเข้าร่วมฟังอภิปรายทางการเมืองจากกลุ่มองค์กรนิสิต นักศึกษา และองค์กรอิสระทางการเมือง					
3. ท่านเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง					
4. ท่านเข้าร่วมลงชื่อเพื่อเรียกร้องทางการเมือง เช่น ร่วมลงชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น					
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยตนเองหรือมหาวิทยาลัยอื่นหรือองค์กรอิสระทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เช่นงานรณรงค์วีรชนคนเดือนตุลา					
6. ท่านติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางการเมือง					
7. ท่านได้ร่วมส่งข่าวสาร บทความ sms ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน					
8. ท่านร่วมแสดงแนวความคิดในการพัฒนาการเมือง แล้วส่งความเห็นไปที่องค์กรของรัฐ					

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกฤติยา ชัยอิน จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีนิเทศศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จากนั้นทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ 2 ปี จนเมื่อ พ.ศ. 2548 ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย